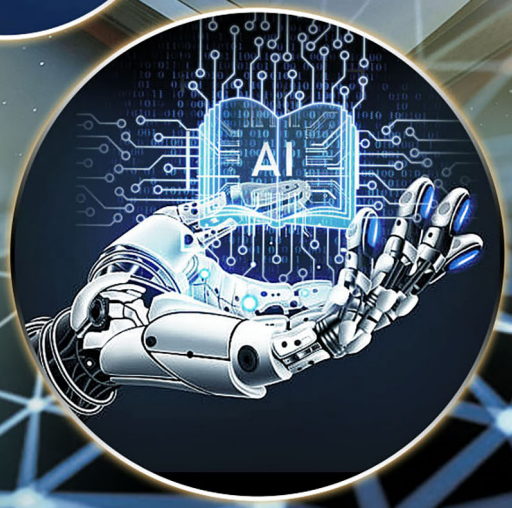

INNOVATIVE PROCESSES IN LANGUAGE AND LITERATURE: CHALLENGES OF THE TIMES

Conference proceedings, 2024

DSU ДРОГОВИЦЬКИЙ
ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Mariupol State University in Kyiv
University of Ottawa (Canada)
University of Natural Sciences and Humanities in Siedlce (Poland)
Odesa National Maritime University
Odesa I.I. Mechnikov National University**

INNOVATIVE PROCESSES IN LANGUAGE AND LITERATURE: CHALLENGES OF TIMES

Proceedings of International Scientific and Practical Conference

April 29, 2024

*ScientificWorld-NetAkhatAV
Karlsruhe 2024*

*Recommended for publication
by the academic council of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,
protocol No.9 dated September 26, 2024.*

Proceedings of International Scientific and Practical Conference: "Innovative Processes in Language and Literature: Challenges of Times" (April 29, 2004).

This volume contains the proceedings of the International Scientific and Practical Conference "Innovative Processes in Language and Literature: Challenges of Times". It presents a comprehensive collection of research papers, case studies, and theoretical discussions that explore the cutting-edge developments and emerging challenges in the fields of linguistics and literary studies. The conference brought together scholars, researchers, and practitioners from diverse backgrounds to address the transformative impact of technological advancements, sociocultural changes, and interdisciplinary approaches on language and literature. These materials offer insights into innovative research methods, theoretical frameworks, and practical applications that respond to the contemporary challenges faced by linguists, literary scholars, educators, and language professionals. The proceedings aim to stimulate further research, foster collaborations, and contribute to the ongoing dialogue about the future of language and literature studies in a rapidly changing world.

Editorial committee of the conference:

Olena Koliasa, PhD, Associate Professor (Drohobych, Odesa); Natalia Veselova, Professor (Canada); John Douglas Clayton, Professor Emeritus (Canada); Valeria Smaglii, Doctor, Professor (Odesa); Olena Moskaliuk, PhD, Associate Professor (Odesa); Iryna Melnychuk, PhD, Associate Professor (Mariupol, Kyiv); Natalia Pyrlik, PhD, Associate Professor (Mariupol, Kyiv); Olena Pedchenko, PhD in Philology, Associate Professor (Mariupol, Kyiv), Olena Naboka, PhD, Associate Professor (Odesa)

The materials are presented in the author's edition.

Authors are responsible for the content, authenticity of quotations, and correctness of links

I-26 (2024). Innovative Processes in Language and Literature: Challenges of Times (April 29, 2024, Drohobych-Ottava-Mariupol(Kyiv)-Odesa)(171 p.).. Karlsruhe: ScientificWorld-NetAkhatAV [in Ukrainian].

This collection will be of interest to academics, researchers, students, and practitioners in the fields of linguistics, literature, digital humanities, education, and related disciplines. It serves as both a snapshot of current trends and a roadmap for future directions in these dynamic and evolving fields.

ISBN 978-3-98924-017-9

DOI: 10.30890/978-3-98924-017-9.2024

Published by:

ScientificWorld-NetAkhatAV

Lußstr. 13

76227 Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@promonograph.org

site: <https://de.promonograph.org>

Copyright © The authours, 2024

PREFACE

It is with great pleasure that we present the proceedings of the International Scientific and Practical Conference "Innovative Processes in Language and Literature: Challenges of Times". This volume represents the culmination of rigorous research, thoughtful discussions, and collaborative efforts from scholars across the globe.

In an era marked by rapid technological advancements and sociocultural shifts, the fields of language and literature face unprecedented challenges and opportunities. This conference aimed to explore these dynamic changes, fostering an environment where academics, researchers, and practitioners could share insights, methodologies, and findings that address the evolving landscape of our disciplines.

The papers collected in this volume span a wide range of topics, including but not limited to:

1. Digital humanities and its impact on literary studies
2. Emerging trends in linguistics and language pedagogy
3. The influence of social media on language evolution
4. Interdisciplinary approaches to literature in the 21st century
5. Technological innovations in translation and interpretation
6. The role of artificial intelligence in language processing and literary analysis

These proceedings not only document the current state of research but also serve as a springboard for future investigations and collaborations. We believe that the ideas presented herein will contribute significantly to ongoing dialogues in the fields of language and literature, inspiring new avenues of inquiry and innovative approaches to longstanding questions.

We extend our heartfelt gratitude to all contributors, reviewers, and organizers who made this conference and its proceedings possible. Their dedication and expertise have ensured the high quality and relevance of the work presented here.

As we navigate the challenges of our time, it is our sincere hope that these proceedings will serve as a valuable resource for scholars, educators, and practitioners alike, fostering continued innovation and excellence in the study of language and literature.

Olena KOLIASA, Editor-in-Chief

ПЕРЕДМОВА

З великим задоволенням представляємо Вашій увазі матеріали Міжнародної науково-практичної конференції *"Інноваційні процеси в мові та літературі: виклики часу"*. Цей збірник є результатом ретельних досліджень, дискусій та спільних зусиль науковців з усього світу.

В епоху, позначену стрімким технологічним прогресом і соціокультурними зрушеннями, галузі мови та літератури стикаються з безпрецедентними викликами і можливостями. Ця конференція мала на меті дослідити ці динамічні зміни, сприяючи створенню середовища, в якому науковці, дослідники та практики могли б обмінятися думками, методологіями та висновками, що стосуються еволюції наших дисциплін.

Доповіді, зібрані в цьому збірнику, охоплюють широке коло тем, включаючи, але не обмежуючись ними:

1. Цифрова гуманітаристика та її вплив на літературознавство
2. Нові тенденції в лінгвістиці та мовній педагогіці
3. Вплив соціальних медіа на еволюцію мови
4. Міждисциплінарні підходи до літератури у 21 столітті
5. Технологічні інновації в письмовому та усному перекладі
6. Роль штучного інтелекту в обробці мови та літературному аналізі

Ці матеріали не лише документують сучасний стан досліджень, але й слугують плацдармом для майбутніх досліджень та співпраці. Ми віримо, що ідеї, представлені тут, зроблять значний внесок у постійні діалоги в галузі мови та літератури, надихаючи на нові напрямки досліджень та інноваційні підходи до давніх питань.

Висловлюємо щиро подяку всім учасникам, рецензентам та організаторам, завдяки яким ця конференція та її матеріали стали можливими. Їхня відданість справі та досвід забезпечили високу якість та актуальність представлених тут робіт. Ми щиро сподіваємося, що ці матеріали стануть цінним ресурсом для науковців, освітян і практиків, сприятимуть постійним інноваціям та вдосконаленню у вивченні мови та літератури, а також сприятимуть досягненню досконалості.

Олена КОЛЯСА, головний редактор

**КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
СТУДЕНТІВ НЕФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
COMPETENCE-BASED APPROACH IN TEACHING A FOREIGN
LANGUAGE TO STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALITIES**

Грицак Оксана/ Hrytsak Oksana

*студентка факультету української та іноземної філології
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка/ student of the
Faculty of Ukrainian and Foreign Philology
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Овчаренко Лілія/ Ovcharenko Liliia

*кандидат педагогічних наук, доктор філософії, старший викладач
кафедри практики англійської мови та методики її навчання Дрогобицького державного
педагогічного університету імені Івана Франка/ candidate of pedagogical sciences, doctor of
philosophy, senior lecturer
of the Department of English Language Practice and Methods of Teaching it at
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
<https://orcid.org/0000-0002-1868-5496>*

Анотація. У статті здійснено теоретичний аналіз психолого-педагогічної та методичної літератури у галузі іншомовної освіти, розкрито роль і значення компетентнісного підходу як важливого компонента нової парадигми іншомовної професійної освіти, а також з'ясовано сутність і зміст компетентнісного підходу в науковій педагогічній традиції. Доведено, що компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови серед студентів нефілологічних спеціальностей є вагомим аспектом формування їхньої інтегрованої мовної і комунікативної компетентності. У дослідженні сформульована різниця між поняттями «компетентність» та «компетенції», описана шкала рівнів володіння іншомовною комунікативною компетентністю та умови реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі.

Ключові слова: компетентність, компетенції, нефілологічні спеціальності, заклади вищої освіти, студенти, компетентнісно-орієнтована освіта

Annotation. The article provides a theoretical analysis of psychological, pedagogical and methodological literature in the field of foreign language education, reveals the role and importance of the competence approach as an important component of the new paradigm of foreign language professional education, and clarifies the essence and content of the competence approach in the scientific pedagogical tradition. It is proved that the competence-based approach to teaching a foreign language to students of non-philological specialities is an important aspect of the formation of their integrated linguistic and communicative competence. The study formulates the difference between the concepts of "competence" and "competencies", describes the scale of levels of foreign language communicative competence and the conditions for implementing the competence approach in the educational process.

Keywords: competence, competencies, non-philological specialities, higher education institutions, students, competence-based education

Вступ. У сучасному глобалізованому світі іноземна мова стає необхідністю для студентів нефілологічних спеціальностей, щоб успішно функціонувати в професійному середовищі та ефективно взаємодіяти на міжнародному рівні. В освітньому середовищі висувають вимоги до викладання іноземних мов,

орієнтовані на розвиток компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. Зокрема, у вищих навчальних закладах важливим завданням є формування іншомовної компетенції у студентів нефілологічних спеціальностей.

У процесі дослідження ми використовували описовий метод, метод класифікації та узагальнення.

Мета стаття. Проаналізувати стан сучасного іншомовного професійно спрямованого навчання, розкрити теоретичні засади навчання іноземної мови на основі компетентнісного підходу для студентів нефілологічних спеціальностей.

Актуальність даного дослідження обумовлена необхідністю підвищення якості навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах та підготовки студентів до ефективної комунікації в міжнародному середовищі.

Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови серед студентів нефілологічних спеціальностей є важливим аспектом формування їхньої інтегрованої мовної і комунікативної компетентності. Основним завданням такого підходу є не лише передача знань про мову, а й розвиток навичок ефективного спілкування в різних ситуаціях, що відповідають їхнім професійним потребам.

У контексті нефілологічних спеціальностей, де використання іноземної мови може бути не лише засобом спілкування, але й інструментом для розв'язання професійних завдань, компетентнісний підхід стає ще більш важливим. Він передбачає вивчення мови в контексті реальних ситуацій, що відбуваються в обраній сфері діяльності студента.

Оскільки студенти нефілологічних спеціальностей можуть мати стосунки з представниками різних культур у своїй професійній діяльності, розвиток міжкультурної компетенції є важливим елементом компетентнісного підходу. Уроки мови мають включати завдання та сценарії, які допомагають студентам розуміти та поважати різницю в міжкультурному спілкуванні.

Основні принципи компетентнісного підходу у цьому контексті

включають:

1. Орієнтація на комунікативні потреби студентів. Програми навчання іноземної мови мають враховувати конкретні сфери професійної діяльності студентів, їхні специфічні потреби у мовленнєвих навичках та лексиці.
2. Інтеграція мовного та професійного навчання. Заняття з іноземної мови повинні поєднувати вивчення мови з вивченням термінології та ситуацій, що характерні для конкретної професійної сфери.
3. Активне використання комунікативних методів навчання. Студентам надається можливість практикувати мову в реальних професійних ситуаціях, спілкуючись з викладачами та одногрупниками.
4. Формування мотивації до вивчення мови. Це може бути досягнуто шляхом використання цікавих для студентів професійних матеріалів, включенням ігор та інтерактивних вправ у процес навчання.

Компетентнісний підхід у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей спрямований на створення умов для їхнього успішного використання мови в професійній сфері та розвитку їхніх професійних навичок через вивчення іноземної мови.

У нефілологічних галузях, таких як інженерія, медицина, економіка та інші, іноземна мова часто виступає як інструмент для міжнародного спілкування та обміну інформацією. У таких контекстах студенти потребують вивчення мови, що відповідає їхнім конкретним професійним завданням та вимогам.

О. Коротун визначає професійну іншомовну комунікативну компетентність як складне психологічне утворення, що формується на основі комунікативної компетентності особи в умовах конкретної фахової діяльності. Ця компетентність може бути уявлена у вигляді системи значущих для працівника відносин, умінь і навичок спілкування. Вона є сукупністю засобів, які дозволяють ефективно реалізовувати комунікативний процес іноземною мовою, зокрема в залежності від професійних потреб (Коротун, 2015).

Вивчення іноземної мови включає в себе розвиток мовленнєвих навичок

студентів у професійних сферах. Особливий акцент робиться на вивченні лексики та термінології, що використовуються в їхній конкретній галузі. Важливим елементом є практичне засвоєння мови через рольові вправи, ділові сценарії та інші форми, що імітують реальні ситуації виробничого та професійного середовища.

Ця професійна іншомовна комунікативна компетентність вважається необхідною для розв'язання професійних завдань та продуктивного виконання професійних функцій в іншомовному середовищі. Враховуючи це визначення, можна стверджувати, що формування і розвиток такої компетентності важливі для осіб, які здійснюють професійну діяльність у міжнародному або іншомовному контексті.

Н. Сура розглядає іншомовну професійну комунікативну компетентність як володіння індивідом необхідною сумою знань, умінь і навичок. Ці елементи визначають ступінь сформованості його професійної діяльності, стиль професійного спілкування та його особистість в якості носія визначених цінностей, ідеалів і професійної свідомості (Сура, 2005 : 56). Узгоджуючи це визначення, можна стверджувати, що іншомовна професійна комунікативна компетентність передбачає вміння ефективно спілкуватися в професійному контексті і володіння іноземною мовою на рівні, необхідному для виконання професійних завдань та взаємодії з колегами, клієнтами та іншими учасниками професійної сфери.

Ефективний компетентнісний підхід передбачає систему оцінювання, яка відображає якість освоєння мовних та професійних навичок. Це може включати практичні завдання, проекти, тести, а також оцінювання здатності студентів застосовувати отримані знання в реальних ситуаціях.

Організація навчання на основі життєвих ситуацій та контексту є ключовим принципом компетентнісного підходу в освіті. Цей підхід визначається функціональністю та життєвими ситуаціями, які стають основою для формування обізнаності студента. Навчальні завдання при цьому спрямовані на розвиток практичних навичок та мотивованого ставлення до

процесу та результатів вивчення, враховуючи предметну специфіку.

Згідно з поглядами Н. Бібік, навчання в такому контексті передбачає використання специфічних методів та стратегій, щоб студенти отримали досвід вирішення практичних завдань. Це стимулює їхній інтерес та активну участь у процесі навчання. Такий підхід також сприяє формуванню системи завдань, які послідовно спрямовані на засвоєння предметних компетенцій (Бібік, 2004 : 47).

При використанні життєвих ситуацій в навчанні створюється логічний та послідовний шлях для формування іншомовної професійної комунікативної компетентності. Студенти мають можливість застосовувати знання та навички у реальних умовах, розвиваючи таким чином не лише мовну, а й професійну ефективність. Такий підхід підтримує інтеграцію теоретичних та практичних аспектів навчання, що визначається основними принципами компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід до навчання іноземної мови, який визначено в Державних стандартах освіти та реалізовано в «Критеріях оцінювання навчальних досягнень учнів», спрямований на формування іншомовної комунікативної компетенції студентів, а також базових навичок і ключових компетенцій. Іншомовна комунікативна компетенція включає здатність використовувати іноземну мову для ефективного спілкування в різних сферах життя, таких як побут, навчання, робота та культурна взаємодія. Цілі навчання мови повинні бути спрямовані на вирішення різноманітних завдань комунікації, а також на вміння студентів використовувати мовні структури для досягнення цілей спілкування. Одночасна реалізація всіх цілей навчання допоможе уникнути однобічності і забезпечить комплексний розвиток студентів у процесі вивчення іноземної мови. Врахування індивідуальних особливостей студентів також є важливим аспектом в організації навчання, оскільки кожен студент має свої унікальні потреби та можливості.

Шкала рівнів володіння іншомовною комунікативною компетентністю, визначена у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, є широко застосованою і загальноприйнятою (ЗРМО, 2003). Відповідно до цієї шкали,

рівні розподіляються на елементарний, незалежний та досвідчений користувач:

1. Елементарний користувач (A1, A2):

- A1: Інтродуктивний («відкриття») - Основи мовленнєвого вираження та розуміння в базових ситуаціях.
- A2: Середній («виживання») - Основи спілкування у повсякденних ситуаціях.

2. Незалежний користувач (B1, B2):

- B1: Рубіжний - Здатність висловлювати свої думки та розуміти прості тексти.
- B2: Просунутий - Здатність ефективно спілкуватися в різноманітних ситуаціях, розуміння складніших текстів.

3. Досвідчений користувач (C1, C2):

- C1: Автономний - Здатність висловлювати глибокі думки та ефективно спілкуватися.
- C2: Компетентний - Високий рівень володіння, близький до рівня носія мови.

Важливо орієнтуватися на цільовий рівень випускників українських закладів вищої освіти, як це рекомендується колективом авторів програми з англійської мови для професійного спілкування, є важливим. Також враховування міжнародно визнаних мовних іспитів, що вимірюють рівень володіння іноземною мовою в академічному та професійному середовищі, є ключовим елементом оцінки комунікативної компетентності студентів.

Різні дослідники виділяють різні рівні сформованості комунікативної компетентності, а визначення цих рівнів часто пов'язане з рівнем мотивації. Наприклад, І. Клак розрізняє чотири рівні: нульовий, низький, середній та високий рівні сформованості комунікативної компетентності. Це може вказувати на те, що рівень зацікавленості та внутрішня мотивація можуть визначати глибину та ефективність освоєння комунікативних навичок (Клак, 2017 : 166).

Вищі навчальні заклади (ЗВО) використовують більш професійно-

орієнтоване підходу до вивчення іноземних мов. Під професійно-орієнтованим навчанням дослідники розуміють те навчання іноземної мови, що враховує потреби майбутніх випускників при вивченні іноземної мови, орієнтуючись на особливості їхньої майбутньої професії або спеціальності. Однак важливим є не лише вивчення іноземної мови з професійною спрямованістю, але також отримання знань про культуру країни, де використовується ця мова, а також вивчення культури ділового мовлення та набуття спеціальних навичок, заснованих на професійних і лінгвістичних знаннях.

У немовних вищих навчальних закладах професійно-орієнтоване вивчення іноземних мов націлене не лише на читання фахової літератури та вивчення професійної лексики і термінології. Воно також враховує аспекти комунікативної компетентності, сприяючи спілкуванню в сфері професійної діяльності.

Мета міжкультурної комунікації в закладах вищої освіти поділяється на дві основні складові: загально-гуманітарне та професійно-орієнтоване спілкування. Загально-гуманітарна комунікація є основою і передбачає формування у студентів знань про культурні особливості народів-носіїв мови, їхні національні інтереси та контексти, що супроводжують щоденні ситуації спілкування. На наступних етапах навчання, ця специфіка міжособистісної комунікації доповнюється соціокультурною, професійною та діловою комунікацією, знання якої має особливе значення для майбутніх фахівців, що повинні враховувати відмінності в нормах ділового спілкування.

Фахівці, які володіють сформованими професійно-орієнтованими комунікативними вміннями, зможуть успішно взаємодіяти в професійних контекстах іноземною мовою. Вони будуть здатні розв'язувати професійні завдання та проблеми, володіючи високим рівнем професійної комунікативної компетентності. Згідно з визначенням Н. Микитенко, професійна компетентність особистості є складною системою, в основі якої лежить підсистема професійних знань як логічна інформаційна система, зафіксована у свідомості (Микитенко, 2016 : 18).

Вивчення граматики іноземної мови є невід'ємною складовою її освоєння. Це важливо не лише для формування комунікативних навичок, а й для повного розуміння мовлення і побудови власних висловлювань. Успішне навчання англійської мови потребує ефективних підходів до формування граматичної компетенції студентів. Розглянемо декілька таких підходів:

1. **Комунікативний підхід:** Вивчення граматики відбувається в контексті комунікативних завдань, де студенти використовують граматичні форми для спілкування. Нові граматичні структури засвоюються у різних мовних ситуаціях. Однак, цей підхід може мати певні недоліки, зокрема, засвоєння граматики може відбуватися на підсвідомому рівні.
2. **Концептуальний підхід:** Згідно з цим підходом, граматика розглядається як інструмент для виявлення та усвідомлення граматичних концепцій. Мета - підвищення якості розуміння та використання мови через засвоєння граматичних концептів та явищ. Граматичні концепти представляють собою абстрактні уявлення, ідеальні моделі, які виражені у термінах та відображаються у мовних структурах.

Обидва ці підходи мають свої переваги та обмеження, і вибір підходу може залежати від конкретних завдань навчання та стилів навчання студентів. Інтеграція різних методів та підходів може бути корисною для забезпечення більш ефективного навчання граматики іноземної мови.

Розглянувши поняття граматичної навички та цілі навчання граматики, можна зробити висновок, що граматична навичка є здатністю адекватно застосовувати морфологічні та синтаксичні правила для правильного побудови мовних одиниць на будь-якому рівні мови.

Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі передбачає врахування декількох дидактичних умов. По-перше, учасники навчального процесу повинні чітко усвідомлювати дидактичну специфіку, що міститься в понятті «компетентність» як педагогічної категорії. Це означає розуміння, що компетентність може бути як етапом в освітньому процесі, так і його кінцевим результатом - освітнім досягненням. У дидактичному аспекті результат

компетентної освіти проявляється у вияві індивідуальності учня, що ґрунтується на застосуванні індивідуальних стратегій навчання. Крім того, важливо використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології, оскільки їх впровадження створює сприятливе середовище для реалізації новітніх особистісно-орієнтованих методик навчання. Це дозволяє використовувати методи, які відповідають індивідуальним можливостям кожного студента.

Результати нашого дослідження доводять, що впровадження компетентнісного підходу у навчанні іноземних мов сприяє більш ефективному формуванню іншомовної комунікативної компетентності студентів та розвитку ключових навичок, необхідних для успішного функціонування у сучасному глобалізованому суспільстві.

Висновки. Отже, компетентнісний підхід у національній системі освіти визначає нові цілі навчання, що вимагає адаптації всіх елементів навчального процесу. Застосування цього підходу до формування індивідуальних стратегій навчання студентів нефілологічних спеціальностей, зокрема, при вивченні іноземної мови, допомагає розвивати їхню індивідуальну спрямованість як інтегрований результат освіти їхньої професії.

Список літератури

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи. Київ. 2004. С. 45–51.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. Науковий редактор українського видання доктор пед. наук, проф. С.Ю.Ніколаєва. Ленвіг. 2003.273с.
3. Клак І. Є. Критерії, показники та рівні сформованості професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. 2017. Вип. 64(1). С. 165-168.
4. Коротун О.О. Основні детермінанти розвитку іншомовної комунікативної компетентності іноземних студентів. Проблеми підготовки сучасного вчителя : збірник наукових Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини. Умань. 2015. Частина 2. 352 с.
5. Микитенко Н. Концепція поетапного розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців нефілологічного профілю у вищих навчальних закладах. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. 2016. № 4. С. 17-25.
6. Сура Н. А. Навчання студентів університету професійно орієнтованого спілкування іноземною мовою: дис... канд. пед. наук. Луганський національний педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка. Луганськ. 2005. 230 с.

**РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЇ
ПОДКАСТИНГУ
DEVELOPMENT OF STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE
COMMUNICATIVE COMPETENCE THROUGH THE USE OF
PODCASTING TECHNOLOGY**

Пристай Галина/ Prystai Halyna

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент Дрогобицького державного

педагогічного університету імені Івана Франка/

PhD in Philology, Associate Professor,

Associate Professor of Drohobych Ivan Franko State

Pedagogical University

ORCID: 0000-0003-0356-6635

Анотація. У статті розглянуто особливості застосування подкастингу як сучасної педагогічної технології у процесі розвитку іншомовної комунікативної компетентності у студентів філологічних спеціальностей. З'ясовано, що аналізована технологія сприяє вдосконаленню аудитивної компетентності студентів і, як результат, розвиває їхні мовленнєві навички в говорінні та письмі. Підтверджено, що подкасти допомагають студентам у покращенні мовних та інформаційних навичок, стимулюють розвиток пізнавальних і творчих умінь студентів шляхом організації пошуків проблемно-навчального характеру, а саме здобуття інформації, її осмислення та застосування на практиці. Зазначено, що самостійне створення подкастів спонукає студентів опанувати навички роботи в команді, поглибити мовні, мовленнєві та технічні знання з метою вдосконалення власної комунікативної компетентності.

Ключові слова: подкастинг, аудитивні навички, словниковий запас, фонетичні навички, створення подкасту.

Abstract. The article deals with the peculiarities of using podcasting as a modern pedagogical technology in the process of developing foreign language communicative competence of students of philological specialties. It has been found that the analyzed technology contributes to the improvement of students' listening competence and, as a result, develops their speaking and writing skills. It is confirmed that podcasts help students improve their language and information skills, stimulate the development of cognitive and creative skills of students by organizing problem-based learning, namely, obtaining information, comprehending it and applying it in practice. It is noted that the independent creation of podcasts encourages students to master teamwork skills, deepen language, speech and technical knowledge in order to improve their own communicative competence.

Keywords: podcasting, listening skills, vocabulary, phonetic skills, podcast creation.

Вступ. Розвиток іншомовної комунікативної компетентності студентів може бути успішним завдяки використанню сучасних інтерактивно-комунікативних технологій. Подкасти – це аудіозаписи (інтерв'ю, дискусії, лекції тощо), які студенти можуть слухати на своїх пристроях у будь-який зручний час. Технологія подкастингу є предметом дослідження багатьох українських і зарубіжних учених, таких як О. Б. Балтіна, О. С. Бецько,

Т. В. Шиян, Н. В. Кардашова, С. Adams, L. Ducate, L. Lomicka Anderson, D. Jobbings, J. Leach, D. Warlik та інші. Українські педагоги та методисти здійснюють дослідження використання подкастів у навчальній практиці майбутніх вчителів іноземних мов. Наприклад, І. В. Страшко розглядає сутність подкасту як феномену, окреслює тенденції його функціонування та роль у суспільстві та інформаційних процесах (Страшко, 2017); С. С. Данилюк трактує подкаст як засіб формування професійної компетентності сучасних фахівців (Данилюк, 2014). Наприклад, Н. В. Грицик схарактеризувала особливості використання подкастів у навчальних цілях (Грицик, 2015), І. М. Дробіт розглянула технічні характеристики подкастів, а також можливість їх використання як на практичних заняттях, так і самостійно (Дробіт, 2018), С. О. Шехавцова зосередилася на класифікації подкастів за різними критеріями (Шехавцова, 2019), О.О. Савченко подала характеристику освітніх онлайн подкастів для дистанційного навчання англійської мови (Савченко, 2021).

Мета дослідження – визначити ефективність застосування технології подкастингу на заняттях з практичного курсу англійської мови для розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів-філологів.

Актуальність дослідження полягає в необхідності аналізу й оцінки впливу зростаючої популярності подкастингу як засобу навчання та комунікації на розвиток мовленнєвих навичок зокрема та вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності в цілому.

Методи дослідження. У процесі роботи застосовувалися різні методи науково-педагогічного дослідження, включаючи метод критичного аналізу української та зарубіжної методичної, педагогічної та лінгвістичної літератури з теми дослідження. Також використовувався метод вивчення та узагальнення досвіду викладачів у навчанні та удосконаленні мовленнєвих навичок студентів-філологів. Крім цього, метод наукового спостереження за освітнім процесом надав можливість прямого спостереження за діяльністю студентів під час занять, включаючи застосування автентичних подкастингів. Застосування методу анкетування дозволило оцінити рівень знань студентів щодо способів

вивчення лексики та граматики шляхом подкастів, а також їхні вміння відеозйомки, аудіозапису та монтажу.

Результати. Проаналізований матеріал засвідчив, що технологія подкастингу сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів кількома шляхами. По-перше, студенти вдосконалюють свої аудитивні навички та здатність розуміти мову на слух. У майбутньому цей досвід дозволить їм покращити розуміння реальних комунікативних ситуацій та акцентів. З метою самостійного вдосконалення навичок іншомовного слухання варто регулярно прослуховувати подкасти різної тематики (від новин і наукових досліджень до культурних програм та розважальних шоу), щоб звикнути до різної швидкості мовлення та стилів комунікації. Щоб розуміти не лише загальний зміст, але й вловити деталі, ключові ідеї та нюанси мовлення варто вибирати подкасти з певними завданнями для розвитку активного слухання, наприклад, визначення головної думки, виокремлення основних аргументів тощо. Повторне прослуховування (скажімо, наступного дня / під час наступного заняття) певних епізодів або важливих фрагментів допоможе краще засвоїти нову лексику, граматичні конструкції та інтонацію. Деякі подкасти (наприклад, *Deer English*) мають супровідні матеріали, такі як транскрипції або словникові пояснення, які полегшують розуміння слід використовувати як додаткові ресурси для покращення своєї роботи з аудіоматеріалами. Окрім того, обговорення прослуханих подкастів з друзями або одногрупниками сприяє кращому засвоєнню матеріалу та вдосконаленню навичок усного мовлення.

По-друге, подкасти містять різноманітні тексти різних жанрів на будь-яку тему, що допомагає студентам розширити свій словниковий запас та вивчити нові граматичні структури в контексті.

По-третє, технологія подкастингу є ефективним інструментом для вдосконалення навичок вимови англійської мови. Наприклад, *Tim's Pronunciation Workshop* на сайті BBC чи додаток *ELSA speak*. Такі подкасти надають студентам можливість моделювати та імітувати вимову та інтонацію носіїв мови, покращувати конкретні аспекти вимови, наприклад, вимову певних

звуків або груп звуків. Візуальні матеріали (як у English Pronunciation Podcast), скажімо, фонетичні таблиці або відеоінструкції щодо правильної вимови, сприяють кращому розумінню та вивченню вимови.

Отже, мета використання подкастів у навчальних цілях полягає в розвитку та поглибленні рецептивних аудитивних навичок при вивченні фонетичного, лексичного і граматичного матеріалу, а також вдосконаленні вміння розуміти іноземну мову на слух, виділяти основне від другорядного, визначати тему повідомлення, структурувати текст на смислові частини, розуміти логічні зв'язки, виокремлювати основну ідею та сприймати інформацію у певному темпі.

У цілому, методика роботи з подкастами схожа до методики роботи з аудіотекстами і передбачає чітку послідовність дій викладача та студентів: попереднє ознайомлення та ознайомлення із завданнями → процес сприйняття та осмислення інформації подкасту → контрольні завдання для перевірки розуміння прослуханого тексту. Студенти можуть працювати в групах, командах або індивідуально. Після прослуховування подкасту викладач може застосувати різні інтерактивні технології, як-от, організувати рольову гру, де студенти відтворюють ролі героїв подкасту або зміст подкасту використати як основу для дебатів чи обговорень, де можна висловлювати свої погляди та аргументувати їх. Для розвитку писемних навичок варто запропонувати студентам висловити власну думку в самостійно створеному есе. Підбираючи або створюючи вправи для роботи з подкастами, викладачеві необхідно враховувати рівні складності різних типів завдань.

Діяльнісно-орієнтований підхід до навчання пропонує викладачам і студентам реалізовувати власний творчий потенціал. Упровадження завдань на створення власних подкастів стимулює розвиток пізнавальних і творчих навичок студентів, ґрунтується на системній організації пошуків проблемно-навчального характеру, спонукає до самостійного здобуття інформації, її осмислення й застосування на практиці. Окрім того, технологія подкастингу сприяє тому, аби студенти набували навички роботи в команді та вчилися

ретельно планувати. Задля цього студенти обирають тему свого подкасту та чітко формулюють його мету (обговорення новин, розповіді про подорожі, культурні аспекти, особливості вживання лексем чи використання граматичних структур тощо). Далі готують загальний план подкасту, який містить основні пункти, приклади та ілюстрації. Студенти визначають формат свого подкасту (наприклад, інтерв'ю, дискусія, монолог) та продумують його структуру (вступ, основна частина та висновки). Перед записом подкасту варто дібрати відповідний стиль і тон мовлення, аудіоефекти. Для запису можна використовувати спеціальні програми, наприклад, Audacity, Adobe Audition або Cubase. Після запису може знадобитися редагування матеріалу (вирізання зайвих частин чи покращення якості звуку). Після створення подкасту студенти можуть поділитися ним з іншими або опублікувати його в мережі Інтернет. Після цього організують обговорення подкасту, де студенти обмінюються враженнями та отримують відгуки від викладача та одногрупників.

Висновки. Таким чином, використання технології подкастингу – ефективний інструмент для розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів-філологів, пропонуючи їм можливість вивчати мову захопливим та цікавим способом. Подкасти, призначені для навчання іноземних мов, сприяють вирішенню різноманітних методичних завдань, включаючи формування навичок аудіювання та розуміння мови на слух, покращення вимови, розширення лексичного запасу, засвоєння нових граматичних структур, а також розвиток умінь усного та писемного висловлювання. Створення власних подкастів допомагає студентам набути додаткові навички, такі як робота в команді, вміння вести дискусії, розв'язувати проблеми та брати відповідальність. Цей процес сприяє не лише поглибленню знань і навичок у технічному плані, а й у вмінні ефективно організовувати свій час.

Список літератури:

1. Страшко І. В. Подкаст: погляд крізь призму соціальної філософії. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. Запоріжжя, 2017. Вип. 71. С. 83–89.
2. Данилюк С. С. Подкаст як засіб формування професійної компетентності сучасних фахівців. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*.

2014. Вип. 34. С. 153–160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_34_24 (Last accessed 07.04.2024).

3. Грицик Н. В. Технологія подкастинг у викладанні іноземної мови (за професійним спрямуванням). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2015. Вип. 124. С. 24–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2015_124_8 (Last accessed 07.04.2024).

4. Дробіт І.І. Використання подкастів при викладанні англійської мови за професійним спрямуванням. *Вісник Львівського державного університету безпеки життєдіяльності*, (2018). 5(2), С. 89–92. URL: <https://journal.ldubgd.edu.ua/index.php/Visnuk/article/view/795> (Last accessed 01.04.2024).

5. Савченко О. Цифрові технології в дистанційному навчанні англійської мови студентів ЗВО. *Молодь і ринок*. Дрогобич, 2021. №9 (195). С. 66–72.

6. Stanley G. *Podcasting for ELT*. 2005. Teachingenglish.org. URL: <https://www.teachingenglish.org.uk/article/podcasting-elt>. (Last accessed 02.04.2024).

EXPLORING THE DIVERSE VOICES OF MODERN AUSTRALIAN FICTION

Babelyuk Oksana/ Бабелюк Оксана

*Visiting Professor, Discipline of English and Writing School of Art,
Communication and English Faculty of Arts and Social Sciences
The University of Sydney, Camperdown, NSW 2050, Australia*

Abstract. *This research paper explores the diverse voices and perspectives represented in modern Australian fiction, with a particular focus on the works of Indigenous authors Kim Scott and Alexis Wright. The study examines how themes of identity and displacement are manifested in their novels, which serve as powerful literary expressions of the Indigenous experience in Australia. The research begins by providing an overview of the current state of diversity and inclusion within the Australian publishing industry, highlighting the underrepresentation of marginalized voices, particularly those of First Nations and people of color. This contextual background sets the stage for the in-depth analysis of Scott and Wright's novels. Through a close reading of their works, such as "That Deadman Dance" by Kim Scott and "Carpentaria" by Alexis Wright, the study delves into the ways in which the authors incorporate Indigenous storytelling traditions, language use, and cultural elements to convey a nuanced understanding of their characters' sense of identity and belonging. The narratives are analyzed to uncover how the protagonists navigate the complexities of lost identity and displacement, drawing upon their cultural heritage to cope with and overcome these challenges.*

Keywords: *Australian fiction, Indigenous, language, culture, characters.*

Анотація. *У цій науковій статті досліджуються різноманітні голоси та перспективи, представлені в сучасній австралійській художній літературі, з особливим акцентом на творах корінних авторів Кіма Скотта та Алексіс Райт. У дослідженні розглядається, як теми ідентичності та переміщення проявляються в їхніх романах, які слугують потужним літературним вираженням досвіду корінних народів Австралії. Дослідження починається з огляду поточного стану розмаїття та інклюзії в австралійській видавничій індустрії, підкреслюючи недостатню представленість маргіналізованих голосів, зокрема голосів Перших націй та кольорових людей. Цей контекст створює підґрунтя для поглибленого аналізу романів Скотт і Райт. Завдяки уважному прочитанню їхніх творів, таких як "Танець мерця" Кім Скотт і "Карпентарія" Алексіс Райт, дослідження заглиблюється в те, як автори включають традиції оповіді корінних народів, використання мови та культурних елементів, щоб передати тонке розуміння почуття ідентичності та*

приналежності своїх персонажів. Наративи проаналізовано, щоб виявити, як герої долають складнощі втрати ідентичності та переміщення, спираючись на свою культурну спадщину, щоб впоратися з цими викликами та подолати їх.

Ключові слова: австралійська художня література, корінне населення, мова, культура, персонажі.

Introduction. The research further explores how Scott and Wright's novels contribute to the broader discourse on Indigenous literature, offering insights into the socio-cultural backdrop of colonialism, historical events, and contemporary factors that have impacted the identity formation of Indigenous communities in Australia. The study highlights the authors' efforts to amplify the voices of Indigenous peoples and provide a platform for their narratives of resilience and cultural resistance.

By examining the works of these prominent Indigenous authors, the research paper aims to shed light on the diverse voices and perspectives that are shaping the landscape of modern Australian fiction. The findings of this study have implications for understanding the literary representation of marginalized communities and the ongoing efforts to foster a more inclusive and equitable publishing industry.

The research on diversity in Australian literature reveals a significant lack of representation of marginalized voices, particularly First Nations and people of color, across various genres and styles [1][2][4][5].

Multiple studies have found that Aboriginal and Torres Strait Islander authors account for less than 1% of books published in 2018, while only 7% were by people of color[5]. This underrepresentation extends to children's literature as well [5].

The research highlights several key issues contributing to this lack of diverse representation:

- Barriers to entry into the publishing industry for those from diverse backgrounds, such as prerequisites and lack of paid opportunities [6].

- An industry culture that has historically prioritized majority voices and perspectives [7].

- A shortage of editors, publishers, and sensitivity readers from diverse backgrounds, leading to inadequate support and damaging editorial processes for authors from marginalized communities [8][9].

identity and displacement within the literary works of two distinguished Australian Indigenous novelists, Kim Scott and Alexis Wright [2, 6]. By conducting a comparative study of their narrative techniques, cultural contexts, and storytelling methods, the research aims to unravel the intricate narrative layers that portray the experiences of Indigenous characters [2].

The works of Kim Scott and Alexis Wright, two prominent Australian Indigenous authors, powerfully explore themes of identity and displacement. Their novels, such as Scott's "That Deadman Dance" and Wright's "Carpentaria", delve into the complex experiences of Indigenous characters grappling with lost identity and the challenges of displacement [1][2].

Through their narrative strategies, Scott and Wright incorporate Indigenous storytelling traditions, language use, and cultural elements to convey a nuanced understanding of their characters' sense of identity and belonging [2]. Their novels serve as a medium for examining the socio-cultural backdrop of colonialism, historical events, and contemporary challenges that have impacted Indigenous identity formation [1][2].

The characters in Scott and Wright's works navigate the difficulties of lost identity and displacement in various ways, drawing upon their cultural heritage to cope with and overcome these experiences [2]. Their narratives highlight instances of cultural resilience and resistance, emphasizing how Indigenous communities have resisted assimilation and maintained their cultural integrity despite the forces of displacement [2].

By focusing on these specific themes, Scott and Wright's works contribute to the broader discourse on Indigenous literature, offering insights into the complexities of identity and displacement as experienced by Indigenous communities in Australia [2]. Their narratives amplify the voices of Indigenous peoples, providing a nuanced perspective on their struggles, triumphs, and the ongoing impact of historical and contemporary factors [2].

Conclusion. The works of Kim Scott and Alexis Wright serve as powerful literary expressions of the Indigenous experience, exploring themes of identity and

displacement through their unique narrative styles and cultural perspectives. Their novels stand as testaments to the resilience and cultural richness of Indigenous communities in Australia. In summary, the research paints a picture of an Australian literary landscape that has been slow to reflect the diversity of modern Australia, with the voices of First Nations peoples, people of color, and other marginalized groups remaining underrepresented across various genres and styles. Addressing this will require systemic changes within the publishing industry to create more equitable opportunities and pathways for diverse authors and publishing professionals.

References:

1. Australian Book Review. Available at: <https://www.australianbookreview.com.au/features/book-talk/464-book-talk/6942-diversity-and-australian-literary-studies>
2. Bollavarapu R. Diversity and Resilience: Aboriginal Narratives in Australian Literature. *International Journal for Multidisciplinary Research*. Available at: <https://www.ijfmr.com/papers/2023/5/18040.pdf>
3. Australian Literature Resources. Available at: <https://latrobe.libguides.com/gender/literature>
4. Caldwell-Bright B. Diverse Publishing isn't just about Writers. Available at: <https://www.killyourdarlings.com.au/article/diverse-publishing-isnt-just-about-writers/>
5. Russel K. Who sees themselves in the Books They Read. Available at: <http://bowenstreetpress.com/bound-blog/2023/8/23/who-sees-themselves-in-the-books-they-read-an-analysis-of-diversity-in-cbca-shortlisted-middle-grade-literature>
6. Scot K. Unsettling Identity Reading That Deadman Dance. Available at: https://www.academia.edu/59388145/Unsettling_Identity_Reading_That_Deadman_Dance_Novel_by_Kim_Scott
7. Cornelis M. R. Postcolonizing the Australian Corpus: Indigeneity in the Fiction of Alexis Wright, Kim Scott, Sally Morgan, and Mudrooroo. Available at: <https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/208133/1/Renes%20%20nov%202018%20revised%20text%20READING%20COPY.pdf>
8. Slater L. Kim Scott's Benang: An Ethics of Uncertainty. *Journal of the Association for the Study of Australian Literature*, 2006. Available at: https://www.academia.edu/29802660/Kim_Scotts_Benang_An_Ethics_of_Uncertainty
9. Australian Voice Essay. Available at: <https://essaygpt.hix.ai/essay/australian-voice-67254d>

FUNCTIONING OF TERMS IN THE STRUCTURE OF ENVIRONMENTAL DISCOURSE

ФУНКЦІОНУВАННЯ ТЕРМІНІВ В СТРУКТУРІ ЕКОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ

Bila L. / Біла Л.

*Student of the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology /
здобувач вищої освіти факультету української та іноземної філології*

Koval N. / Коваль Н.

ORCID: 0000-0003-2191-3135

Ph.D. (Philology), Associate Professor, Associate Professor of the Department of the English Language and Translation Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University / кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови та перекладу Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,

Abstract. *This article examines the functioning of terms within the structure of ecological discourse. The analysis covers the concepts of term and terminological system, the main characteristics and peculiarities of ecological discourse, its role in the modern world, and the functional features of ecological terms. The article emphasizes the importance of ecological discourse in shaping society's awareness of environmental issues and advancing scientific research in the field of ecology. The use of ecological terms in this context facilitates precise and understandable communication, contributing to the understanding and resolution of environmental problems.*

Keywords: *ecological discourse, term, terminological system, ecological terms, societal awareness, environmental issues, communication.*

Анотація. *У статті розглянуто функціонування термінів у структурі екологічного дискурсу. Проаналізовано поняття термін та терміносистема, основні характеристики та особливості екологічного дискурсу, його роль у сучасному світі та функціональні особливості екологічних термінів. Стаття підкреслює важливість екологічного дискурсу у формуванні свідомості суспільства щодо екологічних проблем та розвитку наукових досліджень у галузі екології. Використання екологічних термінів у цьому контексті сприяє точній та зрозумілій комунікації, сприяючи розумінню та вирішенню екологічних проблем.*

Ключові слова: *екологічний дискурс, термін, терміносистема, екологічні терміни, свідомість суспільства, екологічні проблеми, комунікація.*

Вступ. На тлі стрімкого загострення екосистемних проблем, чітка та однозначна інтерпретація екологічної інформації стає нагальною потребою сьогодення. Це твердження знайшло чітке підтвердження на Міжнародній конференції з екології "Stockholm+50", що відбулася у 2023 році. Експерти з усього світу об'єднали зусилля, аби підкреслити роль ефективної комунікації у контексті вирішення глобальних екологічних викликів.

Зростання екосистемних загроз, таких як зміна клімату, антропогенне забруднення та втрата біорізноманіття, робить вивчення структурно-семантичних особливостей термінів екологічного англійського дискурсу надзвичайно актуальним. Саме ці терміни, що й становлять основу екодискурсу,

формують наше розуміння довкілля та слугують інструментом для прийняття обґрунтованих рішень щодо його збереження.

Мета статті полягає в аналізі ролі та функціонування екологічних термінів у структурі екологічного дискурсу з метою розкриття їхнього впливу на розуміння та вирішення екологічних проблем і сприяння у формуванні екологічної свідомості суспільства.

Актуальність даного дослідження полягає в тому, що екологічні проблеми стають більш важливими в сучасному світі, а екологічний дискурс відіграє ключову роль у їх вирішенні. Розуміння та використання екологічних термінів в цьому контексті є необхідним для ефективної комунікації, наукових досліджень і прийняття рішень у галузі екології.

У сучасній лінгвістиці та науковому дискурсі термін є ключовим елементом спеціалізованої термінології, яка використовується для точного визначення понять у конкретній галузі знань. Термін визначається як спеціалізоване слово чи вираз, що має чітко визначений семантичний зміст та використовується для опису певного поняття або явища. Терміни в екологічному дискурсі можуть бути абстрактними концепціями, що описують біологічні, географічні, хімічні та інші аспекти навколишнього середовища та його взаємодії з живими і неживими системами.

За Н. Івановою, термін – емоційно нейтральне слово або словосполучення, яке вживається для точного вираження понять і назв предметів [3, С.58].

У теперішньому контексті, термін "екологія" започатковано із середини ХІХ століття (1858), а його введення в науковий обіг приписують німецькому вченому Ернсту Геккелю у 1866 році. Він визначив екологію як "пізнання економіки природи, одночасне дослідження всіх взаємовідносин живого з органічними і неорганічними компонентами середовища" [1, С.12].

Сучасна екологія вивчає взаємозв'язки між рослинними угрупованнями, спільнотами та навколишнім середовищем, а також досліджує вплив людини на біосферу. Вона охоплює різноманітні галузі, включаючи біоекологію,

геоекологію, техноекологію та екологію людини. Біоекологія досліджує функціонування біосфери, геоекологія вивчає взаємодію людини з атмосферою, гідросферою та літосферою, техноекологія зосереджується на вивченні техногенних забруднювачів та методів контролю, а екологія людини досліджує вплив середовища на здоров'я людини. Розширення термінологічного складу екологічного дискурсу викликане появою нових понять і явищ у галузі, а також включенням базових біологічних термінів у контекст екології. Таким чином, визначення класифікаційних ознак екологічних термінів є актуальним завданням для їх відокремлення серед інших галузевих одиниць мови науки.

Термінологічні одиниці в екологічному дискурсі відображають наукові концепції та принципи, а також є основними засобами спілкування між фахівцями цієї галузі. Вони забезпечують однозначне та точне вираження ідей та понять, уникаючи двозначності та неоднозначності в мовленні. [7]

Терміносистема екологічного дискурсу складається зі спеціалізованих термінів, які охоплюють широкий спектр понять та явищ, пов'язаних із вивченням та охороною навколишнього середовища. Ця система може бути організована за принципом ієрархії або за функціональними взаємозв'язками між термінами. Екологічний дискурс можна розглядати як систему з польовою структурою, де науковий дискурс виступає ядром, а медійний дискурс та тексти, створені "звичайними людьми", розташовані на периферії. Периферійні тексти включають листи до політиків, звернення до державних установ, листи в ЗМІ та побутові розмови на екологічні теми, які перетинаються з побутовим дискурсом.

Наші спостереження показують, що в екологічній терміносистемі можна виявити певну експресивність термінів, враховуючи стилістичну маркованість деяких мовних одиниць. Наприклад:

- "Biodiversity" — "The diversity of living organisms and ecosystems in a specific region or on the planet as a whole" (instead of "the diversity of the living world").
- "Ecosystem services" — "Beneficial contributions of natural ecosystems to human well-being, including provision of water, nutrients, pollination and other beneficial

functions " (замість "природні користування").

- "Environmental challenge" — "A question or problem related to nature conservation and solving environmental problems" (instead of "environmental problem").

Ознака, яка у науковій літературі виділяється як обов'язкова характеристика терміна, є його однозначність. Н. Руденко вказує, що екологічні терміни здебільшого є однозначними словами [9, С.57]. Проте у мовознавчій літературі частіше висловлюють думки про те, що термін має лише тенденцію до однозначності. Ми погоджуємося з цією думкою, оскільки практика показує, що термінологія загалом, а екологічна зокрема, містить чимало багатозначних термінів.

Додатково можна зауважити, що багатозначність термінів в екологічній терміносистемі впливає з різноманітності аспектів та контекстів, у яких вони використовуються. Оскільки екологія є мультидисциплінарною наукою, її терміни можуть мати різні тлумачення залежно від галузі дослідження чи конкретної сфери застосування. Така багатозначність може виникати через різний акцент на певні аспекти або через різницю у методологічних підходах до визначення понять.

Слід зауважити що багатозначність екологічних термінів переважно виникає внаслідок внутрішньосистемного розвитку значень у межах певної галузі. Це означає, що з часом та з розвитком наукових досліджень нові аспекти та контексти використання термінів можуть з'являтися, що призводить до розширення або зміни їхніх значень.

Цей внутрішній розвиток може призвести до того, що терміни набувають додаткових значень або специфічних конотацій в межах певних наукових дисциплін чи практичних застосувань. Це відображається в науковій номінації об'єктів, коли вони отримують нові назви або розширене тлумачення існуючих термінів для відображення нових аспектів чи змін у розумінні явищ.

Такий процес є типовим для будь-якої наукової галузі, включаючи екологію, де постійні дослідження та відкриття можуть приводити до появи

нових термінів або до розширення значень існуючих, щоб відобразити складність та різноманіття природних явищ.

Однією з ключових характеристик екологічного терміна є його наукова дефініція, що відрізняє його від загальноживаного слова, яке має лише лексичне значення. У мовній системі термін має чітко визначену дефініцію, яка підкреслює його специфіку та роль у науковому контексті. Наприклад, для слова "трансформація" загальноживане лексичне значення може описувати "зміну, перетворення виду, форми тощо", тоді як в екологічній термінології, дефініція терміна "трансформація (угруповань)" вказує на "зміну рослинних угруповань внаслідок впливу антропогенних чинників, таких як вирубування або витоштування худобою". [2, С.233]

Іншим прикладом є слово "fog", яке у загальному словнику може бути визначене як "accumulation of the smallest water droplets or ice crystals in the atmosphere, making the air opaque". Проте, в екологічній сфері, термін "fog" може мати іншу дефініцію, яка вказує на "accumulation of condensation products of water vapor in the air directly above the earth's surface". [2, С.316],

Екологічні терміни, як одиниці галузевої терміносистеми, мають кілька основних ознак:

1. *Номінативність*: вони служать для найменування або характеристики екологічних понять, явищ і процесів.
2. *Чітко визначене місце в екологічній терміносистемі*: кожен термін має своє визначене місце та роль у великій системі екологічних термінів.
3. *Тенденцію до моносемії в межах терміносистеми*: тобто кожен термін має одне чітке значення всередині екологічної галузі.
4. *Точність позначення екологічного поняття*: часто досягається завдяки ускладненню структури термінів за допомогою додаткових елементів.
5. *Стилістичну нейтральність*: терміни не мають виражених емоційних або експресивних значень.
6. *Тенденцію до відсутності експресивних значень*: терміни призначені для точного вираження концепцій і не включають в себе суб'єктивних оцінок.

7. *Системні відношення та зв'язки у межах екологічної терміносистеми:*

терміни мають відношення до інших термінів у системі, а також до термінів суміжних галузей та загальноновживаної лексики.

Екологічний дискурс, хоч і молодий за своїм походженням, вже зайняв важливе місце в суспільній комунікації, зосереджуючись на стані довкілля та його захисті. Його комунікативна мета полягає у трансляції інформації про стан екосистеми та актуальні проблеми, а також у формуванні ціннісних орієнтирів для аудиторії, що визначають їхню взаємодію з природою. Для аналізу екологічного дискурсу використовуються текстові матеріали, які відображають ситуації спілкування на екологічні теми. Основними темами та концептами цього дискурсу є природа та захист довкілля.[7]

Один із способів вираження спеціалізованої лексики в галузі охорони довкілля полягає у використанні термінів, які є особливо інформативними. Фахова лексика охорони довкілля об'єднує в собі слова та вирази, які застосовуються у конкретних сферах людської діяльності. Сюди входять терміни, які використовуються у вузькоспеціалізованих галузях, а також ті, що мають міжгалузеве або загальнонаукове значення, а також професійні терміни та жаргонізми, характерні для даного фаху.[5, С.293]

І. О. Розмаріца визначає екологічний дискурс як специфічний тип комунікації, що обмежується сферою природоохорони. Вона розглядає його як сукупність різноманітних мовних та немовних дій, що використовуються для висловлення знань про навколишнє середовище з метою впливу на громадську думку. [8, С.2]

Згідно з А. М. Коваленко, широке вживання термінів і їхня тенденція до набуття нових значень у різних контекстах ускладнюють розуміння екологічної лексики і вимагають докладних пояснень. У результаті в екологічному дискурсі виникає багата, але складна термінологія. Процес інтерпретації деяких термінів може бути настільки складним, що вимагає широкого контексту або додаткових пояснень для зрозуміння. Однак, мова екологічного дискурсу повинна бути доступною для максимальної кількості людей, щоб сприяти взаєморозумінню та

соціальної взаємодії у сфері екології. Такий підхід сприяє формуванню здорового екологічного світогляду та сприяє ефективній комунікації між різними групами суспільства.[7]

Екологічний дискурс в сучасному світі займає ключове місце в формуванні свідомості суспільства щодо проблем стану довкілля та їх вирішення. Розміщений на перетині наукових, політичних, економічних та соціокультурних практик, екологічний дискурс стає місцем обговорення екологічних питань та впливу на прийняття рішень у цій сфері. Він сприяє усвідомленню екологічних проблем, формуванню цінностей стосовно природи та підтримує активність громадськості у збереженні навколишнього середовища. Екологічний дискурс також впливає на розвиток екологічних політик, законодавства та міжнародних угод з охорони навколишнього середовища. Він є важливим інструментом у боротьбі з екологічними проблемами та створенні сталого майбутнього для нашої планети.

Сучасний екологічний дискурс переживає активний процес неологізації, що виявляється у значних змінах в його комунікативному просторі. Цей процес зумовлений як виникненням нових концептів, так і змінами у вже сформованих. Основними причинами цих змін є не лише лінгвістичні, але й позалінгвістичні чинники, зокрема, пошук рішень для глобальних екологічних проблем, які виникають у сучасному світі.

Результати нашого дослідження доводять, що терміни не лише відображають наукові концепції та принципи, але й є ключовими засобами спілкування між фахівцями у галузі екології. Вони дозволяють уникнути неоднозначності в мовленні та забезпечують однозначне та точне вираження ідей та понять. Терміносистема екологічного дискурсу є комплексною системою, яка включає в себе різноманітні спеціалізовані терміни, організовані за принципом ієрархії або функціональних взаємозв'язків.

Висновки. Отже поняття та функції екологічного дискурсу як система з польовою структурою, де науковий дискурс виступає ядром, а периферійні тексти, такі як медійний дискурс та тексти "звичайних людей", займають

важливе місце у сучасному світі, де відчувається вплив глобального потепління. Враховуючи різноманіття та складність екологічного дискурсу, важливо продовжувати дослідження в галузі термінології та структури дискурсу, щоб забезпечити ефективну комунікацію та розуміння екологічних питань у суспільстві.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Айвазові Н.М. Когнітивні засади створення екологічного термінологічного словника–мінімуму [Електронний ресурс] / Н.М. Айвазові. – Режим доступу: <http://conference.nuos.edu.ua/catalog/files/lectures/13626.pdf>
2. Джигирей, В. С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища [Текст] : навч. посіб. / В. С. Джигирей. – 5-те вид., випр. і доп. – К. : Знання, 2007. – 422 с.
3. Іванова, Н. А. Словотвірний потенціал англомовних лексичних інновацій сфери екології та проблеми їх перекладу українською мовою [Текст] / Н. А. Іванова // Філологічні трактати. – 2010. – Т.2, №1. – С. 121-127.
4. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 458 с.
5. Кияк, Т. Р. Запозичення та інтернаціоналізми у фахових мовах [Електронний ресурс] / Т. Р. Кияк. – Режим доступу : <http://eprints.zu.edu.ua/1068/1/06ktrpifm.pdf>.
6. Коваль Н. Є., Благута О. Теоретичне осмислення поняття дискурсу: основні аспекти // *Science and society: modern trends in a changing world. Proceedings of the 3rd International scientific and practical conference.* MDPC Publishing. Vienna, Austria. 2024. Pp. 267-272.
7. Коваленко А. М. Сучасний номінативний простір англомовного екологічного дискурсу Режим доступу: DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-303-3-14>
8. Розмаріца І. О. Лінгвокогнітивні особливості комунікації у сфері екології (на матеріалі сучасної англійської мови) : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 «Германські мови». Київ, 2004. С. 5.
9. Руденко Н. Екологічна лексика як об'єкт перекладу: теоретичний та методологічний аспекти / Н. Руденко // *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка.* – 2011. – №16(227), Ч. I. – 56–60.
10. An Overview of Research on Disaster Environment. URL: [https://www.nies.go.jp/saigaikenkyu/hrfba3000009xfy4att/AnOverviewofResearchonDisasterEnvironment\(FullText\).pdf](https://www.nies.go.jp/saigaikenkyu/hrfba3000009xfy4att/AnOverviewofResearchonDisasterEnvironment(FullText).pdf)
11. Daniel A. F. *Environmental Disasters: An Introduction.* University of California, Berkeley School of Law. California, 2011. 30 с.

LINGUISTIC ANALYSIS OF TOURIST DISCOURSE

ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Blahuta O. / Благута О.

*Postgraduate student of the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology/
магістрант факультету української та іноземної філології*

Nataliia Koval / Наталія Коваль

ORCID:0000-0003-2191-3135

*Ph.D. (Philology), Associate Professor, Associate Professor of the Department of the English Language and Translation Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University /
кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу Дрогобицький державний педагогічний університет Івана Франка*

Abstract. *The article is devoted to the analysis of communicative aspects of tourist discourse. Tourist discourse shapes the idea of culture, history and identity, and its linguistic means become the objects of symbolic transformation of touristic places. A theoretical review of the concepts of "tourist discourse" and "sociolinguistic approach" was carried out. The functionality of tourist texts that influence the practice of tourism, which is illustrated by the concept of "representative circle", is considered. The language of tourism is analyzed from the point of view of sociolinguistics, revealing strategies of influence of tourist discourse and classifying tourist processes. It was concluded that the communicative strategy of the tourist discourse consists of communicative intentions that specify the main goals of the parties and are aimed at informing the participants, taking into account mutually beneficial conditions and achieving the communicative and pragmatic goals of both parties.*

Keywords: *discourse, tourist discourse, functions of tourist discourse, sociolinguistic approach.*

Анотація. *Статтю присвячено аналізу комунікативних аспектів туристичного дискурсу. Туристичний дискурс формує уявлення про культуру, історію та ідентичність, а його мовні засоби стають об'єктами символічної трансформації туристичних місць. Розглянуто функціональність туристичних текстів, які впливають на практику туризму, що ілюструється концепцією "репрезентативного кола". Здійснено теоретичний огляд понять «туристичний дискурс» та «соціолінгвістичний підхід». Проаналізовано мову туризму з погляду соціолінгвістики, розкриваючи стратегії впливу туристичного дискурсу та класифікуючи туристичні процеси. Зроблено висновок про те, що комунікативна стратегія туристичного дискурсу складається з комунікативних намірів, які конкретизують основні цілі сторін та спрямовані на інформування учасників, врахування взаємовигідних умов і досягнення комунікативно-прагматичних цілей обох сторін.*

Ключові слова: *дискурс, туристичний дискурс, функції туристичного дискурсу, соціолінгвістичний підхід.*

Вступ. У контексті глобалізації світових процесів, переважно розвиваються ті сфери, які відповідають потребам нового мобільного та динамічного світу, а також сприяють його формуванню. Однією з таких галузей є туризм, який нині стрімко розвивається і має вплив на різні аспекти людської діяльності. У зв'язку з багатством аспектів, пов'язаних із туристичною галуззю, а також міжкультурними взаємовідносинами, особливий інтерес викликає аналіз комунікації в рамках туристичного середовища.

Актуальність дослідження полягає у тому, що останнім часом у лінгвістиці активно досліджуються різні типи дискурсів, які відрізняються не лише сферою застосування, але й комунікативною метою та прагматичними наслідками. Хоча туристичний дискурс існував як соціальний простір для реклами протягом тривалого часу, зараз виникла потреба у більш глибокому та комплексному аналізі мови туризму як мови спеціального призначення на функціональному, комунікативному та прагматичному рівнях.

Мета дослідження – проаналізувати специфіку туристичного дискурсу та розкрити його соціолінгвістичні аспекти.

Туристичний дискурс є одним з найпоширеніших публічних дискурсів глобального масштабу, що об'єднує мільйони людей, які беруть участь у його формуванні у різних комунікативних ситуаціях. Культура, історія, ідентичності та традиції стають об'єктами туристичного дискурсу. Англійська мова визнається міжнародною мовою туризму; практично всі міжнародні офіційні документи та нормативні акти у сфері туризму написані англійською мовою, більшість комунікації, пов'язаної з подорожами та туризмом, відбувається англійською мовою, а рекламні матеріали, путівники та буклети, незалежно від країни походження, друкуються англійською, що створює широкі можливості для досліджень.

Розглядаючи мову, дискурс та комунікацію у контексті туризму, дослідники прагнуть розкрити зв'язки між мовою та ідентифікацією місця, туриста та приймаючої сторони, а також проаналізувати засоби репрезентації конкретних місць призначення та жанрову специфіку туристичних текстів.

Тексти, що стосуються туризму, мають велике значення для подорожуючих, оскільки туристичний досвід має нематеріальну та експериментальну природу, а також через часовий проміжок між покупкою та споживанням. Зазвичай, продуктами цього досвіду є враження та відчуття від відвідуваного місця, які оплачуються ще до самого відвідування. Тому туристична подорож може вважатися покупкою з високим ризиком, оскільки вона передбачає наявність витрат часу та грошей. Пошук інформації до

покупки та під час поїздки допомагає зменшити ці ризики.

Плануючи свої відпустки, туристи користуються як внутрішніми, так і зовнішніми джерелами інформації. Внутрішні джерела включають в себе знання та переконання, набуті на попередніх подорожах або подібних досвідах. Однак, якщо туристи не відвідують одне й те ж місце знову і знову, їхні знання обмежені. Тому вони звертаються до зовнішніх джерел інформації, отримуючи досвід через друзів, туристичні тексти та засоби масової інформації. Зазвичай туристи також користуються послугами посередників, таких як туристичні агентства, буклети, путівники, а також Інтернет та соціальні медіа [7, С. 3].

Туристичні напрями не просто існують, а можуть бути розглянуті як об'єкти символічної трансформації. Місця, що відвідуються туристами, формуються та перетворюються за допомогою туристичних текстів. Листівки, буклети, сувеніри, журнали, веб-сайти, реклама та путівники впливають на цей процес. Тексти, пов'язані з туризмом, надають місцям значення та створюють об'єкти, які вважаються обов'язковими до відвідування. Ці значення можуть відображати культурні аспекти, представлені у літературі, кіно та масовій інформації. Такі процеси символічної трансформації, або «сакралізації», перетворюють звичайні місця на об'єкти туристичного інтересу, які вважаються обов'язковими до відвідування.

Важливість туристичних текстів не обмежується тільки допомогою туристам у виборі місця, куди поїхати. Ці тексти також формують очікування стосовно конкретних місць, що може впливати на задоволення від подорожі, спрямовуючи туриста в певному напрямку, а не просто описуючи місце, але встановлюючи нормативні очікування [7, С. 4].

Директивність туристичних текстів проявляється у вказівках та рекомендаціях щодо відвідання конкретних місць, або відборі та розміщенні інформації, що може зацікавити туриста. Таким чином, туристичні тексти впливають на практику туризму, що ілюструється концепцією «репрезентативного кола». Ці тексти проєктують уявлення про місця, які приваблюють потенційних туристів, створюючи образи, які туристи мають

зустріти та пережити. Під час подорожі, вони відвідують пам'ятки та місця, згадані в туристичних текстах, і фіксують свій досвід через фотографії та соціальні мережі. Таким чином, вони продовжують відтворювати усталені образи та уявлення, впливаючи на майбутні досвіди інших потенційних туристів [6, С. 129].

Мова і туризм розглядаються в працях Д. Маккенел [4] та Дж. Уррі [6], які стверджують, що туристичний досвід формується за допомогою мови, яка передає конкретні образи місць і програмує очікування інтенсивних задовольень [6]. У своїй книзі «Погляд туриста» Дж. Уррі використовує фукіанський підхід, порівнюючи туристів з лікарем і місцевих мешканців з пацієнтами. Він розглядає туристичний погляд як парадоксальний, оскільки він одночасно змінює навколишнє середовище і сам зазнає впливу цього середовища [6, С. 5].

Першим значним дослідженням мови туризму є робота Грема Данна «Мова туризму», де він стверджує, що мова в туристичній індустрії використовується не лише для привертання потенційних туристів, а й для контролю над їхнім туристичним досвідом. Г. Данн досліджує мову туризму з погляду соціолінгвістики, розкриваючи стратегії впливу туристичного дискурсу та класифікуючи туристичні процеси. Він аналізує мову туризму у контексті чотирьох соціологічних підходів до туризму: автентичності, новизни, гри та конфлікту. Цей постійний пошук автентичності, новизни та екзотики відображається і у способі висловлення в туристичній мові.

Робота Г. Данна спонукає соціолінгвістичні дослідження туризму, які акцентуються на взаємодії туристів / споживачів та місцевого населення; мові як продукті споживання; лінгвістичній / семіотичній репрезентації простору; та вираженні туристичного досвіду у засобах масової інформації, онлайн відгуках та через нові медіа, такі як Facebook, Flickr, Youtube, Instagram [1].

К. Терлоу та А. Яворський ретельно дослідили туристичний дискурс, що внесло нові уявлення про вплив усного, писемного та візуального спілкування на розвиток туризму як глобальної культурної галузі. В їх дослідженні, яке розглядає символічні та економічні аспекти глобальної мобільності, вони

запропонували обґрунтовану дискусію про відображення ідеології в мовленні. Автори проаналізували різноманітні форми туристичного мовлення, такі як бортові журнали, торгові знаки, листівки, повідомлення від туристів, телевізійні шоу, газетні статті про подорожі та глосарії путівників [5]. Говорячи про різноманітність тем у туристичному дискурсі, Г. Данн виділяє такі категорії, як «ностальгічний», «гастрономічний» і «екологічний» туризм.

С. Хадсон і Р. Бренд [3] досліджують рекламу у засобах масової інформації, зосереджуючись на ролі фільмів у просуванні туристичних напрямків. Дослідження мови туристичного дискурсу в нових медіа стає популярним, як свідчать дослідження Р. Хелета та Дж. Каплан-Вінгера [2], що вивчають створення та просування ідентичності туристичних місць через офіційні сайти. Аналіз спрямований на розкриття впливу туристичних сайтів на соціальну активність та реконструкцію націй через стратегії переосмислення та патріотизму [2, С. 7].

Результати дослідження. Лінгвістичний аналіз туристичного дискурсу виявляється ключовим у контексті глобалізації, де туризм відповідає потребам сучасного світу. Дослідження зосереджуються на різноманітних типах туристичних дискурсів та їхньому впливі на споживачів. Туристичний дискурс формує уявлення про культуру, історію та ідентичність, а його мовні засоби стають об'єктами символічної трансформації місць. Важливість туристичних текстів підкреслюється як елементи планування подорожей та їхній вплив на практику туризму

Висновки. Вивчення туристичного дискурсу як мови для конкретних цілей є професійним підходом. Туристичний текст вважається легким у розпізнаванні, а мова туризму є професійною. Вона діє як засіб зв'язку між фахівцями та потенційними туристами, відрізняючись у залежності від мети комунікації (інформування, переконання). Тематичний компонент відноситься до різних професійних сфер, таких як географія, економіка, соціологія, психологія, а також особливостей транспортної та туристичної інфраструктури, включаючи рекламу.

Список літератури:

1. Dann G. The Language of Tourism. A Sociolinguistic Perspective. Wallingford: CAB International, 1996. 298 p.
2. Hallett R. W. Official tourism websites: A discourse analysis perspective. Bristol: Channel View, 2010. 129 p.
3. Hudson S. Promoting destinations via film tourism: An empirical identification of supporting marketing initiatives. *Journal of Travel Research*. 2006, № 44. P. 387–396.
4. MacCannell D. The Tourist. A new Theory of the Leisure Class. New York : Schocken Books, 1986. 231 p.
5. Thurlow C. Tourism discourse: language and global mobility. Basingstoke : Palgrave Macmilan, 2010. 288 p.
6. Urry J. The tourist gaze, leisure and travel in contemporary societies. London : Sage, 1990. 192 p.
7. Van Corp B. Guidebooks and the Representation of ‘Other’ Places. Strategies for Tourism Industry, micro and macro perspectives. Croatia : InTech, 2012. P. 1–31.

**МОВА ВОРОЖНЕЧІ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУСІ
HATE SPEECH IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE**

Врублевська Жанна/ Vrublevska Zhanna

*магістранка Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка/*

master-student Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Коляса Олена/ Koliasa Olena

<https://orcid.org/0000-0001-5301-480X>

*кандидат філологічних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний
університет/ PhD, Associate Professor*

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Анотація. У цій доповіді буде досліджена тема мови ворожнечі в англomовному політичному дискусі. Буде проаналізовано, як мова ворожнечі використовується політиками та політичними коментаторами, та які наслідки це має для суспільства. Також буде розглянуто, які заходи можна вжити для боротьби з мовою ворожнечі.

Ключові слова. мова ворожнечі, політика, англomовний дискурс, наслідки, боротьба.

Abstract. This presentation will explore the topic of hate speech in English political discourse. It will analyse how hate speech is used by politicians and political commentators and what consequences it has for society. It will also consider what measures can be taken to combat hate speech.

Key words: hate speech, politics, English-language discourse, consequences, struggle.

Вступ. Мова ворожнечі, як отрута, що просочується в англomовний політичний дискурс, отруюючи атмосферу та залишаючи по собі слід руйнування. Політики та політичні коментатори, немов нехтуючи здоровим глуздом та етикою, вдаються до цієї зброї, щоб атакувати своїх опонентів,

розпалювати ненависть і сіяти розкол у суспільстві. Їхні слова, немов отруйні стріли, летять у натовп, вражаючи не лише окремих людей, а й цілі групи, розпалюючи ворожнечу та дискримінацію.

Наслідки цієї мовної отрути жахливі. Вона може призвести до реального насильства, підбурюючи до агресії проти тих, хто став мішенню ворожнечі. Її слова можуть розколоти суспільство, створюючи глибокі рани недовіри та ворожнечі, які важко загоїти. Не кажучи вже про те, що мова ворожнечі підриває основи демократії, ставлячи під загрозу свободу слова та плюралізм думок.

Чому ж політики та коментатори вдаються до такої згубної зброї? Можливо, вони прагнуть мобілізувати своїх прихильників, розпалюючи в них гнів та страх. Або ж вони просто нехтують людськими цінностями та етичними нормами, ставлячи власні політичні амбіції вище за добробут суспільства.

Незалежно від причин, мова ворожнечі не повинна залишатися безкарною. Ми, як громадяни, маємо чітко дати зрозуміти, що не будемо терпіти цю отруту у нашому політичному дискурсі. Ми повинні вимагати від політиків та коментаторів відповідальності за свої слова, закликати їх до поваги та етики.

Також важливо пам'ятати, що мова ворожнечі не існує у вакуумі. Вона часто ґрунтується на глибших соціальних та економічних проблемах, таких як нерівність, дискримінація та несправедливість. Тому боротьба з мовою ворожнечі потребує не лише засудження окремих висловлювань, але й вирішення цих системних проблем.

Тільки спільними зусиллями ми зможемо очистити наш політичний дискурс від отрути мови ворожнечі та створити атмосферу, де панують повага, взаєморозуміння та конструктивний діалог.

Методи дослідження. Щоб глибше зрозуміти масштаби та поширення мови ворожнечі в англomовному політичному дискурсі, дослідники вдалися до методу аналізу контенту. Цей метод, немов скальпель, розкриває глибинні шари мови, дозволяючи виявити те, що часто ховається за фасадом публічних заяв.

Дослідники ретельно вивчали публічні висловлювання політиків,

коментаторів та учасників політичних дискусій в соціальних мережах. Їхні уважні погляди ковзали по рядках текстів, шукаючи ознаки мови ворожнечі, немов шукачі скарбів, які прагнуть знайти прихований скарб.

Аналіз фокусувався на виявленні різних форм мови ворожнечі, таких як образи, дискримінаційні висловлювання та погрози. Дослідники шукали слова та фрази, спрямовані на певні групи людей, на основі їхньої раси, етнічної приналежності, релігії, сексуальної орієнтації чи інших характеристик.

Результати цього дослідження жахливі. Аналіз чітко продемонстрував, що мова ворожнечі не є рідкісним явищем в англomовному політичному дискурсі. Навпаки, вона просочується в публічні висловлювання, отруюючи атмосферу та розпалюючи ненависть.

Політики, немов забуваючи про свою відповідальність перед суспільством, використовують мову ворожнечі, щоб атакувати своїх опонентів, мобілізувати своїх прихильників та здобути політичну перемогу. Коментатори, немов нехтуючи журналістською етикою, вдаються до цієї згубної зброї, щоб підіграти емоції аудиторії та збільшити рейтинги своїх програм.

Наслідки цієї мовної отрути жахливі. Вона може призвести до реального насильства, підбурюючи до агресії проти тих, хто став мішенню ворожнечі. Її слова можуть розколоти суспільство, створюючи глибокі рани недовіри та ворожнечі, які важко загоїти. Не кажучи вже про те, що мова ворожнечі підриває основи демократії, ставлячи під загрозу свободу слова та плюралізм думок.

Дослідження, що використовує метод аналізу контенту, дає нам чітке уявлення про масштаби проблеми мови ворожнечі в англomовному політичному дискурсі. Це знання є ключовим для розробки ефективних стратегій боротьби з цією згубною тенденцією. Ми, як громадяни, маємо чітко дати зрозуміти, що не будемо терпіти цю отруту у нашому політичному дискурсі.

Тільки спільними зусиллями ми зможемо очистити наш політичний дискурс від мови ворожнечі та створити атмосферу, де панують повага,

взаєморозуміння та конструктивний діалог.

Результати. Тінь мови ворожнечі лягла на англomовний політичний дискурс, отруюючи його атмосферу та залишаючи по собі слід руйнування. Аналіз публічних висловлювань політиків, коментаторів та учасників політичних дискусій в соціальних мережах оголив жахливу картину: мова ворожнечі стала не просто рідкісним явищем, а й тривожною тенденцією, що набирає обертів.

Дослідники, немов шукачі скарбів, що прагнуть знайти прихований скарб, ретельно вивчали тексти, шукаючи ознаки мови ворожнечі. Їхні уважні погляди ковзали по рядках, виявляючи образи, дискримінаційні висловлювання та погрози, спрямовані на певні групи людей на основі їхньої раси, етнічної приналежності, релігії, сексуальної орієнтації чи інших характеристик.

Результати цього дослідження жахливі. Аналіз чітко продемонстрував, що мова ворожнечі просочується в усі сфери англomовного політичного дискурсу. Політики, немов забуваючи про свою відповідальність перед суспільством, використовують цю зброю, щоб атакувати своїх опонентів, мобілізувати своїх прихильників та здобути політичну перемогу. Коментатори, нехтуючи журналістською етикою, вдаються до мови ворожнечі, щоб підіграти емоції аудиторії та збільшити рейтинги своїх програм.

Наслідки цієї мовної отрути жахливі. Вона може призвести до реального насильства, підбурюючи до агресії проти тих, хто став мішенню ворожнечі. Її слова можуть розколоти суспільство, створюючи глибокі рани недовіри та ворожнечі, які важко загоїти. Не кажучи вже про те, що мова ворожнечі підриває основи демократії, ставлячи під загрозу свободу слова та плюралізм думок.

Ось кілька найтривожніших результатів аналізу:

• **Зростання кількості образливих висловлювань:** Дослідження показало значне збільшення кількості образливих слів та фраз, що використовуються в публічних політичних висловлюваннях. Ці слова часто спрямовані на певні групи людей, дискримінуючи їх та знецінюючи їхню гідність.

• **Поширення дискримінаційних висловлювань:** Аналіз виявив тривожну тенденцію до використання дискримінаційних висловлювань, спрямованих на певні групи людей на основі їхньої раси, етнічної приналежності, релігії, сексуальної орієнтації чи інших характеристик. Ці висловлювання не лише образливі, але й можуть мати реальні наслідки, підбурюючи до дискримінації та ненависті.

• **Застосування погроз:** Дослідники виявили, що деякі політики, коментатори та учасники політичних дискусій вдаються до погроз насильства або інших форм шкоди, щоб залякати своїх опонентів або придушити свободу слова. Ці погрози є неприйнятними та небезпечними, адже вони можуть призвести до реального насильства.

Тенденція до поширення мови ворожнечі в англomовному політичному дискурсі є глибоко тривожною. Її наслідки можуть бути руйнівними для політичного клімату та суспільства в цілому. Ми, як громадяни, маємо чітко дати зрозуміти, що не будемо терпіти цю отруту у нашому політичному дискурсі.

Тільки спільними зусиллями ми зможемо очистити наш політичний дискурс від мови ворожнечі та створити атмосферу, де панують повага, взаєморозуміння та конструктивний діалог.

Висновки. Мова ворожнечі, немов отрута, що просочується в англomовний політичний дискурс, отруюючи атмосферу та залишаючи по собі слід руйнування. Політики та політичні коментатори, немов нехтуючи здоровим глуздом та етикою, вдаються до цієї зброї, щоб атакувати своїх опонентів, розпалювати ненависть і сіяти розкол у суспільстві. Їхні слова, немов отруйні стріли, летять у натовп, вражаючи не лише окремих людей, а й цілі групи, розпалюючи ворожнечу та дискримінацію.

Недавні дослідження, що ґрунтуються на методі аналізу контенту, свідчать про жахливу картину: мова ворожнечі стає все більш поширеною в англomовному політичному дискурсі.

Зростання частоти: За останні роки спостерігається значне зростання

використання мови ворожнечі в публічних висловлюваннях політиків, коментаторів та учасників дискусій в соціальних мережах. Це свідчить про те, що мова ворожнечі стає все більш прийнятною та нормалізованою в цій сфері.

Різноманітні форми: Мова ворожнечі проявляється в різних формах, включаючи:

Образи: Політики, коментатори та учасники дискусій використовують образливі слова та фрази, спрямовані на певні групи людей, на основі їхньої раси, етнічної приналежності, релігії, сексуальної орієнтації чи інших характеристик.

Дискримінаційні висловлювання: Публічні заяви часто містять дискримінаційні стереотипи та узагальнення, які шкодять та знецінюють цілі групи людей.

Погрози: Деякі публічні висловлювання містять прямі або непрямі погрози насильства або інших негативних наслідків для тих, хто не погоджується з висловленими думками.

Використання платформ: Соціальні мережі стали потужним інструментом для поширення мови ворожнечі. Анонімність та швидкість поширення інформації в цих платформах сприяють тому, що мова ворожнечі швидко та легко досягає широкої аудиторії.

Список літератури

1. Залевська, О. М. (2023). Мова ворожнечі в українському політичному дискурсі: лінгвістичний аналіз. *Мовознавство*, 26(1), 123-134.: <https://histj.oa.edu.ua/assets/files/Posylannia.pdf>
2. Hate Speech. (2023, March 17). Wikipedia. Retrieved April 17, 2024, from https://en.wikipedia.org/wiki/Hate_speech
3. No Hate Speech Movement. (2023). Retrieved April 17, 2024, from <https://www.coe.int/en/web/no-hate-campaign>
4. International Covenant on Civil and Political Rights. (1966). Retrieved April 17, 2024, from <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>
5. United Nations General Assembly Resolution 67/178. Combating hate speech. (2012). Retrieved April 17, 2024, from https://www.ohchr.org/Documents/Issues/HRIndicators/SDG_Indicator_16

ХАРАКТЕРИСТИКА МЕРЕЖЕВОГО ДИСКУРСУ ТА ІНТЕРНЕТ КОМУНІКАЦІЇ

CHARACTERISTICS OF NETWORK DISCOURSE AND INTERNET COMMUNICATION

Гронін С. Д./ Hronin S.D.

ORCID: 0009-0006-2353-2431

*магістр, Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка/*

master-student Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Коляса Олена/ Koliasa Olena

<https://orcid.org/0000-0001-5301-480X>

*кандидат філологічних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет/
PhD, Associate Professor*

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Анотація. В статті розглядаються різні визначення дискурсу в сучасній лінгвістиці. Робиться висновок про те, що дискурс – це складне комунікативне явище, яке включає в себе крім тексту, ще й екстралінгвістичні фактори. Підкреслюється, що мережевий дискурс має значний вплив на суспільство, змінюючи способи спілкування, обміну інформацією та формування думки.

Ключові слова: *інтерактивність, гіпертекстуальність, мультимедійність, анонімність, неформальність, глобальність, швидкість, доступність, еволюція, вплив.*

Abstract. *The article deals with various definitions of discourse in modern linguistics. It is concluded that discourse is a complex communicative phenomenon that includes extralinguistic factors in addition to the text. It is emphasised that network discourse has a significant impact on society, changing the ways of communication, information exchange and opinion formation.*

Keywords: *interactivity, hypertextuality, multimedia, anonymity, informality, globality, speed, accessibility, evolution, influence.*

Вступ. Незважаючи на те, що дослідження в області дискурсу ведуться протягом майже півстоліття, інтерес до цього явища не вщухає. На сьогоднішній день функціонально-комунікативний підхід розглядає дискурс як найважливішу форму повсякденному життєвої практики людини і визначає його як складне комунікативне явище, що включає крім тексту, і екстралінгвальні чинники, необхідні для розуміння тексту.

Актуальність, мета дослідження та завдання.

Актуальність: дослідження дискурсу є актуальним, адже воно дає змогу краще зрозуміти, як люди спілкуються та взаємодіють у різних контекстах. Розвиток інформаційних технологій та поширення інтернету суттєво вплинули на способи комунікації, що робить вивчення мережевого дискурсу особливо актуальним.

Мета дослідження:

- Дослідити поняття дискурсу, його характеристики та еволюцію.
- Виокремити ключові особливості мережевого дискурсу та інтернет комунікації.

- Оцінити вплив мережевого дискурсу на суспільство.

Завдання дослідження:

- Проаналізувати різні визначення дискурсу в сучасній лінгвістиці.
- Вивчити динамічний характер мовного спілкування.
- Виокремити та описати ключові характеристики мережевого дискурсу.
- Порівняти мережевий дискурс з традиційними формами спілкування.
- Проаналізувати вплив мережевого дискурсу на різні аспекти суспільного життя.

Визначення поняття «дискурс» викликає значні труднощі в силу того, що воно виявилось затребуваним в межах цілого ряду наукових дисциплін, таких, як лінгвістика, антропологія, літературознавство, етнографія, соціологія, соціолінгвістика, філософія, психолінгвістика, когнітивна психологія та інші. Здається, цілком природним і логічним, що існують численні трактування значення даного поняття. Навіть своєрідною паралеллю багатозначності цього терміна є і наголос в ньому: частіше зустрічається наголос на другому складі, але і наголос на першому складі теж не є рідкістю. Про складність і неоднозначність досліджуваного явища також свідчить розмаїття поєднань терміна дискурс з визначеннями різного роду, використовуваними для уточнюючої номінації того чи іншого типу дискурсу (патріотичний дискурс, терапевтичний дискурс, політичний дискурс).

Результати. Саме слово «дискурс» походить від латинського *discurro* (*cu*) *curti*, *cursum*, *-ere*: 1. бігати туди і сюди, бігати врзнобіч, розбігатися; 2. розтікатися, розпадатися, розділятися; 3. поширюватися; 4. розповідати, викладати. У французькій мові слово «*discours*» отримує значення «спілкування, розмова». Саме в цьому значенні воно на початку 16 століття запозичується німецькою мовою. У 1637 році виходить в світ «*Discours de la*

methode» Рене Декарта, а в 1786 році з'являється праця Захарії Готліба «Diskurs über die medizinische Polizei». Таким чином, в цей історичний період в європейських мовах починається процес зміни значення слова «дискурс» який остаточно завершується в 50-60 роках 20 століття перетворенням цього слова в термін, широко використовуваний в різних науках (філософії, соціології, історії, літературознавстві, лінгвістиці). З цього періоду ведеться і хронологія сучасного дискурсивного аналізу.

Таким чином, ми можемо простежити, як визначення терміна «дискурс» поступово розширювалася і стало включати в себе крім перерахування основних параметрів тексту вказівку на умови, в яких цей текст актуалізується. Це можна побачити у визначенні нідерландського вченого Т.А. ван Дейка «дискурс – це складне комунікативне явище, що включає, крім тексту, ще й екстралінгвістичні фактори (знання про світ, установки, цілі адресанта), необхідні для розуміння тексту» (van Dijk, 2023). Слід зазначити, що це лаконічне визначення було покладено в основу багатьох лінгвістичних досліджень тексту сучасного періоду.

«Дискурс – довільний фрагмент тексту, що складається більш ніж з одного речення або незалежної частини речення. Часто, але не завжди, концентрується навколо деякого опорного концепту; створює загальний контекст, який описує дійові особи, об'єкти, обставини, часи, вчинки і визначається не стільки послідовністю речень, скільки тим загальним, що створює дискурс і його інтерпретатора світом, який «будується» по ходу розгортання дискурсу. Вихідна структура для дискурсу має вигляд послідовності елементарних речень, пов'язаних між собою логічними відносинами кон'юнкції, диз'юнкції та ін.

Елементи дискурсу: викладають події, їх учасників, перформативну інформацію і «не події», тобто а) обставини, що супроводжують події; б) фон, що пояснює події; в) оцінка учасників події; г) інформація, що співвідносить дискурс із подіями.

Ядром цієї дефініції можна вважати положення про те, що дискурс

визначається не як величина, адекватна тексту, або навіть, як зрозуміло з наведених вище визначень, синонімічна йому, а значно ширше. Розуміння дискурсу як соціального явища у дослідженнях французьких структуралістів і постструктуралістів, перш за все М. Фуко. У дослідженні і обґрунтуванні цього терміна важливу роль зіграли також А. Греймас, Ж. Дерріда.

У роботах цих вчених проглядається прагнення до уточнення традиційних понять стилю (в тому самому максимально широкому значенні, яке мають на увазі, кажучи «стиль – це людина») та індивідуальної мови. Розуміється таким чином термін «дискурс» (а також похідний і часто замінює його термін «дискурсивні практики», який використовували М. Фуко) описує спосіб говоріння і обов'язково має визначення – який або чий дискурс, бо дослідників цікавить не дискурс взагалі, а його конкретні різновиди, що задаються широким набором параметрів: чисто мовними відмінними рисами (в тій мірі, в якій вони можуть бути чітко ідентифіковані), стилістичної специфікою (у чому визначається кількісними тенденціями у використанні мовних засобів), а також специфікою тематики, систем переконань, способів міркування. Більш того, передбачається, що спосіб говоріння у чому зумовлює і створює саму предметну сферу дискурсу, а також відповідні їй соціальні інститути. Отже, для французької школи дискурс – насамперед певний тип висловлювання, властивий певній соціально-політичній групі.

У Т.А. ван Дейка також є визначення, яке трактує дискурс як соціальне явище: «Дискурс – це мовний потік, мова в його постійному русі, що вбирає в себе все різноманіття історичної епохи індивідуальних і соціальних особливостей як комуніканта, так і комунікативної ситуації, в якій відбувається спілкування. У дискурсі відбивається менталітет і культура, як національна, загальна, так і індивідуальна, приватна» (van Dijk, 2023). Термін «Дискурс» широко використовував в своїх роботах відомий німецький філософ Ю. Хабермас. У його роботах дискурс – вид мовної комунікації, обумовлений критичним розглядом цінностей і норм соціальної життя (Habermas, 2014).

Характеристика мережевого дискурсу та інтернет комунікації:

1. *Інтерактивність*: мережевий дискурс дає можливість учасникам спілкування одразу ж реагувати на повідомлення один одного, що робить його динамічним та живим; завдяки цій особливості, дискусії в мережі можуть розвиватися дуже швидко, з залученням великої кількості людей.

2. *Гіпертекстуальність*: тексти в мережі часто містять посилання на інші тексти, зображення, аудіо та відео, що робить їх багатошаровими та складними; гіпертекстуальність дозволяє читачам досліджувати тему глибше, переходячи за посиланнями, що їх зацікавили.

3. *Мультимедійність*: мережевий дискурс не обмежується текстом, він може включати в себе зображення, аудіо, відео, анімацію та інші мультимедійні елементи - це робить його більш наочним, цікавим та доступним для людей з різними стилями сприйняття інформації.

4. *Анонімність*: у багатьох випадках учасники мережевого дискурсу можуть спілкуватися анонімно, що дає їм більше свободи та розкृतості. Анонімність може також призводити до безвідповідальності та хамства, адже люди не бояться нести відповідальність за свої слова.

5. *Неформальність*: мережевий дискурс часто відрізняється неформальним стилем мовлення, використанням сленгу, емодзі та інших невербальних елементів - це робить його більш близьким та зрозумілим для широкого загалу людей, але може також знижувати його авторитетність та серйозність.

6. *Глобальність*: мережевий дискурс не має географічних обмежень, люди з усього світу можуть спілкуватися один з одним в режимі реального часу. Це дає можливість для обміну інформацією та ідеями на глобальному рівні, а також для налагодження зв'язків з людьми з різними культурами та поглядами.

7. *Швидкість*: мережевий дискурс відрізняється високою швидкістю поширення інформації. Новини, події та думки можуть розповсюджуватися в мережі за лічені секунди, що робить її потужним інструментом комунікації.

8. *Доступність*: мережевий дискурс стає все більш доступним для людей з різним рівнем доходу та освіти - це робить його важливим інструментом для демократизації інформації та розширення можливостей для участі в

суспільному житті.

9. *Еволюція*: мережевий дискурс постійно розвивається та еволюціонує, з'являються нові жанри, формати та платформи для спілкування. Це робить його динамічним та цікавим для дослідження, а також дає можливість для нових форм творчості та самовираження.

10. *Вплив*: мережевий дискурс має значний вплив на суспільство, змінюючи способи спілкування, обміну інформацією та формування думки. Важливо усвідомлювати цей вплив та використовувати мережевий дискурс відповідально та етично.

Висновки: Дискурс – це динамічне явище, яке постійно розвивається та еволюціонує. Розуміння його характеристик та особливостей мережевого дискурсу є важливим для ефективного спілкування та самовираження в сучасному світі. Таким чином, розглянувши вищенаведені визначення поняття «дискурс», можна стверджувати, що цей термін, як він розуміється в сучасній лінгвістиці, близький за змістом до поняття «текст», однак підкреслює динамічний, що розгортається у часі характер мовного спілкування; у протилежність цьому, текст мислиться переважно як статичний об'єкт, результат мовної діяльності. Деякі дослідники трактують дискурс який включає одночасно два компоненти: і динамічний процес мовної діяльності, вписаною в її соціальний контекст, і її результат (тобто текст); саме таке розуміння є кращим. Мережевий дискурс та інтернет комунікація мають ряд унікальних характеристик, які роблять їх потужними інструментами спілкування, обміну інформацією та самовираження. Важливо розуміти ці характеристики, щоб використовувати мережевий дискурс максимально ефективно та відповідально.

Список літератури:

1. Foucou, L. (2012). *Les preliminaires de la philosophie*. Rarebooksclub.com.
2. Habermas, J., & Habermas, J. R. (2014). *Future of human nature* (J. Habermas, Trans.). Polity Press.
3. Silverman, H. J. (Ed.). (2017). *Derrida and Deconstruction*. Routledge.
- van Dijk, T. A. (2023). *Social movement discourse: An introduction*. Routledge.

**ОРГАНІЗАЦІЯ ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОДИН ІЗ
ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
ORGANIZATION OF THEATRICAL ACTIVITIES AS ONE OF THE WAYS
TO IMPROVE THE EFFECTIVENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS**

Гулич Марія/ Gulich Maria

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри практики
англійської мови і методики її навчання*

*Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка/
Candidate of Pedagogical Sciences,*

*Associate Professor of the Department of Practice
of English Language Practice and Methods of Teaching
orcid.org/0000-0002-3447-9131*

Анотація. Обґрунтовано важливість упровадження елементів театралізованої діяльності в підготовку майбутніх вчителів іноземних мов у закладах вищої освіти. Схарактеризовано сутність феномена «театралізована діяльність» на основі праць науковців з означеної тематики. Акцент зосереджено на важливості формування комунікативної компетентності студентів шляхом театрального мистецтва. Виокремлено форми театралізованої діяльності, які доцільно застосовувати на заняттях з практичного курсу англійської мови. Поряд із цим схарактеризовано чинники, що співвідносяться з театралізованою діяльністю.

Ключові слова: театралізована діяльність, заклад вищої освіти, комунікативна компетентність, майбутні вчителі іноземних мов, театральні технології.

Abstract. The article substantiates the importance of introducing elements of theatrical activity into the training of future foreign language teachers in higher education institutions. The essence of the phenomenon of "theatrical activity" is characterized on the basis of the works of scientists on this topic. The emphasis is placed on the importance of forming students' communicative competence through theater. The forms of theatrical activity that are appropriate for use in practical English classes are highlighted. At the same time, the factors related to theatrical activity are characterized.

Keywords: theatrical activity, higher education institution, communicative competence, future foreign language teachers, theatrical technologies.

Вступ. Однією із стратегічних цілей у системі сучасної вищої освіти є забезпечення конкурентоспроможності особистості. Головною метою підготовки студентів ЗВО є володіння іноземною мовою на рівні, достатньому для здійснення комунікації в усній та письмовій формах у процесі професійної діяльності. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців посідає чільне місце у сучасній методиці викладання іноземних мов. З'являється все більше спроб пошуку найефективнішого засобу, що сприятиме формуванню навичок говоріння. Вирішення цього завдання може здійснюватися за допомогою різних прийомів і способів, провідним з яких, на думку багатьох дослідників, є театралізована діяльність, оскільки дана

методика створює сприятливі умови для природного використання мови у реальному часі. Очевидно, що майбутнім фахівцям необхідно володіти творчими методами навчання, і творчість має стати невід'ємною частиною освітнього процесу загалом.

З огляду на вищезазначене, **метою** нашого дослідження ми обрали обґрунтування доцільності використання театралізованої діяльності у формуванні комунікативної компетентності студентів вищої школи.

Проблемам використання театральних технологій як навчального інструменту в освітньому закладі присвячено численні наукові розвідки, зокрема, Я. Коменського, О. Макаренка, В. Сухомлинського, Я. Корчака та інших. Привертають увагу також дослідження таких сучасних науковців, як А. Бадан, О. Голікова, В. Шахрай. Однак варто було б розглянути детальніше можливості використання театралізованої діяльності для стимулювання розвитку мовленнєвої активності студентів.

Методи дослідження. У ході дослідження для вирішення поставлених завдань використано комплекс методів: *загальнотеоретичні* (аналіз, синтез, порівняння, узагальнення) – для всебічного аналізу наукової й науково-методичної літератури з досліджуваної проблеми; *конкретно-науковий* (категоріальний аналіз) – для розкриття змісту, уточнення дефініцій.

Результати. Зазначимо, що у науковій літературі існують такі терміни для позначення поняття «театралізована діяльність», як інсценування, постановка, навчальний/дидактичний театр, драматизація, рольові та драматичні ігри. Під театралізованою діяльністю у контексті нашого дослідження розуміємо творчу та цілеспрямовану активність учасника освітнього процесу, основою якої є різнопланове використання засобів театру з навчальною метою.

Вибір театральної технології як дієвого способу формування комунікативної компетентності студентів обумовлений, наступними чинниками: театральна технологія спрямована на створення навчально-мовленнєвих ситуацій, які близькі до реального природного міжкультурного спілкування; театральна технологія дозволяє зняти труднощі, пов'язані із психологічним

бар'єром студентів; театральна технологія сприяє підвищенню мотивації учнів до вивчення англійської мови; театральна технологія дає змогу продуктивніше та швидше запам'ятовувати навчальний матеріал, розширювати словниковий запас, а також розвивати комунікативну компетентність; театральна технологія спрямована на формування творчого та естетичного ставлення до іншомовної художньої літератури, твори якої лежать в основі професійної підготовки здобувачів вищої освіти (Бадан, 2019).

Ми погоджуємося із думкою дослідниці В. Шахрай щодо виокремлення таких основних напрямів театралізованої діяльності в закладі освіти, як підготовка спектаклів за драматичними творами та літературними композиціями; проведення театралізованих вечорів, свят, зустрічей; організація різних видів соціального театру, що порушує як проблеми суспільства, так і соціально-групові питання, які безпосередньо дотичні до потреб та інтересів студентів; застосування театральних ігрових методів і прийомів у процесі вивчення навчальних дисциплін, що оживлює та оптимізує заняття; залучення до театралізованої діяльності студентів, які мають вияви дезадаптації, для сприяння їм у налагодженні нормальних відносин із соціальним середовищем, переборення важких особистісних проблем (Шахрай, 2016).

Зауважимо, що варто добирати для театралізованої діяльності із студентами ЗВО такі літературні твори, які передбачені для обов'язкового вивчення згідно чинних програм філологічного спрямування, а саме шедеври В. Шекспіра, О. Уальда, Ч. Діккенса, Б. Шоу та інших англійських драматургів. Зазначимо, що у роботі над англійською театральною постановкою можемо виокремити декілька основних етапів, а саме ознайомлення із змістом твору; робота з мовними труднощами (вимовою, інтонацією, граматичними та лексичними конструкціями, стилістичними засобами); первинне прослуховування п'єси; розподіл ролей; репетиції; підбір музичного супроводу, виготовлення афіші, реквізитів, костюмів тощо.

На першому етапі відбувається знайомство із текстом, а також автором п'єси, його книгами та безпосередньо твором, уривок з якого призначений для

постановки. Для того щоб студенти змогли правильно зрозуміти та транслювати ідею твору глядачам, доцільно зосередитись на ключових моментах, що змінюють сюжет, обговорити характер головних героїв, їхню поведінку, емоції чи почуття.

Другий етап передбачає роботу зі зняття мовних труднощів п'єси (складність вимови, незнання значень окремих слів, ідіом тощо). Викладачеві потрібно пояснити та відпрацювати зі студентами незнайомий їм вокабуляр, щоб репліки партнерів були зрозумілі усім учасникам театрального дійства. Нові лексичні одиниці, граматичні конструкції, стилістичні засоби можна закріпити за допомогою різноманітних вправ.

До прикладу, працюючи над інсценуванням творів Вільяма Шекспіра «Отелло» («Othello»), «Ромео і Джульєтта» («Romeo and Juliet») та іншими, продуктивними будуть наступні вправи: викладач детально пояснює деякі особливості англійської мови часів Шекспіра, оскільки староанглійська має свої морфологічні особливості та рясніє безліччю архаїзмів, які драматург вживав для занурення читачів в історичний колорит епохи, її культурні та соціальні особливості, для емоційного забарвлення думки, висміювання вчинків головних героїв тощо. Через це сучасний переклад може бути далеко неоднозначним та суперечливим.

Корисним буде підбирати до англійських стилістичних засобів українські еквіваленти (в даному випадку студенти працюють з оригіналом та перекладом тексту). Наведемо декілька прикладів крилатих висловів із творів Шекспіра, з якими варто детальніше ознайомити студентів. *What's done is done* – що зроблено, те зроблено («Macbeth»); *wild goose chase* – гонитва за недосяжним, безглузда ідея («Romeo and Juliet»); *break the ice* – «розтопити лід», тобто подолати незручність на початку розмови («Taming of the Shrew»); *own flesh and blood* - «плоть від плоті» («Othello»); *tower of strength* – надійна опора, захист («Richard III»).

На наступному етапі викладач організовує первинне прослуховування п'єси, під час якого студенти програють увесь твір за ролями. На етапі

розподілу ролей варто враховувати мовну складність реплік, артистичні здібності студентів та їхню психологічну готовність виступати публічно. Після розподілу ролей проводиться індивідуальна робота з виразного читання реплік, а також групова робота на репетиціях. На заєвршальному етапі студенти займаються пошуками необхідних атрибутів: підбирають музичний супровід, готують костюми, декорації, афішу.

Зміст театральної постановки можна вдало доповнити текстами пісень і танцювальними елементами. Рекомендуємо також адаптувати класичний сюжет під реалії сьогодення, тобто додати цікаві репліки чи фрази, властиві сучасній мові. Завершується підготовча робота генеральною репетицією та прем'єрою самої вистави.

Вважаємо, що в системі професійної підготовки фахівців, зокрема, майбутніх вчителів іноземних мов, варто використовувати такі театральні методики, як імпровізація, інтерактивні постановки, театральні вечори, театральні проєкти. Доцільним та ефективним, на наше переконання, є реалізація студентами власних театральних проєктів на основі відомих творів художньої літератури країн, мова яких вивчається. Однак така діяльність, вочевидь, потребує певного контролю з боку керівника театального клубу чи гуртка, передусім у доборі відповідного матеріалу для театралізації та підготовці до виступу.

Таким чином, значення театралізованої діяльності для розвитку особистості майбутніх фахівців полягає у тому, що даний засіб навчання передбачає різновекторне спілкування, емоційну взаємодію, вербальну й невербальну комунікацію, а також підвищує самооцінку та сприяє повноцінній творчій самореалізації студентської молоді.

Висновки. Аналіз наукових досліджень за даною темою та власний досвід спостереження за використанням театралізованої діяльності в освітньому процесі дають змогу дійти висновків, що використання театральних методик в освітньому процесі значно сприятиме розвитку полікультурної компетентності студентів, активізації знань про культурні реалії англомовних країн та процесу

формування їхньої комунікативної компетенції. З огляду на даний факт, доречним та результативним, на наш погляд, буде цілеспрямоване та постійне залучення майбутніх вчителів іноземних мов до театралізованої діяльності, що допомагатиме ефективно вирішувати естетичні, культурні, навчальні та виховні завдання у закладі вищої освіти.

Список літератури:

1. Бадан А. А. Театралізація як педагогічна технологія навчання іноземним мовам. Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Сер.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства: зб. наук. пр. Харків: НТУ "ХПІ", 2019. № 1. С. 78–82.
2. Кумпан М. Б. Театралізована діяльність на уроках іноземної мови у школі. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К. Д. Ушинського*. 2011. № 9–10. С. 203–209.
3. Кучер В.С., Семегин Т. С. Формування лексичної компетенції з англійської мови засобами театралізованої діяльності. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 32, С. 92–97.
4. Шахрай В. М. Формування соціальної компетентності учнів основної і старшої школи засобами театрального мистецтва. Біла Церква : Видавець Пшонківський О. В., 2016. 404 с.

УДК 821.111'06.09(092)

VILLAIN PROFILE IN THE NOVEL *THE HEARTS AND LIVES OF MEN* BY FAY WELDON
ЗОБРАЖЕННЯ НЕГАТИВНОГО ПЕРСОНАЖА В РОМАНІ ФЕЙ ВЕЛДОН «СЕРЦЯ ТА ЖИТТЯ ЧОЛОВІКІВ»

Oksana Dubytska / Дубицька О. Б.

*Senior lecturer of the English Language and Translation Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University /
Старший викладач кафедри англійської мови та перекладу
Дрогобицький державний педагогічний університет
ORCID: 0000-0001-9987-7555*

Abstract. *Works of literature describing relations between people, their emotional states and disorders caused by various reasons, in particular relationships between parents and children, men and women, man and society, have always been valuable from the point of view of psychology. This topic is increasingly important now that more and more people are affected by external conditions, which influence their mental health. The research studies the methods and techniques used by Fay Weldon in her novel *The Hearts and Lives of Men* to draw up the profile of the villain, the causes of the psychological problems of the latter, their impact on her life and the lives of people surrounding her. The research shows how the novelist manages to give the reader an insight into human nature.*

Keywords: *antagonist, character drawing, first-person point-of-view narration, profile, psychological state, villain.*

Анотація. *Твори літератури, що описують стосунки між людьми, їхній емоційний стан та розлади, викликані різними причинами, зокрема стосунками батьків і дітей, чоловіків і жінок, людини і суспільства, завжди були цінними з точки зору психології. Ця тема стає надзвичайно важливою зараз, коли все більше і більше людей страждає від*

зовнішніх умов, що впливають на їхнє психічне здоров'я. У дослідженні вивчаються методи та прийоми, використані письменницею Фей Велдон у її романі «Серця та життя чоловіків» для зображення негативного персонажа, її психологічних проблем та їхнього впливу на її життя та життя людей, які її оточують, а також аналізу їх причин. Дослідження показує, як авторці вдається допомогти читачеві зрозуміти людську природу.

Ключові слова: антагоніст, зображення дійової особи, оповідь від першої особи, характеристика, психологічний стан, негативний персонаж.

Introduction. Fay Weldon (1931–2023), an English author, essayist and playwright, whose 31 novels are highly praised by critics and widely enjoyed by readers, was a self-declared feminist [1]. She wrote about women, their relationships with men and society; she ridiculed society's obsession with female beauty and weight, criticized consumerism and patriarchal marriage, and explored the lot of put-upon women taking spectacular revenge on selfish, unsatisfactory men for their kitchen-sink existences [7]. According to Fay Weldon, there were many reasons why she became a feminist, including the “appalling” lack of equal opportunities and the myth that women were supported by male relatives [1]. However, Fay Weldon's heroines do not conform to any ideal, battling stereotype. They have their drawbacks: they get jealous and depressed and vengeful and go off with the wrong people for the wrong reasons. Her women may be oppressed, but they can also be vain, and are prone to different vices — overeating, plastic surgery, divorce, or affairs [2].

Results. Far from perfect and definitely prone to many vices is Angie Wellbrook, “the South African heiress” [8, p. 3], one of the main characters of *The Hearts and Lives of Men*, Fay Weldon's novel first published in 1987. This is a story of marriage, adultery, Art and greed, played out through the tumultuous relationship between Clifford and Helen. At first, all is well between Clifford and Helen, but thanks to Angie, the antagonist, stirring the pot, the Wexford marriage gets off to a bad start. With Angie's machinations, sowing discord to both Clifford and Helen, it doesn't take long for things to go south [9].

Causing everyone trouble and messing up with their lives, Angie herself is a miserably unhappy character. The author skillfully — and impartially — builds Angie's character profile, describing her attitudes and actions, trying to identify their causes, explaining and even finding justification for her being wicked and

manipulating, and showing sympathy for her. Thus the writer uses both the direct (through description and explanation) and indirect (through the character's speech and actions) methods of character drawing.

The first-person point-of-view (PoV) narration method used by Fay Weldon in the novel definitely makes readers close observers of the unfolding drama, involves them in the psychological analysis of Angie's character, evokes their emotional responses, shares the results of the author's observation and her philosophical conclusions, thus convincing the reader that even the worst of people have something good in them and deserve at least our compassion if not respect.

Throughout the novel, the author describes Angie, drawing the readers' attention to her physical drawbacks, vices and merits, commenting on them and explaining their causes, e.g. *She had a dry little body and a dull skin (a good skin can make a girl attractive but Angie did not have one; some inner light, I fear, was missing), and no mother, and a father who gave her everything she wanted, except affection; all of which made her greedy, and tactless, and petulant* [8, p. 4–5]; *her plain, businesslike face* [8, p. 192]; *...so steely and glittery was Angie's eye* [8, p. 282]; *...but Angie was not nice and kind* [8, p. 266]; *Angie had always been the bearer of bad news* [8, p. 182]; *the wreckage Angie strewn around her in her life* [8, p. 335]; *...Angie was different. The rich are different. They expect to get what they want, and usually do* [8, p. 284]; *Angie was as mean as only the born-rich can be...* [8, p. 337]; *Angie, I search for good things to say about you, and can find very little. Yet, wait. If it were not for Angie, Nell would not be alive. Angie's motives were not good — but to do good for the wrong reason is better than not to do good at all* [8, p. 335]; *Sometimes, you know, I wonder if I'm right to be so forgiving about Angie. Perhaps she was even wickeder than I thought* [8, p. 352].

In the novel, Fay Weldon describes Angie's character — sometimes directly, but mainly through her actions and attitudes to people in her life, both important to her and temporary, transient, e.g. *Angie was as bad-tempered as Helen was good...* [8, p. 286]; *She upset a lot of people, as was her custom* [8, p. 193]; *Angie loved to twist knives* [8, p. 94]; *Three successive dressmakers had wept over Angie's dress, and all*

three had lost their jobs... [8, p. 4]; She had inherited her father's six gold mines [...] and ran them with scant regard for human rights of her black employees. She was busy, respected, admired, and not loved [8, p. 265]; ...had she been living in Ancient Rome, Angie would have had a few slaves beheaded, or in the American antebellum South had them severely beaten and the family broken up... [8, p. 266]; Angie had been on her very best behavior lately, but even so in the space of three months had hired and fired as many servants [8, p. 286]; The press [...] would besiege Angie, hoping to catch her unawares, in distress, which of course they never did. She'd be rude, shut the door in their faces. Once she even poured a kettleful of boiling water over some photographers... [8, p.p. 300–301]; Of course Angie had no idea that Nell was alive. Had she known it, I have no doubt she would have instructed Father McCrombie to light a black candle for her, too [8, p. 323].

Even though Angie is the villain of the novel, the author admits that she is just a woman who wants to be happy. However, she uses all the wrong methods to keep Clifford, whom she loves and needs, in her life, and brings her baby Barbara into this world precisely for this reason, e.g. *Angie wanted children. That is to say, she wanted Clifford's children [8, p. 192]; Dear Reader, Angie became pregnant by Clifford Wexford. She meant to. She had the timing right. Luck was on her side, as it frequently is of the wicked. The devil does indeed seem to look after his own. [...] Her plan, of course, was not only to have Clifford's baby, which she wanted because she loved him — yes, well and truly loved him,; the wicked as well as the good have the capacity to love — but to use her pregnancy as a lever to get him to marry her... [8, p. 277]; A series of nannies had total charge of little Barbara. She would stay behind when her parents were in New York. [...] The pregnancy had served its purpose: the living child was neither here nor there [8, p. 287]; Reader, you and I know exactly what Angie was thinking of. She was setting a wall of thorns around Clifford in order to be the one to rescue him [8, p. 281];*

Being a kind-hearted woman who lived through a lot in her own life, Fay Weldon shows pity for the antagonist of her novel, e.g. *Poor Angie! Angie loved Clifford. Angie's father owned six gold mines, so she thought Clifford ought to love*

her in return. But what, when it came to it, did she have to offer except a sharp brain and five million dollars and her thirty-year-old, still-unmarried self? [8, p. 4]; Poor Angie! She wasn't nice, but we can pity her, as we can pity any woman in love with a man who doesn't love her, but is deciding whether or not to marry her, and taking his time about it, and in the meantime making her jump through unkind hoops [8, p. 7]; Poor Angie — yes, reader, even Angie deserves pity: it is a terrible thing to love and not be loved in return... [8, p. 99]; Poor dead Angie, ungrieved for! [8, p. 344].

Ever the psychologist, Fay Weldon describes the psychological state of her negative heroine, e.g. *Reader, I wish I could tell you that Angie was happy, now that she had what she wanted — that is to say, Clifford. [...] Angie wasn't in the least happy. She was bored and restless [...] and though I don't think she noticed particularly about Clifford not loving her, it must surely in some way have affected her. [...] She was bothered and irritated by her little girl Barbara* [8, p. 300].

The author analyses the misfortunes of her novel's villain, trying to identify the causes of her bad character and cruel actions, e.g. *... no mother, and a father who gave her everything she wanted, except affection* [8, p. 4–5]; *That she was not loved because she was unlovable, and it was not he who'd made her unlovable; she'd just been born like that* [8, p. 17]; *Those few who did propose [...] Angie despised and rejected. Anyone who can love me, Angie's unconscious worked out, is not worth me loving. She was [...] in a strictly no-win emotional fix. Now she wanted Clifford, and the more he didn't want her, the more she wanted him* [8, p. 5]; *She pondered briefly whether she mightn't be happier if she gave all her money away, but only briefly, remembering her father saying, "The trouble with you, Angie, is that you were just born unlovable."* [8, p. 303]; *"What do you think the matter is?" he asked. — "I'm unhappy," she heard herself saying. — "Why?" — "My husband doesn't love me." — "Why not?" — "Because I'm unlovable."* [8, p. 333].

One of the messages of the literary work, conveyed through Angie the antagonist is that miserable people spread misery; spite and unkindness bounce back in this fate-driven, karmic world. There's the underlying idea in this playful novel that people can change — obviously psychos are psychos and that doesn't alter, but

apart from that, admitting our mistakes, maturing or even marrying someone more compatible all present opportunities for growth [9].

Conclusion. The author of this delightful, tongue-in-cheek story with modern fairy-tale elements (fate, a wicked stepmother, black magic) masterfully draws up the profile of Angie Wellbrook, the villain, analyzing all the facets of her character, trying her best to be objective in her evaluation of them and humane in her attitude to the young unbelievably rich, but utterly miserable woman. The abundance of lexical, syntactical and graphic stylistic devices and expressive means, combined with the advantages of first-person PoV narration that Fay Weldon uses to build the antagonist's profile, help the writer accomplish this task with flying colours.

LIST OF REFERENCES

1. Fay Weldon. Wikipedia. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://en.wikipedia.org/wiki/Fay_Weldon
2. Google Books. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://books.google.com.ua/books/about/The_Hearts_and_Lives_of_Men.html?id=qC31-Inxycy4C&redir_esc=y
3. Merriam-Webster's Dictionary of English Usage. MerriamWebster Inc. – 1994. 989 p.
4. Meyer, Michael. Fay Weldon's Short Stories. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.academia.edu/19536343/Fay_Weldons_Short_Stories
5. Philips, Deborah. A Farewell to Fay Weldon. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09574042.2023.2185979>
6. Senturk, Emine. A Cultural Representation of Women in Fay Weldon's The Fat Woman's Joke and The Life and Loves of a She Devil. [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://www.academia.edu/36169735/A_Cultural_Representation_of_Women_in_Fay_Weldon_s_The_Fat_Womans_Joke_and_The_Life_and_Loves_of_a_She_Devil?email_work_card=reading-history
7. The Sidney Morning Herald. Author Caught the Feminist Spirit of Her Day. January 5, 2023. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.smh.com.au/national/author-caught-the-feminist-spirit-of-her-day-20230105-p5cakk.html>
8. Weldon, Fay. The Hearts and Lives of Men. Viking Penguin, Inc. New York, USA. – 1988. 357 p.
9. His Futile Preoccupations [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://swiftlytiltingplanet.wordpress.com/2022/02/27/the-hearts-and-lives-of-men-fay-weldon-1987/>

THE ROLE OF METAPHOR IN POLITICAL DISCOURSE

РОЛЬ МЕТАФОРИ У ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Kirda I. / Кірда І.

*Graduate student of the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology/
магістрант факультету української та іноземної філології*

Nataliia Koval/Наталія Коваль

ORCID:0000-0003-2191-3135

*Ph.D. (Philology), Associate Professor of the Department of the English Language and
Translation Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University /*

*Кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу
Дрогобицький державний педагогічний університет Івана Франка*

Abstract. *The article is devoted to the analysis of the importance of the use of metaphor in political discourse. A theoretical review of the concepts of "metaphor", "political metaphor", "political discourse" was carried out. The functionality of metaphor as a linguistic unit and, in particular, its role in political discourse are considered. It was determined that the political metaphor has a wide functional potential for nominalization, communication and influence on the consciousness and incitement to actions of the end users of the political discourse. Metaphors simplify speech, shorten the distance with the audience, create a sensitive, attractive image of a politician, appeal to universal values, and contribute to the cohesion and unification of the people for a common struggle. The main goal of political discourse is to convince the audience to gain or maintain power.*

Keywords: *metaphor, political metaphor, political discourse, functions of political discourse*

Анотація. *Статтю присвячено аналізу використання метафори у політичному дискурсі. Здійснено теоретичний огляд понять «метафора», «політична метафора», «політичний дискурс». Розглянуто функціональність метафори як лінгвістичної одиниці і, зокрема, її роль у політичному дискурсі. Визначено, що політична метафора володіє широким функціональним потенціалом для номіналізації, комунікації та впливу на свідомість і спонукання до дій кінцевих споживачів політичного дискурсу. Метафори спрощують мовлення, скорочують дистанцію з аудиторією, створюють чуттєвий, привабливий образ політика, апелюють до загальнолюдських цінностей та сприяють згуртованості і об'єднанню народу для спільної боротьби. Головною метою політичного дискурсу визначено переконання аудиторії для здобуття чи збереження влади.*

Ключові слова: *метафора, політична метафора, політичний дискурс, функції політичного дискурсу*

Вступ. Сьогодні в політичному житті суспільства дуже важливу роль відіграє мова. Між мовою і політикою існує тісний зв'язок. Роль мови в політиці аналізують філософи, психологи, політологи, соціологи, політичні та громадські діячі, лінгвісти, вчені по всьому світу. Проте людство лише порівняно недавно усвідомило наскільки активно мова впливає на політичні процеси.

Історичний досвід показує, що саме ораторське мистецтво є тим детермінантом впливу на народи за допомогою слова. Лише вибрані могли

настільки вправно підбирати слова, щоб їх відчули у своїх серцях сотні [2, С.77].

Результати дослідження. Класичне тлумачення метафори, що виникло в античні часи, було пов'язане з літературою та риторикою. Воно визначало метафору як риторичний прийом, коли слова використовуються у переносному значенні для порівняння різних об'єктів чи концепцій. У класичному розумінні метафора це фігура мови, яка робить порівняння між двома різними об'єктами чи концепціями, використовуючи слова або вирази, що в оригіналі належать до іншого контексту.

Цей підхід акцентує здатність метафори розширювати розуміння або уявлення про щось, переносячи аспекти одного об'єкту чи явища на інший. Він часто використовується в літературі, де метафора допомагає передати глибинне розуміння та емоційне відношення до предметів, описуючи їх у несподіваний чи образний спосіб. Розглядаючи класичне тлумачення метафори, не можна не згадати одного з основоположників цього поняття – Цицерона. Так Марк Туллій Цицерон, один з найвидатніших римських політиків, філософів, адвокатів і письменників періоду Римської республіки, зазначав: «Немає тропа більш блискучого, що надає мові найбільшій кількості яскравих образів, ніж метафора» [7].

Метафори пронизують кожний аспект нашого щоденного життя, впливаючи не лише на мову, але й на спосіб мислення та діяльності. Наша звичайна система уявлень, за якою ми функціонуємо, суттєво метафорична. Концепти, які орієнтують наше мислення, не тільки впливають на наш інтелект, але й керують нашими щоденними діями, навіть на найпростіших рівнях. Ці концепти організовують сприйняття реальності, наш спосіб поведінки у світі та взаємодія з іншими людьми [3, С.286].

Визначення метафори різняться в залежності від епохи його створення та мовної школи, до якої відноситься науковець чи мислитель. Проте всі визначення поєднують у собі думку, що метафора – це трансформація, яка полягає у перенесенні ознак одного предмета чи явища на інший на основі

їхньої схожості.

У термінологічному просторі метафора має когнітивні можливості, так як за допомогою метафоричних асоціацій людина отримує знання про суб'єкти, об'єкти, властивості, дії та процеси. Це знання об'єктивується в термінах тієї чи іншої сфери знання та професійної діяльності [4, С.413].

Суспільно-політичні події у країні досить часто змінюються, тому для того, щоб їх охарактеризувати використовуються метафори. Кожен процес у сфері суспільно-політичного життя супроводжується створенням та використанням нових політичних метафор.

На сьогоднішній день не існує єдиного визначення терміну «дискурс». З латинської «discursus» перекладається «розмова, бесіда». Відповідно до середньовічної латині це слово означає «пояснення, аргумент у спорі, доказ, логічне міркування». Перейшовши з латинської в основні європейські мови, термін «дискурс» поступово «розмився», означаючи вже публічне мовлення. А згодом став синонімом до слова «текст». Сьогодні поняттям «дискурс» позначається будь-яке явище дійсності, що має знакову природу і є певним чином структуроване, включаючи мітинги, дебати, спектаклі, тощо [1, С.6].

Головна мета політичного дискурсу – це переконання аудиторії для здобуття чи збереження влади. Щоб політична промова була успішною, мовець повинен взяти до уваги різні параметри аудиторії: національність, стать, вік, рівень освіти, соціальне становище.

Політичний дискурс у соціальному середовищі виконує багато функцій. Дослідження політичного дискурсу цікавить науковців і представників різних сфер, які пов'язані з політикою, адже він впливає на великі групи людей, формує їхню думку, їхній світогляд, отримуючи, таким чином, над ними владу. Політичний дискурс інформує громадян про наявні в державі проблеми, переконує соціальні групи діяти так, як це потрібно певній політичній особі. Тому однією з основних функцій політичного дискурсу є пропаганда. «Пропаганда (лат. *propaganda* дослівно – «яка підлягає поширенню (віра)»), від лат. *prōpāgo* – «поширюю») – форма комунікації, спрямована на поширення в

суспільстві – світогляду, теорії, твердження, фактів, аргументів, чуток та інших відомостей для впливу на суспільну думку на користь певної спільної справи чи громадської позиції» (матеріал з Вікіпедії). Слід зауважити, що пропаганда може бути позитивною (конструктивною) та негативною (деструктивною). Позитивна пропаганда поширює в суспільстві єдність, мир, загальноприйняті цінності, «не грає комусь на руку», не маніпулює. Негативна пропаганда поширює ворожі думки, розпалює у суспільстві конфлікти, підсилює ворожнечу між людьми, які мають різні погляди чи якісь інші різні ознаки, залякує видуманим ворогом. У результаті цього люди піддаються маніпуляції.

Науковець Д. Грейбер виділяє три функції політичного дискурсу: 1) поширення інформації (information dissemination); 2) затвердження порядку денного (agenda setting) – контроль за поширенням інформації з метою уникнення висвітлення небажаної інформації; 3) прогнозування політики на майбутнє, використовуючи аналіз позитивного або негативного досвіду минулого [5, С.5-6].

Сьогодні увагу фахівців щоразу частіше привертають метафори, які використовуються у політичному дискурсі. Дослідники намагаються з'ясувати причину і спосіб їх утворення, як такі метафори відображають психологію соціуму, особистісні якості учасників політичних процесів. Використовуючи метафори політику вдається вдало висловити «багато», сказавши зовсім «мало». За допомогою метафори оратор впливає на настрій суспільства, представляє адресату нові ідеї, викликаючи інтерес до своєї промови.

Якщо розглядати метафору у політичному дискурсі, то вона знаходиться на межі загального та індивідуального. Це обумовлено переплетенням, з одного боку, політологічної, економічної, юридичної термінології та лексики, а з іншого боку – експресивної лексики текстів, які розраховані на широке коло адресатів. «Політологічний енциклопедичний словник» відзначає, що мова політики використовується у п'яти головних сферах [6, С.206]:

- мова законодавства та адміністративно-правової сфери;
- мова управління;

- мова переговорів та дипломатичного спілкування;
- мова політичного виховання, яка лежить в передумові формування громадської думки;
- мова політичної пропаганди, яка використовується у політичних виступах та призводить до зміни цінностей та поглядів.

Висновки. Отож, оскільки мова політики функціонує у різних галузях, то це є підґрунтям для виявлення її особливостей як мови науки (метафора – інструмент первинної номінації новостворених предметів) та як мови публіцистики (метафора – інструмент вторинної номінації та носій оцінювання й експресивності). Важливо зауважити, що у політичному дискурсі мовні одиниці виконують функції експресивності, здійснюють вплив промовця на адресата. Тому роль метафори у мові політики як засобу вторинної номінації стає визначальним.

Метафора є потужним засобом для розширення мови та ілюстрації нових концепцій. В політичному контексті вона має значний функціональний потенціал для номінації, комунікації та впливу на свідомість аудиторії, спонукаючи до дій. Політичні метафори спрощують мовлення, наближають політиків до громадськості, створюють привабливий образ мовця, а також активізують загальнолюдські цінності та сприяють єднанню суспільства для спільної дії.

Список літератури:

1. Бутова І.С. Політичний дискурс як об'єкт лінгвістичних досліджень. Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2009. С. 232 – 238.
2. Каратінцева К. П. Концептуальна метафора у промовах Дональда Трампа. Південний архів (філологічні науки), № 79, 2019. С. 76-79.
3. Коваль Н. Є., Кішко Х. Принципи метафоричної актуалізації фінансової неспроможності в сучасній англійській мові. European scientific congress. Proceedings of the 9th International scientific and practical conference. Barca Academy Publishing. Madrid, Spain. 2023. Pp. 285-292.
4. Коваль Н. Є., Процишин Т. Метафора як лексико-семантичний спосіб творення термінів сфери менеджменту. Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2023. Pp. 411-419.
5. Політичний дискурс: особливості та функції. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/6987/1/00molpdo.pdf>
6. Політологічний енциклопедичний словник: навч. посібник для студентів вищ. навч.

закладів. Київ.: Генеза, 1997. С. 206.

7. Пустовіт Л. О. Засоби вираження метафори. URL: kulturamovy.univ.kiev.ua/KM/pdfs/Magazine11-3.pdf

АДАПТАЦІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ДЛЯ ПОТРЕБ ПЕРЕКЛАДУ В ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ: ФУНКЦІОНАЛЬНІ ВИКЛИКИ І СТРАТЕГІЇ ADAPTING PROJECT MANAGEMENT TERMINOLOGY FOR TRANSLATION NEEDS IN THE INFORMATION TECHNOLOGY CONTEXT: FUNCTIONAL CHALLENGES AND STRATEGIES

Лисиченко Олександр / Lysychenko Oleksandr
*аспірант Київський національний лінгвістичний університет /
postgraduate student, Kyiv National Linguistic University*

Анотація. Робота присвячена викликам, з якими можуть стикнутися перекладачі при адаптації термінології проєктного менеджменту у сфері ІТ, а також стратегіям, які можуть виступати основними інструментами у цьому процесі. Розвиток та впровадження інформаційних технологій у сучасному суспільстві та відповідний розвиток менеджменту таких проєктів зумовлює актуальність цієї роботи, адже адаптація термінології у будь-якій галузі є важливою частиною розвитку цієї галузі у різних країнах та на майданчику міжнародної взаємодії. Було розглянуто основні терміни проєктного менеджменту, зокрема, специфічні терміни, які стосуються саме галузі ІТ. Серед основних проблем, з якими можуть стикнутися перекладачі при адаптації відповідної термінології було виокремлено наступні: відсутність еквіваленту терміну в цільовій мові, їхня технічна складність, швидкий розвиток галузі ІТ та поява нових термінів, їхня залежність від контексту, структурування термінології з урахуванням морфологічних, синтаксичних та лексичних особливостей цільової мови. Також були виокремлені такі важливі аспекти перекладу, як розуміння культурного та мовного походження цільової аудиторії, розуміння контексту вживання термінів та їхня консистентність та актуальність. Були зазначені такі методи перекладу, як лексико-семантичні та лексикограматичні міжмовні трансформації, а також метод лексичного еквіваленту, транскрибування, транслітерація, калькування, експлікації. Серед основних стратегій адаптації перекладу були описані наступні: тренскреація, еквівадентний вибір, контекстуальний аналіз, домінантний еквівалент, компенсація. Ця робота створює базис для розуміння таких аспектів адаптації термінології проєктного менеджменту, як особливості відповідних термінів, виклики та стратегії перекладу, знання яких необхідно для ефективного перекладу у сфері ІТ.

Ключові слова: інформаційні технології, термінологія, терміни менеджменту, проблеми перекладу, способи адаптації термінології.

Abstract. The paper is devoted to the challenges that translators may face when adapting project management terminology in the IT field, as well as strategies that can serve as the main tools in this process. The development and implementation of information technology in modern society and the corresponding development of project management of such projects determines the relevance of this work, since the adaptation of terminology in any field is an important part of the development of this industry in different countries and in the field of international interaction. The

main terms of project management were considered, including specific terms related to the IT industry. Among the main problems that translators may face when adapting the relevant terminology were the following: lack of an equivalent term in the target language, their technical complexity, rapid development of the IT industry and the emergence of new terms, their dependence on context, structuring terminology taking into account the morphological, syntactic and lexical features of the target language. The speaker also highlighted such important aspects of translation as understanding the cultural and linguistic background of the target audience, understanding the context of the terms, and ensuring their consistency and relevance. The author also mentioned such translation methods as lexical-semantic and lexical-grammatical interlingual transformations, as well as the method of lexical equivalent, transcription, transliteration, calculation, and explication. Among the main translation adaptation strategies, the following were described: transcreation, equivalent choice, contextual analysis, dominant equivalent, and compensation. This work creates a basis for understanding such aspects of project management terminology adaptation as the peculiarities of the relevant terms, challenges, and translation strategies, which are necessary for effective translation in the IT field.

Keywords: *information technology, terminology, management terms, translation problems, ways of adapting terminology.*

Вступ. Метою даного дослідження є вивчення проблем та особливостей адаптації термінології проєктного менеджменту для потреб перекладу в інформаційно-технологічному контексті. У роботі розкриваються функціональні виклики, які виникають у процесі перекладу спеціалізованих термінів, а також аналізуються різні стратегії, які можуть бути використані для успішної адаптації термінології до вимог інформаційно-технологічного середовища. Дослідження адаптації термінології проєктного менеджменту в інформаційно-технологічному контексті є актуальним з кількох причин. По-перше, зростаюча роль інформаційних технологій у різних сферах суспільства призводить до збільшення кількості технічних текстів, які потребують перекладу. По-друге, швидкі та точні переклади в інформаційно-технологічному секторі мають ключове значення для забезпечення ефективної комунікації та успішного впровадження проєктів. Отже, розуміння функціональних викликів та вивчення оптимальних стратегій адаптації термінології є важливим завданням для професійних перекладачів та фахівців з інформаційних технологій. Наше дослідження спрямоване на заповнення цього прогалину в науковому розумінні процесу перекладу у сфері інформаційних технологій та допомагає розробити практичні рекомендації для перекладачів та менеджерів проєктів, які працюють

у цьому контексті.

Методи дослідження. Результати дослідження були отримані завдяки таким теоретичним методам, як аналіз існуючих стандартів та рекомендацій перекладу, дослідження теорій та підходів перекладу на основі наукової літератури, критичний аналіз попередніх досліджень.

Результати. У сучасному світі інформаційних технологій, де комунікація між людьми та компаніями з різних країн стає все більш поширеною практикою, роль перекладу необхідної для цього термінології, включаючи терміни керування відповідними проєктами, стає надзвичайно важливою. Адаптація термінології дозволяє зрозуміти та використовувати продукти і послуги усім користувачам, незалежно від мови, якою вони володіють. Вона також дозволяє компаніям здійснювати комунікацію з клієнтами, партнерами та співробітниками по всьому світу, розширюючи свій глобальний вплив. Переклад допомагає зберігати точність та уникати непорозумінь у процесі передачі технічної та інформаційної інформації, зменшуючи вплив культурних бар'єрів та сприяючи кращому розумінню та співпраці між людьми з різних країн (Baker, 2018).

Сфера проєктного менеджменту містить багато специфічних термінів та понять, які можуть мати різні відтінки значень у різних контекстах. Однією з таких особливостей є технічна складність термінів, адже багато з них у проєктному менеджменті мають технічну спрямованість та потребують точного відтворення у цільовій мові. Також вони можуть бути багатозначними, що може створювати плутанину при перекладі. Крім того, деякі терміни в проєктному менеджменті залежать від контексту їх використання, тому важливо враховувати цей аспект при перекладі (Kerzner, 2017). Важливим аспектом, який треба враховувати при адаптації, є стандартизація термінів. Деякі з них мають стандартизовані визначення або використовуються в рамках певних методологій, що потребує їхнього відповідного перекладу. Переклад термінології проєктного менеджменту може бути спрямованим на різні аудиторії, включаючи фахівців точних наук, менеджерів, клієнтів та інші

зацікавлені сторони, що вимагає різноманітних стратегій перекладу (Schwalbe, 2016).

Для того, щоб мати змогу адаптувати систему термінів певної галузі з однієї мови на іншу, перекладачу необхідно розумітися на цій галузі та вже адаптованої термінології. Система термінів менеджменту має складну галузеву стратифікацію. Терміни поділяються на власні підсистеми (наприклад, управління організацією, економіка праці) та суміжні підсистеми (наприклад, юриспруденція, фінанси, засоби масової інформації) (Сухачова, 2017). Основною термінологією проектного менеджменту є: проєкт (тимчасове підприємство, що має унікальну мету, обмежений час та ресурси), менеджмент проєкту (процес планування, організації, керування та контролювання ресурсів для досягнення цілей проєкту), замовник (особа або організація, яка ініціює проєкт та замовляє його виконання), стейкхолдер (будь-яка особа або організація, яка має інтерес у проєкті або може бути впливовою на його результат), ризик проєкту (потенційні події або умови, які можуть впливати на досягнення цілей проєкту, як позитивно, так і негативно), бюджет (сума коштів, виділених для реалізації проєкту), виконавчий комітет (група осіб, відповідальних за керівництво та прийняття рішень у проєкті), проєктний план (документ, який визначає мету проєкту, область, завдання, терміни, ресурси та інші ключові параметри), проєктний етап (чітко визначений період часу у життєвому циклі проєкту, який має свої унікальні цілі та завдання), моніторинг та контроль (процес відстеження та оцінки прогресу проєкту та прийняття відповідних заходів для вирішення виявлених проблем) (Сапич та Хамлика, 2020).

Ключові терміни та поняття проектного менеджменту у інформаційно-технологічній галузі включають: SDLC (Software Development Life Cycle, життєвий цикл розробки програмного забезпечення, який включає етапи від аналізу та проектування до реалізації, тестування та впровадження), спринт (короткий, фіксований в часі період, який зазвичай триває від одного до чотирьох тижнів), SCRUM (методологія управління проєктами в галузі

розробки програмного забезпечення, заснована на ітераціях (спринтах) та самоорганізації команди), Agile (гнучкий підхід до управління проектами, який ставить акцент на співпрацю з клієнтом, ітераціях, змінності та взаємодії в команді), Kanban (метод управління проектами, що базується на візуальних дошках, які відображають поточний стан робіт та потік завдань), DevOps (підхід до розробки та впровадження програмного забезпечення, що поєднує розробку (Development) та операції (Operations) для забезпечення швидкого випуску та високої якості програм), IT Project Management (управління проектами в сфері інформаційних технологій, яке включає планування, виконання та контроль робіт з розробки, впровадження та супроводження IT-проектів) (Горбаченко, 2020; Чухліб та Ведута, 2018).

Перекладачі, які адаптують терміни проектного менеджменту для інформаційно-технологічного контексту, можуть стикнутися з різними проблемами. У інформаційно-технологічній галузі існує велика кількість специфічних термінів, які можуть не мати прямого еквіваленту в цільовій мові. Це може викликати затримки в перекладі та вимагати творчого підходу для знаходження адекватних відповідників. Багато термінів в інформаційно-технологічному контексті можуть бути технічно складними і вимагати глибокого розуміння технічних аспектів для правильного перекладу. Інформаційні технології швидко розвиваються, тому термінологія також може змінюватися. Перекладачі повинні бути в курсі останніх тенденцій та термінів у галузі для актуального перекладу. Терміни в інформаційно-технологічному контексті можуть мати різні значення залежно від контексту використання. Перекладачам потрібно уважно аналізувати контекст та вибирати найбільш відповідні відповідники. Деякі терміни в інформаційно-технологічному контексті можуть бути стандартизовані або мати офіційні визначення. Перекладачі повинні дотримуватися цих стандартів при перекладі. Ці проблеми можуть ускладнювати процес перекладу термінів проектного менеджменту для інформаційно-технологічного контексту і вимагати від перекладачів спеціалізованого знання інформаційних технологій, а також високого рівня

мовних компетенцій (Vargas-Sierra, 2011).

Специфіка функціонування термінології в цільовій мові та контексті полягає в тому, як перекладені терміни адаптовані до мовного та культурного сприйняття цільової аудиторії та конкретного контексту використання. Перекладені терміни повинні точно передавати семантику та значення оригінальних термінів, враховуючи особливості цільової мови. Вони можуть мати різне тлумачення в залежності від контексту, тому переклад повинен враховувати, як терміни використовуються у конкретному фаховому або індустріальному середовищі (Макухіна, 2019). Адаптація термінології включає в себе вибір та структурування термінів з урахуванням морфологічних, синтаксичних та лексичних особливостей цільової мови. Її Переклад також повинен враховувати культурні відмінності та особливості цільового аудиторії, щоб забезпечити зрозумілість та прийнятність перекладу. Перекладені терміни мають відповідати контексту розробки продукту та його цільовому ринку, щоб забезпечити їхню відповідність та придатність для використання (Рум, 2023). Відповідно, при адаптації термінів проєктного менеджменту для використання у інформаційно-технологічних цілях необхідно враховувати особливості цільової аудиторії та контекст, в якому ці терміни будуть функціонувати.

Функціональні аспекти перекладу термінів проєктного менеджменту в інформаційно-технологічному середовищі охоплюють ряд важливих аспектів, які впливають на ефективність та зрозумілість перекладу. Термінологія проєктного менеджменту має бути перекладена точно та узгоджено з використовуваною мовою та конвенціями в інформаційно-технологічному середовищі. Перекладені терміни повинні бути зрозумілі для аудиторії, яка може бути не знайома з термінологією проєктного менеджменту. Також терміни повинні бути адаптовані до контексту інформаційно-технологічного середовища, враховуючи їхнє застосування та сферу використання. Використання однакових термінів для позначення однакових понять у різних текстах або документах забезпечує консистентність та уникне плутанини. Крім того, переклад термінології повинен враховувати швидкий розвиток

інформаційних технологій та включати нові терміни, які відповідають сучасним технологіям (Bowker, 2020; Li & Hope, 2021).

Переклад та адаптація термінології здійснюється за допомогою лексичних, лексико-семантичних та лексикограматичних міжмовних трансформацій. Найпоширенішим способом перекладу термінів менеджменту є метод лексичного еквіваленту, тобто передача постійної лексичної відповідності, яка повністю співпадає зі значенням терміну. Цей метод є ефективним лексичним способом перекладу термінологічних одиниць будь-якої галузі. Якщо у мові перекладу відсутній точний еквівалент терміну, перекладач може застосовувати транскрибування, транслітерацію, калькування, експлікацію (Сухачова, 2017). Транскрипція - це процес точного відтворення усного звуку мови або музики на письмі за допомогою спеціальних символів чи літер, що не обов'язково відповідають графічним або орфографічним нормам даної мови. Розрізняють п'ять видів транскрипції: фонетичну, фонематичну, практичну, граматичну, інваріантну. Фонетична передає деталі фонетичної реалізації мовних одиниць, у її межах можна використовувати будь-який набір літер та діакритичні знаки. Фонематична транскрипція відтворює лише склад фонем та не враховує можливі варіації, що можуть виникати у слабких позиціях. Кожна фонема записується одним і тим же символом, незалежно від її місця в слові. Практична використовується для введення слів однієї мови у склад іншої, дотримуючись орфографічних правил цієї мови, не використовуються додаткові літери або спеціальні діакритичні знаки; все обмежується використанням існуючого набору літер цільової мови. Український мовознавець М.О. Вакуленко висловлював критику стосовно практичної транскрибування, адже практична транскрипція поєднує в собі елементи граматичної транскрипції та транслітерації, що призводить до того, що деякі звуки транскрибуються, а інші літери транслітеруються, проте цей підхід характеризується недостатньою чіткістю та послідовністю правил, що спричиняє довільність та суб'єктивізм у застосуванні мовознавцями. Граматична транскрипція спрямована на відтворення оригінального звучання слова за допомогою писемних символів,

що відображають мовну систему. Однак результат такого перетворення часто виявляється незвичним і неефективним, оскільки при такому методі нам доводиться писати слова, наприклад «Архентіна» (замість «Argentina»). Інваріантне транскрибування представляє собою фонологічну модифікацію граматичного транскрибування. Це відтворення звучання вихідного алофона (головної форми) певної фонемі мовою-сприймачем, що є також основною формою, що дозволяє нейтралізувати найбільш гострі особливості вимови першоджерела (Міньковська, 2015).

Транслітерація – це процес перезапису літер за допомогою іншого правописного укладу, що регулюється орфографічними нормами даної мови. Під час транслітерації перезаписуються літери, тоді як під час транскрибування - звуки. Транслітерація відбувається в межах однієї мови, тоді як транскрибування працює з різними мовами. Під час транскрибування слова однієї мови "вживаються" в інші мови та підкоряються правилам цих мов, стаючи запозиченими словами. У той час як транслітерація використовується для слів, які належать своїй "рідній" мові, але записуються за допомогою іншомовних літер. Головною відмінністю між транслітерацією і транскрипцією є незалежність першої від асортименту літер певного національного алфавіту (Міньковська, 2015).

Калька – це термін, який відноситься до слова (або виразу), створеного шляхом копіювання того самого способу, яким воно було сформоване в іншій мові. Це буквальный переклад морфологічних елементів слова (або виразу), при цьому зберігається його структура та порядок розташування складових частин. М. П. Кочерган пояснює термін "калькування" як копіювання іншомовного слова, при якому використовується власний, не запозичений матеріал; це переклад іншомовного слова на рівні морфем. При калькуванні переносяться лише значення та структура іншомовного слова, а не його конкретна форма. Калька має різні структурні варіанти, серед яких можна виділити три типи слів: а) слова, що зберігають структурну однаковість з іншомовними прототипами, тобто графічно змінені слова, які передані звуковими засобами мови-рецептора

без будь-яких структурних змін - слово у мові-рецепторі зберігає те ж саме звучання, що і в мові-джерелі; б) слова, які морфологічно адаптовані за допомогою мовних засобів мови-рецептора; в) слова з частковою морфологічною заміною (часто це заміна афіксальної частини або другого елемента складного слова) в більшості випадків. Також її поділяють на повну та не повну. Повна калька – це дослівний переклад у мові-реципієнті всіх елементів слова з мови-продуцента. Часткова калька – це переклад у мові-реципієнті лише деяких елементів слова, яке походить з мови-продуцента (Гаврилова, 2018).

Термін «експлікація» відноситься до процесу перетворення імпліцитної інформації, що міститься в початковому тексті і зрозуміло сприймається носієм мови, на якій вона написана. Проте через міжмовну і міжкультурну асиметрію ця інформація може бути недоступною або не завжди доступною для носія мови перекладу. Експлікація передає значення лексичної одиниці у формі словосполучення або речення, зазвичай, коли немає точного лексичного еквівалента у мові перекладу. Вона застосовується при перекладі фразеологізмів, ідіом, безеквівалентної лексики, термінів та неологізмів. Перевага цього методу полягає в його можливостях роз'яснити зміст певного поняття (Герасименко та Остапенко, 2018).

Стратегії перекладу термінів проєктного менеджменту включають різні підходи та методи, що використовуються для забезпечення точності, зрозумілості та відповідності перекладу специфічному контексту та меті комунікації. Однією з таких є транскреція, яка передбачає не просто переклад термінів, а створення нового тексту або терміну, який зберігає сенс оригіналу, але при цьому адаптований до культурних та лінгвістичних особливостей цільової аудиторії. Стратегія еквівалентного вибору полягає у тому, що під час вибору еквівалентів, перекладачі шукають терміни або вирази в цільовій мові, які максимально точно відображають сенс та контекст оригіналу. Контекстуальний аналіз передбачає аналіз контексту вживання термінів у джерелі та вибір найбільш відповідних та зрозумілих еквівалентів в цільовій

мові. Домінантний еквівалент – це підхід, який передбачає використання одного стандартного терміну або виразу в усіх випадках, коли можливо, для підтримки консистентності та зрозумілості. У випадках, коли немає прямого еквіваленту в цільовій мові, перекладачі використовують стратегію компенсації, тобто комбінацію термінів або додатковий пояснювальний контекст для передачі значення (Snell-Hornby, 2006).

Висновки. З розвитком інформаційних технологій збільшується і кількість проєктів, які використовують ці технології, розвивають та вдосконалюють їх. Відповідно, зростає потреба в менеджменті таких проєктів та адаптації потрібної для цього процесу термінології для забезпечення ефективної міжнародної комунікації. Для перекладу відповідних термінів треба враховувати їхню технічну спрямованість, багатозначність, контекст, стандартизацію, специфіку цільової аудиторії. Крім того, перекладачі повинні розумітися на тематиці проєктного менеджменту у сфері ІТ та знати вже адаптовану термінологію для успішної адаптації нових термінів. Окрім необхідності знати вже адаптовані терміни, вони можуть стикнутися з такими проблемами як відсутність еквіваленту терміну в цільовій мові, їхня технічна складність, швидкий розвиток галузі ІТ та поява нових термінів, їхня залежність від контексту. Важливою задачею адаптації термінології також є її структурування з урахуванням морфологічних, синтаксичних та лексичних особливостей цільової мови. Крім того, переклад повинен бути точним та узгодженим, зрозумілим для аудиторії, консистентним та актуальним. Основними стратегіями перекладу термінів проєктного менеджменту у сфері ІТ можуть бути тренскреація, еквівадентний вибір, контекстуальний аналіз, домінантний еквівалент, компенсація. Таким чином, адаптація термінології проєктного менеджменту вимагає урахування багатьох аспектів, таких як контекст та актуальність термінів, а її виконання можливе за використання декількох стратегій перекладу, кожна з яких відповідає різним складнощам, що можуть постати перед перекладачами.

Список літератури:

1. Baker M. In other words: A coursebook on translation. Routledge, 2018.
2. Bowker L. Terminology management. The Bloomsbury companion to language industry studies, 2020, 261-284.
3. Kerzner H. Project management: a systems approach to planning, scheduling, and controlling. John Wiley & Sons, 2017.
4. Li S., Hope W. Terminology Translation in Chinese Contexts: Theory and Practice. Routledge, 2021.
5. Pym A. Exploring translation theories. Routledge, 2023.
6. Schwalbe K. Information technology project management. Cengage Learning, 2016.
7. Snell-Hornby M. The turns of translation studies. 2006.
8. Vargas-Sierra C. Translation-oriented terminology management and ICTs: present and future. Interdisciplinarity and languages: Current Issues in Research, Teaching, Professional Applications and ICT. Bern: Peter Lang Publishing, 2011, 45-64.
9. Гаврилова О. В. Процеси калькування в сучасній українській мові (на прикладах комп'ютерної лексики), 2018.
10. Герасименко, О. Ю., Остапенко, С. А. Експлікація як засіб мовної та культурологічної адаптації в процесі художнього перекладу. М. Куц, Г. Удовіченко, С. Ревуцька, Т. Введенська, Н. Рибалка, С. Остапенко, О. Герасименко, Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, 2022, 178.
11. Горбаченко С. А. Проектний менеджмент : навчально-методичний посібник для підготовки здобувачів вищої освіти галузі знань 12 «Інформаційні технології», Одеса : НУ "ОЮА", 2020. - 263 с.
12. Макухіна С. В. Функціонування англійської термінології в контексті міжнародних економічних відносин. Організатори конференції, 2019, 492.
13. Міньковська І. Транскрибування і транслітерування: можливості та проблеми застосування в Україні. Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія: Філологія (мовознавство), 22, 2015, С. 270-286.
14. Сапич Н. М., Хамлика К.О. Проектний менеджмент: теорія та практика застосування. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / редкол.: Д. В. Швець (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров та ін.; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2020. С. 450-453.
15. Сухачова Н.С. Особливості перекладу термінів англomовної терміносистеми менеджменту. Молодий вчений, 2017, 12: 266-270.
16. Чухліб В.Є., Ведута Л.Л. Сучасні методи управління проектами. Збірник наукових праць "Сучасні підходи до управління підприємством", 2018, 3: 234-243.

**BERTHA VON SUTTNER'S KRITISCHE BEMERKUNGEN ZU DER
LITERATUR IHRER EPOCHE
КРИТИЧНІ ЗАУВАГИ БЕРТИ ФОН ЗУТТНЕР ПРО ЛІТЕРАТУРУ СВОЄЇ
ЕПОХИ**

Lopuschanska Iryna/ Лопушанська Ірина

*Post-graduate Student the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology/
аспірантка, факультет української та іноземної філології*

Abstract. *Der vorliegende Aufsatz ist einer kritischen Analyse der Bertha von Suttners Betrachtung und Bewertung von literarischen Erscheinungen in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts gewidmet, die in ihren Werken „Inventarium einer Seele“ (1883), „Das Maschinenzeitalter“ (1889) und „Schriftsteller-Roman“ (1888) zum Ausdruck kommen. Die österreichische Autorin positionierte sich als moderne Schriftstellerin und neigte dem Naturalismus und Realismus. Das Bild des modernen Schriftstellers und seine Rolle in der Gesellschaft nehmen in ihren Schriften einen besonderen Platz ein. Im Aufsatz werden auch charakteristische Merkmale des Wiener Jugendstils und sein Einfluss auf Bertha von Suttners künstlerisches Schaffen behandelt. Durch die Forschungsergebnisse wird deutlich, dass ihre Texte einen starken Bezug zu aktuellen gesellschaftlichen Problemen haben und die Beherrschung von neuen literarischen Traditionen aufweisen. Kritikern der damaligen Zeit zufolge können die Werke Berta von Suttners jedoch nicht als vollständig angesehen werden, da sie den Anforderungen der modernen realistischen Kunst nicht ganz entsprachen.*

Schlüsselwörter: *Berta von Suttner, österreichische Literatur, Naturalismus, Realismus, Wiener Moderne.*

Анотація. *Стаття присвячена аналізу критичних поглядів австрійської письменниці Берти фон Зуттнер (1843 – 1914) щодо літературних явищ другої половини XIX століття, викладених у її творах „Інвентар душі“ (1883), „Епоха машин“ (1889) і „Роман письменника“ (1888). Вона позиціонувала себе як сучасну письменницю, віддану натуралізму та реалізму; у її роздумах чільне місце посідають образ сучасного письменника та його роль у суспільстві. У статті висвітлено також характерні риси віденського модерну та його вплив на художні твори Зуттнер. В результаті дослідження встановлено, що у текстах письменниці спостерігається взаємозв'язок з актуальними проблемами суспільного розвитку та освоєння новаторських літературних традицій. Однак, на думку тогочасних критиків, твори Берти фон Зуттнер не можна вважати досконало завершеними, оскільки вони не цілком відповідали вимогам сучасного реалістичного мистецтва.*

Ключові слова: *Берта фон Зуттнер, австрійська література, натуралізм, реалізм, віденський модерн.*

Der literarische Nachlass Bertha von Suttners umfasst zahlreiche Artikel und Publikationen, Novellen, Erzählungen und Romane, aber auch eine große Anzahl theoretischer Schriften, in denen sie ihre philosophischen Betrachtungen darlegte. Obwohl die ersten literarischen Versuche Suttners noch in die Kindheit reichen, beginnt sie ihre eigentliche schriftstellerische Laufbahn im Kaukasus, wo sie mit ihrem Mann neun Jahre verbrachten. Nach dem Feuilleton „Fächer und Schürze“ unter dem Pseudonym B. Oulot begann die unausgesetzte literarische Arbeit, die Bertha ihr Leben lang begleitete. Sie schrieb für die *Neue Freie Presse*, die *Neue Illustrierte Zeitung*, *Ueber Land und Meer*, *Die Gartenlaube*, das *Neue Wiener*

Tagblatt, das Berliner Tagblatt, die Deutsche Romanbibliothek, das Deutsche Montagsblatt, Der Salon, Weg und Ziel, Die Gesellschaft und Auf der Höhe [2, p. 27].

Noch vor dem Erscheinen des renommiertesten Antikriegsromans „Die Waffen nieder!“ wurden für das schriftstellerische Schaffen Bertha von Suttners bemerkenswerte theoretische Werke veröffentlicht – „Inventarium einer Seele“ (1883) und „Das Maschinenzeitalter“ (1889), in deren Texten ihre literaturtheoretischen Anschauungen und Stellungnahmen vorliegen. Mit den Problemen zeitgenössischer Schriftsteller und literarischen Zeitströmungen setzte sie sich in ihrem „Schriftsteller-Roman“ (1888) intensiv auseinander. „Inventarium“ erschien anonym und die ersten zwei Auflagen des „Maschinenzeitalters“ sind unter dem Pseudonym ‚Jemand‘ erschienen. Es wurde absichtlich für das männliche Publikum vorhergesehen, um die Leser nicht durch einen Frauennamen von der Lektüre abzuhalten, und damit die Bücher nicht als minderwertige Literatur hätten bezeichnet werden können.

Bertha von Suttner war ambitioniert, sie schrieb viel, aber sie strebte nicht allein nach dem Erfolg, sondern habe in Georgien ihren Lebensunterhalt von der Schriftstellerei bestreiten müssen. Ihre finanzielle Lage zwang sie, literarische Texte ständig zu produzieren. Sie definierte für sich die Aufgabe als Schriftstellerin: Sie wollte „modern“ schreiben. Aber was gehörte in der zweiten Hälfte des 19. Jahrhunderts zur „modernen“ Schriftstellerei und was bedeutete für sie dieses Wort „modern“?

Der Zeitraum, in dem Suttner ihre Werke verfasste, war durch einen Stilpluralismus gekennzeichnet und umfasste literarische Epochen bzw. Strömungen wie Realismus, Naturalismus, Symbolismus, Neuromantik, Impressionismus, Expressionismus [1, p. 25]. Damals erschienen sowohl bedeutende Werke des Realismus, als auch die des Naturalismus. Die Wiener Jungliteraten stellten sich nicht von Anfang an als das, was sie später waren, sie orientierten sich eher am Realismus und Naturalismus. Später entstand mit der Schrift „Die Überwindung des Naturalismus“ (1891) von Hermann Bahr die Epoche der „allermodernsten

Moderne“, die Bertha von Suttner folgenderweise charakterisiert:

„Es war damals gerade die Zeit der „Revolution in der Literatur“ und wir folgten mit lebhaftem Anteil den Phasen dieser Revolution. Conrad, Bleibtreu, Alberti: wir lasen alles, was sie schrieben, und staunten über ihre Kühnheiten. Eine „Moderne“ begann damals sich ans Licht zu wagen – die freilich seither von allermodernsten Modernen ins alte Eisen geworfen ist. Auch in der bildenden Kunst machten sich damals die Anfänge der Sezession bemerkbar. Es war ein gärendes Treiben überall“ [5, p.124].

Die literarischen Vertreter der Wiener Moderne versuchten immer, einen eigenen Begriff der Epochenbezeichnung zu finden. Der französische Ausdruck *fin de siècle* – nach dem Titel eines Lustspiels von de Jouvenot und Micard von 1888 – bezeichnet keineswegs nur das „Ende des Jahrhunderts“. Was für die Zeitgenossen zugleich mitschwingt, geht daraus hervor, dass der Übersetzer von Paul Bourgets „Psychologie der modernen Liebe“ diesen Ausdruck mit „auf der Höhe der Zeit“ wiedergibt. „Ästhetik des Schreibens“ von Alfred Gold beschreibt „einen besonders wichtigen Aspekt, speziell der Wiener Moderne, ziemlich genau: Lebensüberdruß und Todessehnsucht bestimmen [...] die Haltung der gesamten österreichischen Kunst der Jahrhundertwende“ [7, p. 222].

Das Merkmal der literarischen Moderne war die Abhängigkeit des Individuums von der Gesellschaft mit der Reaktion auf die gesellschaftlich-politischen Ereignisse. Gerade die Fragen des Nationalismus und Antisemitismus, des Klassenkampfes, der Frauen- und Bildungsfragen thematisierte Suttner in ihren Texten. Manche Romane und Novellen Suttners, wie „Ein schlechter Mensch“ (1884), „Hanna“ (1882), „Eva Siebeck“ (1892), „Ein Stück Leben“ (1887), „Ariela“ (1887) waren stark von der neuen literarischen Mode – der Darstellung des Grausamen, von Mord und Unglück – beeinflusst, so dass sie wegen eines nicht familienfreundlichen Inhalts keine Verleger fanden.

Bertha von Suttner stellte sich als moderne, dem Naturalismus und Realismus verpflichtete Schriftstellerin. Deswegen schrieb sie in ihren Romanen nur darüber, womit sie vertraut war: realistische Schilderungen des Lebens des österreichischen Adels im 19. Jahrhundert. Ein moderner Schriftsteller im Sinne ihrer Vorstellungen war der, „der nicht aus den Büchern und immer wieder Bücher schöpft, der

Altgelesenes wieder neu schreibt, sondern der das Leben selber studiert, um daraus die Stimmungen, die Einzelheiten, die Eindrücke – so wie sie sind, noch frisch zuckend, wirklichkeitstriefend auf das Papier zu bannen“ [qtd. 3, p.76]. Im Roman „Maschinenzeitalter“ propagierte Suttner die Wahrhaftigkeit, die zum Ideal des Realismus gehörte, und „jede Erscheinung in einen „-ismus“ hineinzuschematisieren, nannte sich diese das Wirkliche, Natürliche und Wahre erstrebende Richtung auch sofort Realismus, Naturalismus und Verismus“ [6, p. 231 - 232].

Bertha von Suttner kritisierte, dass den alten verstorbenen Schriftstellern übergroße Verehrung geschenkt, die moderne Literatur aber von der breiten Öffentlichkeit nicht genug geschätzt wurde: „Die Hauptbedingung, um als Autor für groß zu gelten, war die, nicht Zeitgenosse zu sein. Je weiter zurück, desto größer. So war denn auch unbestritten der größte – der älteste: Homer. Der Ruf eines Dichternamens rollt durch die Zeit, wie ein Stein von der Gletscherspitze rollt“ [6, p. 225]. Der Kult der Klassiker müsse laut Suttner längst vorbei sein. „Die Dichter hingegen sind Zukunftsseher; ihr Seelenaugen ist auf das Kommende geheftet; auch was der Gegenwart mangelt, was ihre Not, ihre Gefahr und ihre Gebrechen sind, das fühlen sie lebhaft heraus, und daher können die Gegenwarts-Stolzen und die Gegenwarts-Zufriedenen mit ihnen nicht sympathisieren“ [6, p.233]. Das wies darauf hin, dass der Wahrheitsdrang in der modernen Literatur nicht mit dem Publikumsgeschmack verträglich ist.

Bertha von Suttner stellte an die Schriftsteller hohe Anforderungen, wobei es ihr nicht immer gelang, die Inhalte ihrer Romane „modern“ zu verfassen, daher konnte sie nicht mit der jungen Schriftstellergeneration konkurrieren. Sie hatte den Ehrgeiz, mit ihren Büchern aufzuklären, zu erziehen, etwas in Bewegung zu bringen und sich nicht nur an der Schönheit der Kunst zu erfreuen: „Der Schriftsteller soll nützen, erheben, beglücken – er soll der Wahrheit, der Gerechtigkeit und der Schönheit gedient haben, freudenhemmende Vorurteile wegräumen, Aberglauben und Dunkel zerstören helfen“ [2, p. 28].

Es lässt sich sagen, dass Bertha von Suttner zu der kleinen radikalen Minderheit gehörte, die sich dem akademischen Historismus und Klassizismus widersetzte. Sie

beschwört in ihren Werken keine vergangenen Epochen, um Macht und Prunk zu demonstrieren, sondern lebt und schreibt mit der Zeit und für die Zukunft. In ihren Texten ist die Auseinandersetzung mit der Zeit, das Aufgreifen neuartiger Seh- und Schreibweisen zu spüren [1, p.45]. Zwar war ihr bekanntester Roman „Die Waffen nieder!“ von M. G. Conrad kritisiert als „ein unvollständiges Werk, weil es nicht auf der vollen Höhe des modernen Wissens und der modernen realistischen Kunst“ stehe. Das Werk, fügt er hinzu, sei „ein Überrest der gerade naturwissenschaftlich überwundenen alten humanisierenden [...] Schöngeisterschule des vorigen Jahrhunderts“ [1, p.46].

Bertha von Suttner war weniger eine Künstlerin, aber eine talentierte und erfolgreiche Propagandistin, die ihre Ideen in Form literarischer Werke in die breite Welt zu transportieren vermochte. Sie war mit ihrem Mann Arthur Gundaccar in der Auffassung einig, dass „die Belletristik höhere Pflichten hat, als die, beschäftigungslosen Leuten eine langweilige Stunde zu vertreiben; ein Buch soll zum Denken anregen, - sei es ein Fachwerk, ein Roman oder eine Dichtung im strengsten Sinne“ [1, p.55].

Literaturverzeichnis

1. Biedermann, Edelgard: *Erzählen als Kriegskunst. Die Waffen nieder! von Bertha von Suttner. Studien zu Umfeld und Erzählstrukturen des Textes*. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, 1995, 356 S.
2. Enichlmair, Maria: *Abenteurerin Bertha von Suttner. Die unbekanntenen Georgien-Jahre 1876 bis 1885*. Wien: Edition Roesner, 2005, 160 S.
3. Hamann, Brigitte: *Bertha von Suttner. Kämpferin für den Frieden*. Wien: Christian Brandstätter Verlag, 2013, 320 S.
4. Stalfort, Anne: Das Maschinenzeitalter und Der Menschheit Hochgedanken: Bertha von Suttners literarischen Utopien. In: Bei Gefahr des Untergangs. Phantasien des Aufbrechens . Festschrift für Irmgard Roebeling. Herausgegeben von Ina Brueckel, Dörte Fuchs, Rita Morien und Margarete Sander. Würzburg: Königshausen& Neumann, 2000, S. 198–217.
5. Suttner, Bertha von: *Memoiren*. Hamburg: Severus Verlag, 2013, 532 S.
6. Suttner, Bertha von [Pseud. Jemand]: *Das Maschinenalter. Zukunftsvorlesungen über unsere Zeit*. Zürich: Verlags-Magazin, 1889, 297 S.
7. Wunberg, Gotthart. *Die Wiener Moderne. Literatur, Kunst und Musik zwischen 1980 und 1910*. Stuttgart: Reclam, 2020, 728 S.

**ВІДОБРАЖЕННЯ ТРАДИЦІЙ ТА ЗВИЧАЇВ АНГЛІЙСЬКОГО НАРОДУ
У ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЯХ
REFLECTION OF THE TRADITIONS AND CUSTOMS OF THE ENGLISH
PEOPLE IN PHRASEOLOGICAL UNITS**

Луців Ірина/ Lutsiv Iryna

ORCID: 0009-0006-2353-2431

магістрантка, Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка/

master-student Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Коляса Олена/ Koliasa Olena

<https://orcid.org/0000-0001-5301-480X>

кандидат філологічних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет/

PhD, Associate Professor

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «фразеологічна одиниця». Досліджено відображення традицій та звичаїв англійського народу у фразеологічних одиницях. Проведено аналіз популярних фразеологічних виразів англійської мови з огляду на їхнє походження та зв'язок з культурними та історичними аспектами Великої Британії. Зокрема, розглянуто фразеологічні звороти, які відображають традиційні свята, обряди, побутові звичаї та інші аспекти життя англійського народу. Дослідження спрямоване на виявлення культурного контексту та важливості вивчення фразеології для розуміння національної ідентичності та культурних цінностей англійського народу. Результати дослідження можуть бути корисними для студентів, викладачів та дослідників, що цікавляться лінгвокультурологічними аспектами англійської мови.

Ключові слова: фразеологізм, фразеологічні одиниці, звичаї, традиції, менталітет.

Abstract. The article reveals the essence of the concept of "phraseological unit". The reflection of traditions and customs of the English people in phraseological units is studied. The analysis of popular phraseological expressions of the English language is carried out, taking into account their origin and connection with the cultural and historical aspects of Great Britain. In particular, phraseological phrases that reflect traditional holidays, rituals, everyday customs and other aspects of the life of the English people are considered. The study aims to identify the cultural context and importance of studying phraseology for understanding the national identity and cultural values of the English people. The results of the study can be useful for students, teachers and researchers interested in the linguistic and cultural aspects of the English language.

Key words: phraseology, phraseological units, customs, traditions, mentality.

Постановка проблеми. Фразеологізми займають особливе місце в словнику англійської мови. Їхні особливості викликають великий інтерес у науковців і вимагають ретельного аналізу змісту та форми мовних одиниць.

Англійські фразеологізми дуже багаті і мають багатовікову історію. Взагалі фразеологія вважається скарбницею мови, оскільки саме в фразеології відображені історія, культура та повсякденне життя народу.

Фразеологізми використовуються практично у всіх сферах сучасного життя. Вони часто зустрічаються в класичній літературі та оригінальних творах

сучасних авторів, активно використовуються в засобах масової інформації та повсякденному мовленні. Фразеологічні одиниці — дзеркало народу. Вони розкривають національний характер, звичаї народу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі дослідження фразеологічних одиниць в англійській мові приділяли увагу провідні вчені, зокрема: Ш. Баллі, Л. П. Сміт. При цьому не достатньо розкритою залишається проблема відображення традицій та звичаїв англійського народу у фразеологічних одиницях.

Постановка завдання. Метою наукової роботи є дослідження відображення традицій та звичаїв англійського народу у фразеологічних одиницях.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фразеологічна одиниця (далі — ФО) — це частина словникового складу мови, що виражає звичаї, традиції, фольклор, культуру та колорит народу.

Англійська мова сформувалася під впливом різноманітних історичних факторів і пройшла тривалий процес становлення. За весь час свого становлення вона накопичила велику кількість виразів і словосполучень. Ці вирази і словосполучення називаються – фразеологічними одиницями.

За Кочерганом (Кочерган, 2001), фразеологічні одиниці — це:

- 1) сукупність фразеологічних одиниць даної мови;
- 2) розділ мовознавства, що вивчає словесний склад мови.

Фразеологія, як наука, вивчає природу та особливості фразеологічних одиниць, а також виявлення їх функціональних закономірностей у мові. Фразеологічні одиниці — стійкі словосполучення. Це готові словосполучення, які не створюються у висловлюванні, як вільні словосполучення, а копіюються. У мовознавстві відомо більше 20 визначень фразеологізмів, але жодне з них не є загально визнаним (Кочерган, 2001).

У статті, ми розглянемо фразеологічні одиниці, які відображають традиції та звичаї англійського народу.

Наприклад, британці стримують емоції, як на публіці, так і у вузькому

сімейному колі, і вважають самоконтроль головним достоїнством людського характеру. Тому вони вважають, що виховувати дитину необхідно в строгості і що надмірний прояв любові і ніжності завдає непоправної шкоди дитячому характеру. Ось кілька фразеологізмів, які доводять цю особливість британського менталітету: «*Speech is silver but silence is gold*», що означає, що часто краще взагалі нічого не говорити і насолоджуватися тишею і спокоєм. «*A man of words and not of deeds is like a garden full of weeds*», ця фразеологічна одиниця означає, що людина, яка любить говорити і нічого не робить, подібний саду без плодів (Гарапко, 2017: 62).

Говорячи про Британські традиції, слід зазначити, що найпоширенішим напоєм у Великобританії є чай. Англійці дуже трепетно ставляться до процесу приготування та вживання чаю. Тому в англійській мові існує кілька фразеологічних виразів, пов'язаних із «*cup of tea*»: «*A storm in a teacup*», що означає буря в склянці води. Ще можна навести декілька прикладів: «*Three comforts of old age: fire, tea and tobacco*», «*Not smb.'s cup of tea*», «*The early bird catches the worm*».

Якщо продовжувати розглядати тему їжі та напоїв у звичаях англійського народу, то варто навести приклади таких фразеологічних одиниць (Гедзур, 2010):

«*A piece of cake*» (легка справа) - походить від традиції подавати пиріг наприкінці трапези, як символ завершення та задоволення.

«*To have a finger in every pie*» (втручатися у все) - відсилає до старовинної англійської випічки, де кожен член сім'ї мав право на свою частку пирога.

«*To spill the beans*» (розкрити таємницю) - пов'язано з давньою традицією ворожіння на бобах.

«*To keep the pot boiling*» (підтримувати життєдіяльність) - походить від важливості приготування їжі для виживання (Петрова, 2013:40).

Незалежність є головною якістю британського народу. Почуття особистої незалежності є важливим фактором у стосунках. Британська толерантність розуміється як невтручання та повага до приватного життя інших людей.

Наприклад, «*Always at is wins the day*», «*Everything comes to him who waits*». «*Tastes differ*».

До фразеологічних одиниць пов'язаних з повір'ями відносять: «*Black sheep*», що означає паршива вівця, ганьба в сім'ї. (За переказами, чорна вівця була відзначена печаткою диявола).

Фразеологічні одиниці пов'язані з історичними фактами, наприклад: «*As well be hanged for a sheep as lamb*», що означає - якщо вже судилося бути повішеним за вівцю, то чому б не вкрасти заодно і ягняти. (Відгомін старого англійського закону, за яким крадіжка вівці каралася смертною карою через повішення.)

Будинок і сім'я є фундаментальними цінностями для британців, що чітко відображено, наприклад в такому фразеологізмі «*My house is my castle*». Будинок - це щось священне, де людина може сховатися від негараздів вулиці і усамітнитися в своєму власному світі, гріючись у палаючого вогнища. Межі будинку-це межі особистого простору: «*Every bird likes its own nest*». Цей фразеологізм означає, що наш дім - найкраще місце для кожної людини. Куди б ми не пішли, ми завжди повертаємося додому. Батьки - це зразок для наслідування, тому не чекайте хорошої дитини від поганої людини.

Зразками фразеологічних одиниць, які відображають традиції та звичаї англійського народу, можуть бути ще і такі (Кравцова, 2016: 29):

«*To let your hair down*» – поводитися невимушено, розслабитись. Вираз походить з тих століть, коли жінки носили складні високі зачіски. Було потрібно чимало зусиль, щоб створити і зберегти таку зачіску протягом дня. Увечері, перед сном, можна було нарешті розпустити волосся і розслабитися.

«*To give someone a cold shoulder*» - холодно приймати когось, неприязно ставитися до когось. «*Shoulder*» в англійській мові означає не тільки плече людини, але і лопатку м'ясної туші (а бараняча лопатка завжди була популярною англійською стравою). Бажаним гостям англійці подавали гарячу, свіжу їжу. Якщо ж гість з'являвся невчасно і недоречно, йому доводилося задовольнятися холодною лопаткою, тобто, «*cold shoulder*».

«*To be born with a silver spoon in one's mouth*» (народитися з срібною ложкою в роті) – означає народитися в багатій сім'ї. Цей фразеологізм відсилає до старовинної традиції дарувати новонародженим з багатих сімей срібні ложки.

«*To keep a stiff upper lip*» (триматися стійко) – означає зберігати спокій і самовладання у складній ситуації. Цей вираз пов'язаний з образом англійського джентльмена, який завжди повинен бути стриманим та емоційно стійким.

«*A fair deal*» (чесна угода) – означає угоду, вигідну для обох сторін. Цей фразеологізм підкреслює прагнення англійців до справедливості та чесності у ділових відносинах.

«*Mind your own business*» (не лізь у чужі справи) – означає не втручатися в життя інших людей. Цей вираз свідчить про цінність особистого простору та приватності в англійській культурі.

«*All's well that ends well*» (все добре, що добре закінчується) – означає, що важливо не сам процес, а його результат. Цей фразеологізм відображає прагматизм англійців, які цінують практичність та результативність.

Висновок. Англійська мова, одна з найбагатших мов з точки зору її величезної системи фразеологічних одиниць. Усі події, які відбуваються у житті англійського народу, відображені в фразеологічних одиницях: політичне життя, спорт, культурні події, повсякденне життя – це лише неповний перелік тем. Багато чого застаріло, але на зміну йому завжди приходять щось нове, живе, яскраве та дотепне.

Отже, використовуючи аналіз лише невеликої частини англійських фразеологізмів з національно-культурним компонентом, ми підтвердили припущення про те, що ці фразеологізми є важливим джерелом історико-культурної інформації про життя англійського народу. Це дуже важливо на сучасному етапі розвитку англійської мови. Адже британські та американські фразеологізми, цитати з творів сучасних авторів і представників класичної літератури сприяють вивченню історичних і культурних особливостей мови, вчать правильному вживанню фразеологізмів, що надають мові яскраво

виражений національний характер.

Список літератури:

1. Гарапко В. І. Фразеологізми в англійській мові. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. Мукачево, 2017. № 23. С. 62–67.
2. Гедзур С. В. Англійські ідіоми, фразеологізми, прислів'я. Харків : Основа, 2010. 144 с.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр "Академія", 2001. 368 с.
4. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2016. Вип. 20(2). С. 29–32.
5. Петрова Н. Д. Англійські фразеологічні одиниці з національно-культурологічним компонентом. *Іноземна філологія*. Київ, 2013. С. 40–50

МІЛІТАРНІ СИМВОЛИ В ГЕРАЛЬДИЧНІЙ ПОЕЗІЇ УКРАЇНСЬКОГО БАРОКО

Ірина Мельничук

кандидат філологічних наук, доцент
доцент кафедри української філології
Маріупольський державний університет
ORCID: 0000-0002-5146-9453

Анотація. У статті розглядається символіка геральдичної поезії українського бароко, зокрема основну увагу приділено мілітарним символам. Геральдичний вірш тісно пов'язаний із певним гербом і становить собою синтетичний жанр, емблематичний за формою та панегіричний за змістом. Геральдична поезія, спираючись на ідеологію сарматизму, формувала певний ідеал шляхетності, що полягав у служінні своєму народу, готовності боронити збройно свою землю та віру. Мілітарна символіка геральдичної поезії була на-самперед доказом військової звитяги носія герба, ратних подвигів на полі бою та повсякчасної готовності до захисту вітчизни. Символи меча (шаблі), стріли, списа, щита стали засобом підкреслення войовничості й мужності володаря клейноду.

Ключові слова: символ, геральдична поезія, панегірична поезія, бароко.

Abstract. The article examines the symbolism of heraldic poetry of the Ukrainian Baroque, in particular, the main attention is paid to military symbols. Heraldic verse is closely related to a certain coat of arms and constitutes a synthetic genre, emblematic in form and panegyric in content. Heraldic poetry, based on the ideology of Sarmatism, formed a certain ideal of nobility, which consisted in serving one's people, readiness to defend one's land and faith with arms. The military symbolism of heraldic poetry was a proof of the military prowess of the bearer of the coat of arms, military exploits on the battlefield and constant readiness to protect the homeland. The symbols of the sword (saber), arrow, spear, and shield became a means of emphasizing the militancy and courage of the owner of the kleinode.

Keywords: symbol, heraldic poetry, panegyric poetry, baroque

Вступ (Introduction). Українська геральдична поезія почала формуватися на основі аналогічного жанру стемата у польській літературі, звідки

геральдичний вірш був запозичений у готовому вигляді наприкінці XVI століття, коли в Польщі він вже фактично почав занепадати. Вірші на клейноди покликані були задовольнити своєрідний суспільний запит на національних героїв, формуючи пантеон захисників віри, воїнів, що певним чином і зумовило їх популярність. Стимулював популярність і поширення геральдичної поезії також розвиток книгодрукування. Шляхетські та магнатські роди часто виступали фундаторами друкарень при братствах, відповідна подяка меценатові у вигляді уславлення його клейноду прикрашала друковані видання як релігійного, так і світського характеру. Так, геральдичний вірш тісно пов'язаний із певним гербом і становить собою синтетичний жанр емблематичний за формою і панегіричний за змістом. Також важливим є яскраво виражений аристократичний дискурс геральдичної поезії: йдеться про формування таким чином ідеалу шляхетності, що полягав у служінні своєму народу.

Певна система поглядів на геральдичну поезію як питома явище українського бароко сформувалася у працях вчених-медієвістів Д. Чижевського, В. Кречотня, Б. Криси, М. Сулими, Л. Ушкалова, які торкалися окремих аспектів питання, досліджуючи бароковий характер творів, їх синкретизм. Таким чином, метою статті є дослідження символіки геральдичної поезії, зокрема з'ясування значення мілітарних символів тощо.

Методи дослідження (Methods of the research). У матеріалах статті використано герменевтичний, порівняльно-історичний, описовий методи дослідження.

Результати (Results). Жанр геральдичної поезії, що виконувала у видавничій справі функцію прикнижного реквізиту, має синтетичний характер: формально геральдична композиція складається із заголовка, зорового зображення герба та віршового пояснення, в якому прославляються заслуги адресата. Таким чином, геральдична поезія як поетичний жанр українського бароко постала на стику двох інших популярних барокових видів поезії – емблеми й панегірика.

Під емблемою поезики розуміли композиційну єдність трьох частин: напису чи девізу (*inscriptio, motto, lemma*), зображення (*pictura, icon, imago*) окремих предметів чи їх сполучень, міфологічних, біблійних чи історичних та пояснювального підпису у віршах чи прозі (*subscriptio, explicatio picture*). Головним елементом вважався напис. «Дуже часто матеріал для нього давало Святе Писання; біблійні цитати чи парафрази біблійного тексту широким потоком вливались в емблематику, набуваючи форми коротких висловлювань» (Макаров, 1994: 122). В основі емблеми таким чином лежала візуальна метафора. Емблема поставала завдяки несподіваному поєднанню асоціацій та витвореного внаслідок цього «розумового образу», в якому поняття набували вигляду ілюзорної конкретності. Широке розповсюдження емблематичної поезії зробило її, зрештою, в часи бароко жанром «масової літератури».

Важливе значення для розвитку геральдичної поезії мало також ідеологічне протистояння між польською та українською шляхтою, що розпочалося після Люблінської унії 1569 року, адже національна еліта відчувала загрозу з боку сусіда.

Для ідеології сарматизму важливою була також гордість за своїх героїчних предків і наслідування їх у добрих справах сучасниками. Про предків героя також часто йшлося у геральдичних поезіях на його честь. «Варто нагадати, що паралелі до прикладів мужності мали ніби йти із двох джерел: уславлення героїчних вчинків вітчизняних воїнів, а також із світової, стародавньої історії, передусім Греції та Риму» (Ісаєвич, 1966: 189).

Серед інших геральдичних символів досить популярною як в Європі, так і в Україні була мілітарна символіка – меч (шабля), стріли, лук та ін. Найголовнішим її значенням була готовність шляхтича до захисту «збройною и оружною рукою» свого народу, мови, віри, вітчизни.

Меч символізує силу, захист, королівську гідність і лідерство. На метафізичному рівні цей символ втілює прозорливість, силу інтелекту, духовну рішучість, недоторканність святинь. Стріла також є важливим елементом багатьох гербових знаків української шляхти. Часто стріла поєднувалася з

хрестом чи хрестами, як, наприклад, у гербі Лис (Мзура). Таке поєднання автори найчастіше тлумачили як боротьбу власника герба за віру християнську:

Въ тых же герьбех посредку есть стрела зъ крестами
Двема, а третій блиско, осажен лунами.
Тыє знаком, иж они болш для хрестиянства
Клади здоровье свое, не смотречы паньства.
(Українська поезія. Кінець XVI – середина XVII ст.: 1978,1992)

На гербі панів Проскурів-Сущанських стрілу перетинала горизонтальна лінія, що утворювало водночас зображення стріли і хреста. Така фігура, на думку невідомого автора, є свідченням спокою та неодмінної перемоги над ворогом:

Гдѣ смотру, цнѣш Сущанскій, на твої клейнотѣ
А взрок мѣслнѣга внураю в сличнѣ приміотѣ,
Не пойму, чи стрѣла вждѣ крест зголдвала,
Чи крест стрѣлі одміна з именем подала.
Вѣм добре, же обоє покой практикують,
Сущанским гдѣ в едно реч розную шикують.
Будь безпечен, Сущанскій, крест з стрѣлою маеш
В гербі, лацно над врагом гору отримаеш.
(Українська поезія. Кінець XVI – середина XVII ст.: 1978,1992)

Суто військове значення у віршах на герби мали символи списа і щита. Це були насамперед символи захисту та оборони, а отже, й непереможності, що у поєднанні з іншими символами давало змогу авторам надавати твору панегіричного ефекту, а герою – величі й непересічності. Військові символи трьох списів та щита в епіграмі Тарасія Земки на герб Томаша Замойського поєднуються з символом влади – булавою:

Знает о марсобѣстрых юж Европа цнотах Замойских фебояснѣх,
знает о клейнотах.
Тѣ, що в зони одьлеглой, на герб оказалыш
Пѣйзри, як тѣт, познаеш, дом завше вѣспанялыш.
Пѣйзри на три копѣй, котрыми вѣспирает
Вѣкопомне отчѣйзну, здобить, вѣвьшіает,
Обачиш, як ест Томаш Замойскій сердечный:
Як в сенатѣ, в обозѣ, в Парнасі валечныйш.
Трудно з рук Геркулесу снать булавы брати –
О труднѣй Замойскому тарчи вѣрѣваты.
(Українська поезія. Кінець XVI – середина XVII ст.:1978,1992).

Цікавою з точки зору мілітарної символіки є низка епіграм на клейноди роду Желіборських. Цикл нараховує шість поезій, що побачили світ у період

від 1642 до 1664. Перші чотири присвячені Арсенію Желіборському, два останні – його брату Афанасію Желіборському. Львівські православні єпископи, брати Желіборські мали своїм клейнодом герб Прус II, в основі якого було зображення двох срібних кіс, звернених догори гострими кінцями, які перехрещувалися, утворюючи Х-подібний хрест. З огляду на жорстке протистояння православної, католицької та уніатської церков в Речі Посполитій, Арсеній Желіборський зображується саме як воїн віри, що збройно стоїть в обороні православ'я. Вовк в епіграмах постає як символ ворога церкви і вітчизни, з якими бореться єпископ Львівський. Проте власне на клейноді зображення вовка відсутнє, тобто творення образу патрона як борця зі Злом відбувається не через наявність візуального елемента, а через асоціації, нав'язані другою назвою герба. Герб Прус є алюзивним, він постає як макросимвол, оповідаючи певну історію; крім основної, він має ще назви *Falcastrum Lupinum*, *Wilcze Kosy*. *Falcastrum* – латиною – серповидний садовий ніж, і саме він зображений на гербі як грізна зброя:

Врагов церкви отчизны косы подтынают,
Вовчьи волками ся враги называют.
Для того косы тьи сут в червоном полю
Обляно кровю врагов громачи сваволю.

(Українська поезія. Кінець XVI – середина XVII ст.:1978,1992).

Так, саме друга назва герба – Вовчі коси – і творить макросимвол, який панегіристи використовують у своїх творах: «Желиборских двѣ косы в купу ся злучили/Для того, абы волков драпѣжных губили» (Українська поезія. Кінець XVI – середина XVII ст.:1978,1992).

Висновки (Conclusions). Тож загалом мілітарна символіка геральдичної поезії попри багатство християнських та середньовічних конотацій була на-самперед доказом військової звитяги носія герба, ратних подвигів на полі бою та повсякчасної готовності до захисту й оборони свого народу. Символи меча (шаблі), стріли, списа, щита стали засобом підкреслення войовничості й мужності носія герба. Однак звитяг потребувала і оборона віри, тому часто можемо спостерігати поєднання символів мілітарних з християнськими (меч з хрестом, перехрещені стріли) на клейнодах церковних ієрархів, які

зображуються як воїни віри, що збройно стоять в обороні православ'я.

Література

1. Ісаєвич Я.Д. Братства та їх роль в розвитку української культури XVI - XVIII ст. К.: Наукова думка, 1966. 251 с.
2. Макаров А. Світло українського бароко. К.: Мистецтво, 1994. 288 с.
3. Українська поезія. Кінець XVI – середина XVII ст. К., Наук. думка, 1978, 1992. 574 с.
URL: <http://litopys.org.ua/ukrpoetry/anto51.htm#gerv36> (дата звернення 08.04.2023)

ОГЛЯД ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ СТИЛІСТИКИ ТА МОВИ В ДЕТЕКТИВНІЙ ПРОЗІ OVERVIEW OF THE MAIN APPROACHES TO THE ANALYSIS OF STYLISTICS AND LANGUAGE IN DETECTIVE PROSE

Мицак Христина/ Mytsak Khrystyna

магістрантка, Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка/

master-student Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Коляса Олена/ Koliasa Olena

<https://orcid.org/0000-0001-5301-480X>

кандидат філологічних наук, доцент, Дрогобицький державний педагогічний університет/
PhD, Associate Professor

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Анотація. У статті розкрито сутність поняття «детектив». Проаналізовано основні ознаки детективного жанру. Досліджено підходи до аналізу стилістики та мови в детективній прозі. Проведено аналіз структури, мовних засобів, характерних рис стилю детективного жанру. Зокрема, розглянуто лінгвостилістичні засоби опису головних героїв в романах Агати Крісті. Результати дослідження можуть бути корисними для студентів, викладачів та дослідників, що цікавляться стилістикою детективної прози.

Ключові слова: детектив, детективна проза, стилістика, жанр, роман.

Abstract. The article reveals the essence of the concept of "detective". The main features of the detective genre are analyzed. Approaches to the analysis of stylistics and language in Detective prose are studied. The analysis of the structure, language tools, and characteristic features of the detective genre style is carried out. In particular, linguostylistic means of describing the main characters in Agatha Christie's novels are considered. The results of the study can be useful for students, teachers, and researchers interested in the style of Detective prose.

Keywords: detective, detective prose, style, genre, novel.

Постановка проблеми. Детективна проза, як особливий літературний жанр, не лише розважає та захоплює читача своїми загадками та інтригами, але й є предметом вивчення для літературознавців, культурологів та мовознавців.

Детективна література завжди привертала увагу своєю загадковістю та непередбачуваністю. Однак аналіз стилістики та мови в цьому жанрі

залишається актуальним завданням для дослідження.

Історія розвитку детективного жанру показує, що він піддається постійним змінам і адаптаціям до вимог сучасності. Тому важливо проаналізувати основні підходи до вивчення мовної експресії в детективній прозі, а також виявити можливості для подальших досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемі дослідження стилістики та мови в детективній прозі приділяли увагу провідні вчені. При цьому не достатньо розкритою залишається проблема відображення традицій та звичаїв англійського народу у фразеологічних одиницях.

Постановка завдання. Метою наукової роботи є дослідження підходів до аналізу стилістики та мови в детективній прозі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз наукових джерел з проблеми дослідження, дозволяє стверджувати, що детективи є формою масової літератури з досить суворою сюжетною постановкою.

Найбільш поширене визначення детективу передбачає поняття злочину та дії, пов'язані з його розкриттям. Тому Кицак Л. під детективною прозою розуміють «тексти передусім про розкриття злочинів і полювання на злочинців, які здійснюються людьми, які не мають жодного стосунку до справи» (Кицак, 2014). Інколи семантику злочину звужують до вбивства, як найпоширенішого центру подій і початкової точки дії.

Однак, зважаючи на розвиток і поступову трансформацію літературного феномену, яка призвела до відходу від жорстких жанрових кліше та поширення різноманітних дійово-структурних елементів, у сучасному детективі вбивство чи злочин не завжди є ключовим.

Наприклад, Кукса Г. визначає детективи як «різновид пригодницької літератури, що належить до категорії квазілітературних. Це переважно прозові твори, зовнішній сюжет яких завжди розкриває якусь складну таємницю, пов'язану зі злочином і його розслідуванням, а внутрішній – це пізнавальна розповідь, яка розв'язує логічні задачі» (Кукса, 2004) .

Отже, на нашу думку, детектив — жанр, що поєднує риси готики, трилерів,

пригодницьких романів і проблемно-психологічної прози.

Детективні романи характеризуються стрімким розвитком подій, темпом розповіді, монтажем коротких динамічних сюжетів, лаконічним діалогом, різноманітними перипетіями гри-головоломки, які часто пов'язані з відсутністю розгорнутого викладу. Ці характеристики визначають особливість мови детективних творів.

На думку Цапенко Л, для детективної літератури характерна простота мови, що пояснюється специфікою цього жанру – статичністю її героїв. Враховуючи, що герой детектива не змінюється і не розвивається, описувати внутрішній світ героя немає потреби. Тому для зображення героя автор використовує нейтральні стилістичні прийоми — прізвиська, порівняння, метафори (Цапенко, 2018) . Для прикладу, можна використати романи Агати Крісті. У своїх детективах вона використовує різноманітні мовні засоби, від фонетичних до граматичних.

Наприклад, у романі «Зло під сонцем» Патрік Редферн використовує скорочені форми слів: «*He said: 'My wife? Christine? D'you mean that Christine had anything to do with this?'*» (Christie, 2010). Таким скороченням, герої роману намагається передати стан збентеження та обурення.

Ще одним фонетичним засобом є ономаіопея (цікаві звукові ефекти). Наприклад, у цьому ж романі: «*Mrs Redfern murmured: 'You like watching the people too, I think?'*» (Christie, 2010); «*Patrick Redfern murmured mechanically: 'Yes – yes, whatever you think best'*» (Christie, 2010).

У романі «Карти на стіл», можна зустріти такі фонетичні засоби як алітерація і асонанс. Наприклад: «*If Roberts had held his hand at this point, I doubt if we could have ever brought his crimes home to him. ... But he lost his nerve and once again overbid his hand. And this time the cards lay wrong for him and he came down heavily*» (Christie, 2010).

Алітерація доволі часто використовується А. Крісті для характеристики мовлення Доктора Робертса. Так, приміром, розглядаючи знаряддя злочину, Робертс каже: «*Go in like butter — absolutely like butter*» (Christie, 2010).

Крім фонетичних засобів, у детективній прозі часто присутнє звернення різноманітних стилістичних прийомів на лексичному рівні.

Наведемо приклади. У романі «Карти на стіл» доктор Робертс широко використовує метафори: «*My dear girl, no need to be an oyster. I told you to tell him all he wanted to know*» (Christie, 2010); а також зазначає, звертаючись до слідчих, «*Yes, indeed, I'm thoroughly fogged*» (Christie, 2010).

Ще одним стилістичним засобом, що використовується у детективах Агати Крісті є порівняння. Наприклад, у романі «Чому не Еванс?» авторка наводить порівняння з тигром («... *He walked like a tiger ...*» (Christie, 2000: 39) для того, щоб через «тигрову ходу» – пружинисту, легку – передати характер вбивці: обережний, обачний, але готовий ризикувати, якщо є така необхідність. У романі «Блискучий цианід» зустрічається такий опис: «*She was dressed in glittering green and looked a little like a mermaid*» (Christie, 2005: 59).

Епітети є одним з важливих засобів зображення героїв у детективній прозі. Наприклад, у романі «Зло під сонцем» авторка зображує Крістину Редферн наступним чином: «*She was an ash blonde and her skin was of that dead fairness that goes with that colouring. Her legs and arms were very white*» [Christie 2010b]. Дані епітети надають образу Крістини певної зловісності.

Іронія також регулярно зустрічається у творах А. Крісті. Класичними її зразками є наступні фрагменти: «*The next five minutes were spent in a struggle that did credit to Bobby's dentist*» (роман «П'ять поросят») (Christie, 2006:115); «*It's most exciting to have a romantically poisoned friend ... All that morphia - enough to kill five of six people - and I am alive and kicking!*» (роман «Why did not they ask Evans»).

Не менш важливими для детективного жанру є граматичні засоби. Яскраві приклади інверсії містяться у наступних фрагментах: «*Shaitana never mentioned him to me. As I say, I'd heard of him, but never met him. Miss Meredith I've never seen before. Mrs. Lorrimer I know slightly.*» (Christie, 2010); «*I'm crazy about you – crazy – you've driven me mad...You do care a little – you do care?*» (Christie, 2010), «*No – no – of course not.*» And then in a deep agonized whisper. «*Who? Who?*»

Who could have done that to Arlena. She can't have—have been murdered. It can't be true!» (Christie, 2010); «*Patrick Redfern murmured mechanically: 'Yes—yes, whatever you think best'»* (Christie, 2010); «*I was crazy about the woman – mad – infatuated – anything you like»* (Christie, 2010); «*Whether she cared for me or not, I don't know»*. У даному прикладі інверсія і повтори використовуються для підсилення емоційного напруження.

Цікавим прикладом використання еліптичних конструкції є мовлення доктора Робертса у романі «Карти на стіл». Переглядаючи звіт про аутопсію жертви, доктор каже: «*That's very kind of you – it would—h'm—h'm. Yes, very interesting»* (Christie, 2010).

Крім зазначених вище граматичних засобів, Агата Крісті використовує також риторичне питання для мовленнєвої характеристики злочинців. Так, риторичні питання задає доктор Робертс: «*After all, who is to say that somebody won't look up just at the critical moment?»* (Christie, 2010); «*Quiet, well-bred, selfcontained woman. Can't imagine her doing a violent thing like that. What was the motive, I wonder? Oh, well, we shall never know now. I confess I'm curious, though*» (Christie, 2010).

Отже, дослідження підходів до аналізу стилістики та мови в детективній прозі є актуальним завданням, оскільки цей жанр постійно еволюціонує і адаптується до змін у суспільстві та літературному середовищі. Розуміння особливостей стилю та мови детективної прози є важливим як для літературознавців, так і для письменників, викладачів та студентів, що цікавляться цим жанром.

Агата Крісті, одна з найвідоміших письменниць у цьому жанрі, добре використовує фонетичні, лексичні, граматичні та риторичні засоби для створення образів та підсилення емоційного напруження. Фонетичні засоби, такі як скорочені форми слів або ономапопеї, допомагають передати емоції персонажів. Лексичні засоби, такі як метафори, порівняння та епітети, допомагають у зображенні образів та створенні атмосфери. Граматичні засоби, такі як інверсія або еліпсис, використовуються для підсилення емоцій або

створення особливого стилю мовлення персонажів.

Висновок. Традиційно, детективи визначалися як тексти про розкриття злочинів та полювання на злочинців, але у сучасному світі злочин не завжди є центральною темою. Замість цього, сучасні детективні романи можуть поєднувати риси готики, трилерів, пригодницьких романів і проблемно-психологічної прози.

Детективні романи відрізняються стрімким розвитком подій, лаконічним діалогом, різноманітними перипетіями, які часто пов'язані з відсутністю розгорнутого викладу. Мова цих творів відрізняється простотою та використанням різноманітних стилістичних засобів.

У детективній прозі стиль та мова відіграють важливу роль у створенні атмосфери напруги та загадковості, яка притаманна цьому жанру. Підходи до аналізу стилістики та мови в детективній прозі включають в себе дослідження структури, мовних засобів, темпу розповіді, діалогів та інших елементів, що формують унікальний стиль цього жанру. У статті було розглянуто деякі лінгвостилістичні засоби, що використовуються в детективних романах, зокрема у творчості Агати Крісті, такі як фонетичні ефекти, алітерація, асонанс, ономаітопєя та інші. Ці засоби допомагають авторам створювати виразних персонажів, підсилювати напруження сюжету та передавати емоції героїв.

Список літератури:

1. Кицак Л. Художня природа інтриги в детективах. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2014. № 7—8. С. 14—18.
2. Кукса Г. М. Історія розвитку та типологія жанру детективу у контексті світової літератури / Г. М. Кукса // *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2004. —№ 15. — С. 150—154.
3. Цапенко Л. В. Композиційно-мовленнєві форми англomовної детективної розповіді : зб. наук. праць «Логос»: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Вінниця, 20 березня 2018 року, Обухів : Друкарня «Друкарник» (ФОП Гуляєва В.М.), 2018. Т.8. С. 102—104.
4. Christie A. *Cards on the Table*. London : HarperCollins UK, 2010. 320 p. URL: <https://books.google.bg/books?id=AYdZP0aOpqIC&lpg=PP1&dq=Christie%20A.%20Cards%20on%20the%20Table&hl=ru&pg=PP1#v=onepage&q=Christie%20A.%20Cards%20on%20the%20Table&f=false> (дата звернення: 02.04.2024).
5. Christie A. *Evil Under the Sun*. London : HarperCollins UK, 2010. 288 c. URL :

<https://books.google.bg/books?id=kZ3tsnW5joIC&lpg=PP1&dq=Christie%20A.%20Evil%20Under%20the%20Sun&hl=ru&pg=PP1#v=onepage&q=Christie%20A.%20Evil%20Under%20the%20Sun&f=false> (дата звернення 03.04.2024)

6. Christie A. Five Little Pigs. URL : <https://book24.ua/ua/product/p-yatero-porosyat/> (дата звернення 04.04.2024)

7. Christie A. Sparkling Cyanide: HarperCollins UK 2005. 352 с.

8. Christie A. Why Didn't They Ask Evans? : HarperCollins UK . 2000. 288 с.

СПЕЦИФІКА ПЕРЕКЛАДУ СЛОГАНІВ В АНГЛОМОВНОМУ РЕКЛАМНОМУ ДИСКУРСІ SPECIFICS OF SLOGAN TRANSLATION IN ENGLISH ADVERTISING DISCOURSE

Москалюк Олена / Moskaliuk Olena

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4956-7238>

к. пед. н., доцент, доцент кафедри «Філологія»,

Одеський національний морський університет / PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of the

Department of Philology, Odesa National Maritime University

Ткаченко Альона / Tkachenko Aliona

магістрантка 1 року навчання

спеціальності 035 «Філологія»,

Одеський національний морський університет / 1st year master student specialty 035 "Philology",

Odesa National Maritime University

Анотація. Дослідження висвітлює значущість рекламних текстів в сучасному суспільстві. Виокремлені складові англomовної реклами, проаналізовані особливості перекладу англomовного рекламного дискурсу. При перекладі рекламних слоганів основна складність для перекладача полягає в тому, щоб передати адекватне прагматичне значення, що обумовлює вплив реклами на аудиторію засобами англійської мови.

Ключові слова: слоган, реклама, англomовний рекламний дискурс, особливості перекладу.

Abstract. The study highlights the importance of advertising texts in modern society. The components of English-language advertising are singled out, the peculiarities of translation of English-language advertising discourse are analyzed. When translating advertising slogans, the main difficulty for the translator is to convey an adequate pragmatic meaning that determines the impact of advertising on the audience by means of the English language.

Keywords: slogan, advertising, English-language advertising discourse, peculiarities of translation.

Вступ. У сучасному суспільстві реклама є потужною індустрією і продуктом діяльності, спрямованої на надання інформації для просування товарів та послуг потенційним адресатам рекламних повідомлень. Збільшення попиту на іноземну продукцію в Україні породило ще одну досить складну проблему: переклад рекламних слоганів, оскільки прямий дослівний переклад

часто недоречний. Окрім того, через культурні та мовні відмінності, він може неточно відображати значення, яке вклав у нього автор.

Враховуючи вищевикладене, інтерес до дослідження реклами є цілком обґрунтованим і привернув увагу вчених не лише в галузі лінгвістики, а й психології, психолінгвістики, соціології, економіки тощо. **Мета роботи** передбачає розгляд і аналіз прикладів англomовної реклами та специфіки її перекладу. **Методи дослідження:** суцільної вибірки, що застосовувався під час роботи з фактичним матеріалом, а саме слоганами; порівняльно-зіставний метод, для виявлення особливостей перекладу англomовних рекламних текстів. Попри досить велику кількість праць, присвячених даному явищу, дослідження реклами в сучасному суспільстві не втрачає своєї актуальності і продовжує викликати науковий інтерес. Проблема лінгвістичних особливостей жанру реклами розглядається у працях В. М. Аврасін, А. Д. Солошенко. Дослідженню перекладу рекламних текстів присвятили науковці, а саме: О. В. Дмитрук, О. І. Зелінська, В. В. Зірка, М. М. Коктєв, Т. В. Кравець, Є. В. Ромат та інші.

Слід зазначити, Т. В. Кравець розглядає рекламний дискурс як змішану семіологічну структуру, тобто його можна розглядати як гібрид тексту та зображення з різними компонентами: іконічний компонент у поєднанні з лінгвістичним компонентом (марка, слоган, заголовок, основний текст) (Кравець, 2012). Таким чином, рекламний дискурс є поєднанням візуальних і вербальних елементів, які взаємодіють між собою, щоб досягти своєї мети – привернути увагу споживача, передати повідомлення та спонукати до дії. Ця структура допомагає рекламі бути більш ефективною, привертаючи увагу та створюючи емоційний зв'язок з аудиторією.

Результати. Важливим сьогодні є вивчення механізмів вербального впливу рекламних текстів, аналіз мовних засобів, на яких ґрунтуються логічна і емоційна аргументація у рекламі задля переконання й спонукання аудиторії до дії, забезпечення спроможності рекламного тексту до запам'ятовування. Мовні особливості реклами є предметом постійного вивчення як у зарубіжній, так і у вітчизняній лінгвістиці. Наприклад, «*Maybe she's born with it, Maybe it's*

Maybelline) («*Всі в захваті від тебе, А ти від Maybelline*»).

Можна стверджувати, що реклама переслідує людство на кожному кроці. Рекламний дискурс інформує людину про певний товар і закликає до придбання. Компонентами рекламного тексту можна назвати марки, слогани, заголовки тощо. Він створений для привернення уваги споживачів до певних товарів, які мають безліч видів на самому ринку. Для тривалої уваги споживачів, слід дотримуватися певних правил та іміджу, які б збереглися в пам'яті на все життя. Наприклад: «*The easy way to beauty! – Легкий шлях до краси!*» (Косметика «Оріфлейм»), «*Touch Your Temptation – Доторкнися до спокуси*» (мобільний телефон «Samsung X-100»). При їх рекламуванні будуть використовуватись такі лексичні засоби, які можуть підкреслити цю їх особливість. Наприклад: *XYZ Jewellery: «The gift that lasts a lifetime» (MacRury, 2009)*, «*Подарунок, який триватиме усе життя*»; *De Beers: «Simply forever» «Просто назавжди»* – підкреслюється тривалий строк використання коштовностей, що може виправдати високі ціни на цей вид товарів.

Найважливіша лінгвістична особливість рекламного повідомлення – прагнення до стислості за допомогою простих синтаксичних структур, і, в той же час, збереження чіткої прагматичної направленості, тобто воно виражає заклик до придбання товару чи користування послугою (Академічний тлумачний словник, 2018). Таке повідомлення повинно передавати максимум інформації використовуючи мінімум слів. Під час перекладу рекламного слогану основною складністю для перекладача є передача адекватного прагматичного значення, що обумовлює вплив на людину шляхом реклами. Текст адаптується відповідно до особливостей мови-перекладу. Частіше за все перед закордонною компанією-рекламодавцем постає проблема адаптації оригінального рекламного тексту. У досліджуваних рекламних текстах були знайдені такі приклади адаптації: «*TouchWiz. Personalization is just a touch away. (Створи свій індивідуальний стиль свого телефону простим дотиком)*». «*Same space outside, more space inside (Менший ззовні, більший всередині)*».

Як відзначалося раніше, основним компонентом реклами є слоган. Арсенал

прийомів для його створення дуже великий, що багато в чому ускладнює його переклад. У розпорядженні перекладача є цілий ряд засобів, які дають можливість передати його значення. Слогани дуже мобільні та еластичні компоненти реклами. Вони легко адаптуються під постійно мінливі інтереси споживачів. Різноманітність видів слоганів пояснюється великою кількістю приватних цілей і завдань рекламних акцій, широким набором характеристик рекламованих послуг і товарів, особливостями аудиторії, на яку направлений агітаційний вплив. Наприклад: Coca Cola: «*Have a Coke!*» «*Виний Кола!*»; Collin's: «*Be in Collin's, be free!*» «*Будь у Collin's, будь вільним!*»; Sprite: «*Obey your thirst!*» «*Підкорись своїй спразі!*»;

«*Think different*». «*Думай інакше*». При перекладі не були використані жодні зміни та трансформації, текст повністю відтворює прагматичну мету – привернути увагу споживача та змусити купувати. «*New world. New thinking*». «*Новий світ – нове мислення*». Використовується дослівний переклад, паралелізм, повторення. Такий метод задає слогану ритм, дозволяє створити якийсь ступінь градації, порівняти два об'єкти або провести між ними зв'язок. При перекладі спостерігаємо тенденцію збереження паралелізму. «*Taste the rainbow*». «*Скоштуй веселку*». Дослівний переклад, вживання метафори. При перекладі не були використані жодні зміни та трансформації. У слогані використовується лексична одиниця *rainbow*, яка є не чим іншим, як способом самих цукерок Skittles (MacRury, 2009).

Як не дивно, досить велика кількість іноземних компаній, які представляють свою продукцію на українському ринку, залишають свої рекламні слогани без перекладу. Розглянувши наведені нижче приклади, можна зробити висновок, що в україномовному середовищі найчастіше успішно існують неперекладні слогани, що не містять складних конструкцій. Наприклад: *Gucci – Gucci by Gucci*. «*Honda – The Power of Dreams*». «*Canon – You can Canon*».

Встановлено, що слоган передає важливість рекламного тексту. Він повинен передати основну ідею рекламної компанії, а не лише бути стислим,

афористичним та запам'ятовуванім. Наприклад: Lexus: «*The pursuit of perfection*» «Прагнення до досконалості» – зовнішній вигляд, технічні характеристики; Cadillac: «*Take control of the road*» (MacRury, 2009). «Встанови контроль на дорозі» – управління.

Висновки. Переклад не повинен бути повністю схожим на оригінал. Головне завдання перекладача – створити текст, максимально наближений до оригіналу за семантикою, структурою та за тим впливом, який цей переклад може мати на користувача. Основна проблема полягає в тому, що не завжди можна знайти лінгвістичну подібність, тобто семантичну, структурну схожість між мовою оригіналу та мовою перекладу. При перекладі рекламних слоганів англійською також необхідно враховувати стандарти перекладу. Стандарти перекладу являють собою набір вимог до якості перекладу і визначаються ступенем відповідності перекладу стандартам. Серед різноманітних способів, стратегій, трансформацій та способів перекладу англійських слоганів виокремимо найпоширеніші в українському рекламному полі, а саме: транслітерація, дослівний (прямий переклад), калькування, непрямий переклад, адаптація, творчий переклад.

Переклад рекламних слоганів не тільки конвертує формат і зміст, а й враховує завдання передачі рекламного повідомлення. Врахування аспектів мови реклами підвищує комунікативну цінність слоганів. Саме цей аспект має основний вплив на споживачів, в цьому й вбачаємо перспективу подальшого вивчення.

Список літератури:

1. Академічний тлумачний словник української мови онлайн. 2018. Retrieved from <http://sum.in.ua/>
2. Кравець Т.В. Український рекламний текст в прагмалінгвістичному аспекті. Київ : Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка, 2012. 25 с.
3. MacRury, I. Advertising: Introductions to Media and Communications. New York : Routledge. 2009.

**ВПЛИВ РОЗВИТКУ СФЕРИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА
ТВОРЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ
МОВІ**

**THE INFLUENCE OF THE DEVELOPMENT OF INFORMATION
TECHNOLOGY ON THE CREATION OF LEXICAL INNOVATIONS IN
MODERN ENGLISH**

Музичка Святослав / Muzychka Svyatoslav

студент-аспірант/

Дрогобицького державного педагогічного

університету імені Івана Франка/ postgraduate student Drohobych Ivan Franko State

Pedagogical University

Коляса Олена/ Koliasa Olena

<https://orcid.org/0000-0001-5301-480X>

кандидат філологічних наук, доцент/ PhD, Associate Professor

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

Анотація: Робота присвячена дослідженню терміносистеми англійської мови у контексті інформаційних технологій, яка виступає як форма системної організації мовних інновацій. Аналізуючи способи творення та структурно-семантичні характеристики її одиниць особлива увага приділяється виявленню соціо-функціональних характеристик цієї системи з урахуванням різних контекстів та сфер її використання.

Ключові слова: Інформаційні технології; терміносистема англійської мови; сучасна англійська мова; словотвір.

Abstract: The paper is devoted to the study of the English language terminology system in the context of information technologies, which acts as a form of systematic organization of language innovations. Analyzing the ways of creation and structural and semantic characteristics of its units, special attention is paid to the identification of socio-functional characteristics of this system, taking into account different contexts and areas of its use.

Keywords: Information technologies; English language terminology system; modern English; word formation.

Вступ. Спостереження за змінами у лексичному складі мови відображає не лише технологічний прогрес, але й соціокультурні та економічні зрушення в сучасному світі. Інформаційні технології створюють нові способи спілкування та обміну інформацією, впливаючи на формування нових соціальних структур та ідентичностей. Крім того, вони створюють нові можливості для освіти та навчання, перетворюючи процеси навчання та способи здобуття знань.

Дослідження впливу інформаційних технологій на лексичний склад мови є актуальним напрямом наукової роботи, який вимагає подальшого вивчення та аналізу. Зрозуміння цього впливу дозволить краще оцінити сучасні тенденції у

мовному розвитку та відповідно адаптувати мовну політику, освітні практики та перекладацькі стратегії до нових викликів та можливостей, що відкриваються у цифрову епоху.

Мета: Визначення впливу розвитку інформаційних технологій на процес творення лексичних інновацій в сучасній англійській мові з метою розкриття механізмів формування нових лексичних одиниць та їх впливу на мовну систему.

Актуальність: Сучасна епоха інформаційних технологій супроводжується активним розвитком інформаційних процесів у всіх сферах життя, включаючи мову. Зростання використання комп'ютерів, Інтернету та інших технологій суттєво впливає на лексичний склад англійської мови, сприяючи появі нових термінів, фраз та виразів. Розуміння цього впливу є важливим для лінгвістичної науки, освіти та перекладацької практики.

Прогалини в дослідженнях:

1. Обмежена географічна орієнтованість: Більшість досліджень здійснюється з урахуванням англійської мови, що використовується у Великій Британії та Сполучених Штатах, але вона є глобальною мовою. Інші англійськомовні країни, такі як Канада, Австралія, Ірландія, також мають свої власні лексичні інновації внаслідок розвитку інформаційних технологій, і це може бути пропущено в дослідженнях.

2. Недостатнє урахування різних соціокультурних контекстів: Вплив розвитку інформаційних технологій може різнитися в залежності від соціокультурного контексту. Наприклад, спосіб використання та сприйняття технологій може відрізнятися в країнах з різним рівнем розвитку та культурних цінностей.

3. Недостатнє дослідження впливу мовних інновацій на мовленнєву поведінку та сприйняття: Багато досліджень фокусуються на самій лексиці, але дещо обмежені в оцінці того, як ці інновації впливають на способи спілкування, мовленнєві практики та сприйняття мови.

4. Неоднорідність термінології та методології досліджень: В різних

дослідженнях можуть використовуватися різні терміни та методи, що ускладнює порівняння результатів та узагальнення висновків.

Методи дослідження:

1. Корпусний аналіз: Аналіз текстів, зібраних з різних джерел (веб-сайти, соціальні мережі, наукові публікації тощо), для виявлення нових лексичних одиниць та їх поширення у мовній практиці.

2. Компаративний аналіз: Порівняння лексичних інновацій в англійській мові з різних періодів для виявлення змін, спричинених розвитком інформаційних технологій.

3. Експертний аналіз: Застосування експертного оцінювання для визначення ступеня важливості та поширеності нових лексичних одиниць.

4. Статистичний аналіз: Використання статистичних методів для оцінки частоти вживання нових термінів та їх розподілу за різними сферами використання.

Ці методи в сукупності дозволять ретельно вивчити та зрозуміти процес творення лексичних інновацій у сучасній англійській мові під впливом інформаційних технологій.

Безумовно, що бурхливий розвиток технологій не міг не вплинути на утворенні нових слів та словосполучень у сучасній англійській мові. Кінець минулого століття та початок нового є періодом бурхливого розвитку майже всіх соціальних сфер суспільства, однак серед них варто особливо відзначити сферу сучасної інформаційної техніки. Саме інформаційні технології і визначили вибух новоутворень, які з'явилися для позначення нової інформаційної техніки, нових засобів обробки та передачі інформації (Зацний 1; 174).

Ці інфо-неологізми створюють певні виклики для перекладачів, які шукають адекватні відповідники цих лексичних одиниць у перекладі термінів з сфери комп'ютерних технологій. Через те, що неологізми за своєю природою позначають мовну реалію певної нації та потребують певного часу для адаптації, а тим більш для асиміляції в мові реципієнта, то найбільш

продуктивним способом перекладу подібних неологізмів є описовий переклад – прийом перекладу нових лексичних елементів вихідної мови, коли слово, словосполучення, термін чи фразеологізм замінюється в мові перекладу словосполученням, або більшим за кількістю компонентів словосполученням, яке адекватно передає зміст цього слова або словосполучення (Карабан 2; 36).

Вивчаючи нову лексику у контексті інформаційної революції, можна спостерігати ряд специфічних лінгвістичних явищ, які підтверджуються практичними прикладами. Серед них особливо помітне явище атракції синонімів навколо різноманітних понять, що пов'язані з інформаційною революцією, а також концентрація неологізмів навколо основних центрів парадигм. Ці явища можна пояснити актуальністю процесів, які відбуваються в умовах сучасного етапу науково-технічного прогресу. Серед понять, що відзначаються наявністю численних синонімів, можна виділити такі: "любитель комп'ютерної техніки" – *chip-head, computer junkie, cyberaddict, cyberhead, cyberbuff, cyberjunkie, data-junkie, digit-head, gearhead, nethead, technofreak, technophile, tekky, telephile*;

Також використання комп'ютерної техніки призвело до виникнення комп'ютеризованої освіти, що в свою чергу сприяло появі можливостей для навчання дітей вдома. Особливо широке поширення отримала дистанційна форма навчання у вищих навчальних закладах, яка стала предметом уваги університетів у Європі та США, які поступово почали її впроваджувати для збереження конкурентоспроможності на ринку освіти. Цей стрімкий розвиток нової форми навчання створив плідний ґрунт для виникнення нових термінів, таких як *e-learning, online learning, telelearning* та інші. З поширенням комп'ютерів та телекомунікаційної техніки у навчальних закладах з'явилися нові терміни, які відображають цю реальність, такі як *virtual university, cybercollege, cyberschool* та інші. Учасники дистанційної освіти також отримали свою лексику, зокрема терміни, які відображають їх статус та особливості навчання. У першому десятиріччі XXI століття розвиток мобільних технологій став суттєвим впливом на словниковий запас англійської мови, приводячи до

виникнення термінів, що відображають цю реальність, таких як *mobile TV*, *mobile music* та інші.

Висновки: У процесі дослідження виявлено, що розвиток сфери інформаційних технологій має значний вплив на формування лексичних інновацій у сучасній англійській мові. Цей вплив виявляється у появі нових термінів, їх розповсюдженні та зміні значень вже існуючих слів. Процеси цифровізації та глобалізації також сприяють розвитку мови шляхом взаємодії між культурами та впливом нових технологій на комунікаційні практики. У результаті аналізу виявлено, що розвиток інформаційних технологій створює нові умови для появи та поширення лексичних інновацій у сучасній англійській мові. Інформаційна революція перетворює мовний ландшафт, впливаючи на способи комунікації, створюючи нові терміни та змінюючи значення традиційних слів. Це свідчить про глибоку взаємодію між мовою та технологічним прогресом, а також про потребу в постійному моніторингу та дослідженні цього явища. Крім того, виявлено, що ця взаємодія також відображає культурні та соціальні зміни, що відбуваються у сучасному суспільстві. Отже, дослідження впливу розвитку інформаційних технологій на формування лексичних інновацій у сучасній англійській мові є актуальним та важливим для подальшого розвитку лінгвістики, культурології та комунікаційних наук.

Список літератури:

1. Зацний Ю.А., Пахомова Т.О. Мова і суспільство: збагачення словникового складу сучасної англійської мови. - Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2001. С.174.
2. Карабан В. Переклад наукової і технічної літератури. Частина 2. Лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні труднощі. Вінниця: Нова книга, 2001. 303 с.

SYLISTIC TECHNIQUES IN COMIC EFFECT CREATION IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE

СТИЛІСТИЧНІ ПРИЙОМИ СТВОРЕННЯ КОМІЧНОГО ЕФЕКТУ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Naboka Olena/ Набока Олена

<https://orcid.org/0000-0001-9052-5414>

candidate of Philological Sciences, Assistance Professor

Odesa I. Mechnikov National University/

кандидат філологічних наук, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

Abstract. *This study examines the use of stylistic techniques to create comic effect in English political discourse. Through the strategic deployment of linguistic devices such as irony, sarcasm, hyperbole, puns, and malapropisms, politicians are able to engage audiences, critique opponents, and convey complex ideas in a memorable and entertaining fashion. The research aims to provide a comprehensive analysis of the key stylistic techniques leveraged by political actors to generate humor and satire. Drawing upon examples from contemporary English-language political rhetoric, the study explores how these techniques function to shape public opinion, score political points, and leave a lasting impression on voters. The findings reveal that irony and sarcasm are particularly prevalent, allowing politicians to mock opponents and criticize policies in a humorous way. Hyperbole is also commonly employed to emphasize a point or poke fun at a situation through exaggerated language. Puns and wordplay, while less frequent, can be highly effective in creating a comic effect through clever use of words with multiple meanings or sounds-alike terms. The study concludes that the use of comic effect in political discourse serves as a powerful rhetorical strategy, enabling politicians to connect with audiences on an emotional level while advancing their political agendas. By harnessing the persuasive power of humor, political actors are able to craft memorable messages that resonate with voters and potentially sway public opinion.*

Keywords: *stylistic, comic, political discourse, pun, hyperbole, sarcasm, humour*

Анотація. *У статті розглядається використання стилістичних прийомів для створення комічного ефекту в англomовному політичному дискурсі. Завдяки стратегічному використанню таких мовних засобів, як іронія, сарказм, гіпербола, каламбури та малапропізми, політики здатні залучати аудиторію, критикувати опонентів та доносити складні ідеї у розважальній формі, що запам'ятовується та розважає. Метою дослідження є комплексний аналіз ключових стилістичних прийомів, які використовують політичні актори для створення гумору та сатири. Спираючись на приклади з сучасної англomовної політичної риторики, дослідження вивчає, як ці прийоми функціонують для формування громадської думки, заробляння політичних балів та справляння незабутнього враження на виборців. Результати показують, що іронія та сарказм є особливо поширеними, дозволяючи політикам висміювати опонентів та критикувати політику в гумористичній формі. Гіпербола також часто використовується для того, щоб підкреслити якусь думку або висміяти ситуацію за допомогою перебільшеної мови. Каламбури та гра слів, хоча й рідше, можуть бути дуже ефективними у створенні комічного ефекту завдяки розумному використанню багатозначних слів або схожих за звучанням термінів. У дослідженні зроблено висновок, що використання комічного ефекту в політичному дискурсі є потужною риториною стратегією, яка дозволяє політикам налагоджувати зв'язок з аудиторією на емоційному рівні, просуваючи свої політичні програми. Використовуючи переконливу силу гумору, політичні актори здатні створювати повідомлення, що запам'ятовуються, які резонують з виборцями і потенційно можуть вплинути на громадську думку.*

Ключові слова: *стилістика, комічне, політичний дискурс, каламбур, гіпербола, сарказм, гумор*

Introduction. The use of comic effect in political discourse is a well-established rhetorical strategy, employed by politicians across the ideological spectrum. Through the skillful deployment of various stylistic techniques, political actors are able to engage their audiences, critique opponents, and convey complex ideas in a memorable and entertaining fashion.

The aim of this research is to provide a comprehensive analysis of the key stylistic techniques used to create comic effect in English political discourse. The research **objectives** are: to review the literature on stylistic devices and comic effect in political rhetoric; to identify the most prevalent techniques employed by politicians, such as irony, sarcasm, hyperbole, puns, and malapropisms; to analyze contemporary examples from English-language political discourse to illustrate how these techniques function; to examine the persuasive power of comic effect in shaping public opinion and advancing political agendas; to synthesize findings into a coherent understanding of the role of stylistic techniques in creating humor and satire in political rhetoric.

The subject of this research is the use of stylistic devices in English political discourse to generate comic effect. **The object** is to analyze how techniques like irony, sarcasm, hyperbole, puns, and malapropisms are strategically deployed by politicians to engage audiences, critique opponents, and convey complex ideas in a memorable and entertaining fashion.

Results. In the context of English-language political discourse, a range of linguistic devices and stylistic choices are leveraged to generate humor, irony, and satire. From the cutting use of sarcasm to the creative application of wordplay, politicians harness the power of the comic to shape public opinion, score political points, and leave a lasting impression on voters.

This analysis will explore the key stylistic techniques that contribute to the creation of comic effect in English political rhetoric. By examining how irony, hyperbole, ambiguity, and other literary devices are strategically employed, we can gain deeper insights into the persuasive mechanisms and rhetorical artistry at work in the political arena [6].

Pic. 1. The use of comic effect in English political discourse

Stylistic techniques are commonly used in English political discourse to create a comic effect and engage the audience. Some of the key techniques include:

Irony and Sarcasm: Politicians often employ irony and sarcasm to mock their opponents or criticize policies in a humorous way. For example, a politician might say *"My opponent's plan to raise taxes is truly a stroke of genius"* to sarcastically imply the opposite. [4]

Hyperbole: Exaggerated or over-the-top language is used to emphasize a point or poke fun at a situation. A politician might say *"My opponent's proposal will bankrupt the entire country"* as a hyperbolic statement to highlight their disagreement. [1]

Puns and Wordplay: Clever use of words with multiple meanings or sounds-alike words can create a comic effect. A politician could say *"We must put an end to the current fiscal cliffhanger"* as a pun on the term "fiscal cliff". [2]

Malapropisms: The mistaken use of an incorrect but similar-sounding word can be humorous, such as a politician saying *"We must ensure the transparency of our monocle"* instead of *"the transparency of our policies"*. [3]

Mimicry and Impersonation: Politicians may imitate the mannerisms, speech patterns, or distinctive features of their opponents to mock them and generate laughter. [5]

These stylistic techniques allow politicians to critique policies, attack

opponents, and connect with audiences in a more engaging and memorable way through the use of humor and comic effect.

Conclusions. This study has provided a comprehensive analysis of the key stylistic techniques used to create comic effect in English political discourse. Through an examination of contemporary examples, it has been demonstrated that politicians strategically deploy a range of linguistic devices, including irony, sarcasm, hyperbole, puns, and malapropisms, to engage audiences, critique opponents, and convey complex ideas in a memorable and entertaining fashion. The findings reveal that irony and sarcasm are particularly prevalent, allowing political actors to mock opponents and criticize policies in a humorous way. By employing cutting, sarcastic language, politicians are able to highlight the flaws or absurdities of their rivals' positions and score political points with the electorate. Hyperbole, too, is commonly used to emphasize a point or poke fun at a situation through the use of exaggerated language.

While less frequent, puns and wordplay can be highly effective in creating a comic effect. Through clever use of words with multiple meanings or sounds-alike terms, politicians are able to craft memorable phrases that resonate with audiences. Malapropisms, too, can generate laughter through the mistaken use of an incorrect but similar-sounding word. The strategic use of comic effect in political discourse serves as a powerful rhetorical tool, enabling politicians to connect with audiences on an emotional level while advancing their political agendas. By harnessing the persuasive power of humor, political actors are able to craft messages that resonate with voters and potentially sway public opinion. In conclusion, this study has demonstrated the importance of stylistic techniques in the creation of comic effect in English political discourse. Through the skillful deployment of irony, sarcasm, hyperbole, puns, and malapropisms, politicians are able to engage audiences, critique opponents, and convey complex ideas in a memorable and entertaining fashion. As such, the use of comic effect represents a key aspect of the rhetorical arsenal employed by political actors in the pursuit of electoral success.

References:

1. Fataya I.A. Building comic imagination through political parody: a critical discourse analysis on D. Trump in The President Show and Saturday night live's The Presidential Debate. Available at: <https://jurnal.ugm.ac.id/rubikon/article/download/62746/30295>
2. Marchenko V. Linguistic and Extralinguistic properties of comic discourse. Available at: https://www.researchgate.net/publication/338604758_LINGUISTIC_AND_EXTRALINGUISTIC_PROPERTIES_OF_COMIC_DISCOURSE
3. Saba S. et al. An Emerging Trend in Scial Media and its impact on Youth. Available at: <https://bbejournal.com/BBE/article/download/537/400/818>
4. Movchan P., Ushchapovska, Savchuk A. Cartoon in the Genre Spectrum of Political Discourse. Available at: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/93652/1/Movchan_Ftrk_2_2023.pdf
5. Kuriata Y. Kasatkina-Kubyshkina O. Stylistic Devices in Political discourse. Available at: <https://typeset.io/pdf/stylistic-devices-in-political-discourse-3dno90n4.pdf>
6. Koliassa O., Naboka O. Types of Conceptual Metaphors in American Political speeches: cognitive and discursive approaches. Available at: http://www.apfn-journal.in.ua/archive/62_2023/part_2/20.pdf

LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSION IN THE NOVEL BY KARL FRANZOS "EIN KAMPF UMS RECHT"
МОВНОСТИЛІСТИЧНІ ЕКСПРЕСИВНІ ЗАСОБИ В РОМАНІ КАРЛА ЕМІЛЯ ФРАНЦОЗА «EIN KAMPF UMS RECHT»

Lopushanskyu V./ Лопушанський В.М.

Candidate of psychological sciences , Associate Professor, head of the Department of German and French languages and their teaching methods/ кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри німецької та французької мов та методики їх навчання

Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Petriv V. / Петрів В.С.

Student the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology/

здобувачка вищої освіти факультету української та іноземної філології

Abstract. *The article analyzes linguistic stylistic means of expression in the novel "Ein Kampf ums Recht" by Karl Emil Franzos. It was established that colloquial vocabulary, turns of phrase, hyperboles, metaphors, comparisons, irony, exclamatory and interrogative constructions strengthen the images of the main characters of the novel. Expressiveness is semantically best connected with the expression of emotions of the main character of Taras Baraboli's work.*

Keywords: *Karl Emil Franzos, novel, linguistic stylistic means, expressions, vocabulary, semantics.*

Анотація: *У статті проаналізовано мовностилістичні засоби вираження експресії в романі Карла Еміля Францоza «Ein Kampf ums Recht». Встановлено, що розмовна лексика, фразеологічні звороти, гіперболи, метафори, порівняння, іронія, окличні й питальні конструкції підсилюють образи головних персонажів роману. Експресивність семантично найкраще пов'язана з вираженням емоцій головного героя твору Тараса Бараболі.*

Ключові слова: *Карл Еміль Француз, роман, мовностилістичні засоби, експресії, лексика, семантика.*

Роман Карла Еміля Францоza «Ein Kampf ums Recht» (що з німецької перекладається власне як «Боротьба за правду») належить до найвідоміших творів автора на українську тематику. Вперше твір був опублікований в грудні 1881 року у Відні. Ще незавершений роман друкувався уривками у 1880 році у таких періодичних виданнях як «Neue freie Presse» та «Neuyorker Staatszeitung».

Завдяки українській тематиці твір Францоza знайшов свого адресата і в Україні. Про це свідчить історія перекладів роману українською мовою: спочатку у 1910 році у Чернівцях, а пізніше, у 1913 році, в Києві вийшов переклад М.Загірної, хоча із скороченнями та значними відступами від оригіналу. Повний, найбільш вдалий, переклад роману, який максимально відтворює особливості стильової манери автора, зробили Леонід Горлач та Борис Савченко. Саме у цій версії під назвою «За правду» роман К.Е.Францоza публікується у 1972 році у київському видавництві «Дніпро» із післямовою Дмитра Наливайка, а дещо пізніше, у 1982 році в Ужгороді, у видавництві «Карпати», із передмовою Д.Наливайка та примітка М.І.Зимомрі. [1].

Карл Еміль Француз ненавидів суспільний лад «клаптевої монархії» Габсбургів і царської Росії; обурення й протест викликало у нього національне гноблення народів у цих імперіях, релігійна нетерпимість і ворожнеча. Він глибоко співчував українському та іншим народам східної Європи, щиро прагнув допомогти їм вийти на шлях вільного демократичного розвитку. Єдиним порятунком він вважав поширення освіти і культури серед пригнічених народів, освіченість у власних правах, вміння захистити себе, свою сім'ю і майно. Письменник став свідком гострих соціальних та психологічних проблем народів Габсбургської імперії, особливо Буковини і Галичини. Залишившись небайдужим до побаченого він зобразив всі реалії у своїх творах "З Напів-Азії", "З Дону до Дунаю", "За правду", "Німія" та інших.

Герої Францоza - це бунтівні постаті, які постійно шукають сенсу буття. Здобуваючи "освіту" у "школі життя", вони пізнають суть свого існування, їх приваблює "топос світу", тому вони беззастережно залишають межі свого простору, намагаючись інтегруватися в нове середовище. Цей процес нерідко

супроводжується втратою власних ідеалів, резигнативним скепсисом. Залишившись наодинці зі своїм внутрішнім "Я", герої нерідко виявляються безсилими перед руйнівним впливом оточуючих.

Одним з яскравих прикладів цього твердження є образ Тараса Бараболі, головного героя роману "Ein Kampf ums Recht". Цей роман Францоza є широкою епічною картиною життя західноукраїнських селян першої половини XIX ст. та їхньої боротьби проти кріпосницького гніту й суспільної несправедливості. Француз використав багатий матеріал українського народного епосу, героями якого були відважні борці за свободу свого народу. В романі змальовано гноблення селян польськими панами, жорстокість кріпосників, беззахисність селян перед законом - це продовження і поглиблення теми, яку письменник розкривав в попередніх творах. Втілюючи в образі Тараса кращі риси українського народного характеру, Француз насамперед спирався на свої спостереження й враження, на український фольклор.

Неабиякий науковий інтерес викликає художня мова Францоza, насичена великою кількістю лексичних одиниць з переносним значенням. Роман "Ein Kampf ums Recht" багатий на різні види тропів: метафори, метонімії, епітети та гіперболи виконують зображальну та естетичну функції, за їх допомогою автор передає широку гаму думок, почуттів, життєвих поглядів і переконань головних героїв. У творі часто зустрічаються як загальномовні (*rede nie in den Wind, ins Wort fallen, das Wort ans Herz legen, Laufpassß geben, die Hände in Unschuld waschen, das einzige Gut und Glück ihres Lebens aufs Spiel setzen*), так і індивідуальні метафори (*aus Leibeskraft um Hilfe schreien, j-n wie mit unsichtbaren Ketten hinziehen, seit die Welt steht, in vollem Ornat und mit dem Sanktissimum, das Unbill des Wetters» aber nun löste sich endlich die Qual des endlosen Harrens von meinem Herzen*), *keinen Schuss Pulver wert sein*), стилістичні можливості яких стають особливо виразними в поєднанні з іншими тропами. Для опису природи, місцевості, побуту, рис характеру персонажів автор звертається до різновиду метафори; персоніфікації (*„die Worte gruben sich ihm tief in Hirn und Herz "*, *„sein Herz fuhr fort zu hämmern"*, *„doch diese Arbeit besorgte schon der*

Schnaps", „die Ernte war gekommen, das Erntefest", „die Worte der Geliebten klagen dem armen Taras schon im Ohre"), алегорії(„wie das Glück seines Lebens emporgekeimt war", „... nahm diese Unbill des Wetters ein Ende", „Wen Lüge und Unrecht siegen", „aber nun löste sich endlich die Qual des endlosen Harrens von meinem Herzen"), синестезії („mildere Stimmen", scharfer und lauernder Blick", „umflorter Stimme"). Близьким до метафори є й інший троп - метонімія, який постає в творі різноманітністю своїх типів(«Jeder Hof hatte, je nach seiner Größe, zur Feste Maria Geburt ein Fohlen, ein Kalb oder eine Gans zu liefern»). Тропи метонімічного типу досить тісно пов'язані з прямою семантикою слова, тому їхні виражальні стилістичні властивості не такі розповсюджені як ті, які дає метафора, проте, за допомогою метонімії Карл Еміль Француз творить експресивні пластичні образи.

В арсеналі виражальних засобів особливе місце посідає гіпербола - перифраз, що використовується в романі для яскравішої передачі душевного стану персонажів («Hoch aufgerichtet stand Taras da, totenfahl war sei Antlitz, die Augen, wie erloschen», «[...] Simeon, geh zum Pfarrer und bitte ihn, mit dem Allerheiligsten zur Versammlung zu kommen»). Француз для опису природи, краєвиду, думок, почуттів героїв, для оцінки їхніх дій і вчинків дуже часто звертається до епітетів(«Wozu, musste er sich fragen, dieser gefährliche Brauch unter leidenschaftlichen, leicht erregbaren Menschen?»).

Важлива роль в системі засобів художнього зображення належить порівнянням, які надають мові роману образності, мальовничості, полегшують сприйняття тексту і посилюють його емоційне і експресивне вираження („Da schossen wir und der vorderste unter den Knechten, der rote Hritzko, tat einen Sprung, drehte sich wie ein Kreisel in der Luft und fiel aufs Antlitz", „Seid klug wie die Schlange!").

Ще одними незмінними засобами художнього зображення є фразеологічні звороти, більшість з яких - з репертуару авторського мовлення («...oder du kannst zum Teufel gehen», «ins Auge fallen», soweit die Füße tragen wollen», «Wie man sich betet, so schläft man», «Durch Schaden wird man klug», «wie breit und tief, ...

stiel und geräuschlos», «ohne Falsch und Makel»[, «der Starke will immer den Schwächeren fressen, der Böse den Guten; es kommt nur darauf an, ob er es kann!», «der gemeinsame Acker ist das Heiligtum jeder slawischen Gemeinde».

Автор використовує фразеологізми як в узуальній, так і в оказіональній формі, основною функцією яких є вираження експресивності. Інтенсивне використання фразеологізмів в контексті творить високу фразеологічну насиченість і слугує одним із продуктивних шляхів економії мови, що веде до згортання мовного коду та згущення концептуальної інформації. У романі «Ein Kampf ums Recht» переважають **фразеологічні сполучення** (um die Hilfe schreien, starr vor Staunen sein, Abschied nehmen von(Dat.), sich vor Entsetzen sträuben Haar), на другому місці - **фразеологічні єдності** (als hätte mich der Blitz getroffen, lang und bang auf die Lippen treten, j-n vor die Tür setzen), **на третьому** – фразеологічні зрощення(j-m ins Wort fallen, j-m etw. ans Herz legen).

За структурно - стилістичною характеристикою у творі переважають **форми- двійники**(«auf Schritt und Tritt», «weit und breit», «gegen j-n ehrlich für und für bleiben», «Schimpf und Schande», за ними йдуть **ідіоми** j-m über den Kopf wachsen», «j-n vor die Tür setzen», **прислів'я**(«Geteiltes Leid halbes Leid ist», «Gewalt mit Gewalt vergelten», «Wie man sich betet, so schläft man» і **крилаті вислови**(«Vor Gott sind wir alle gleich», „die Hände in Unschuld waschen". Француз використовує їх, щоб передати характер гуцулів, їх міжособистісні стосунки.

Що ж до стилістичних особливостей індивідуального мовлення головних героїв, варто зауважити, що у романі домінує діалогічне мовлення персонажів. Діалоги є досить частим явищем, крім того вони розкривають основну суть твору, адже передають думки, наміри, погляди персонажів. У діалогах, в основному, переважають складні речення зі словосполученнями сурядності і підрядності.

За комунікативною функцією - речення розповідні і спонукальні, рідше питальні. В діалогах часто зустрічаються ізолюючі речення. Постійна наявність знаку оклику вкінці фраз передає надзвичайну експресивність та емоційність

подій.

Функція мовлення головних героїв - давати рух оповіді, характеризувати себе, ту соціальну групу і добу, до яких вони належать. Мовна характеристика досягається ретельним доббором слів, висловів, синтаксичних засобів. Помітною є наявність архаїзмів, діалектизмів, що з особливою достеменністю передають тогочасний лад.

Своєрідну синтаксичну конструкцію становить внутрішній монолог головних героїв, який завжди містить суб'єктивну інформацію, оскільки відтворює заглиблення персонажа у власний внутрішній світ.

Літературна спадщина Карла Еміля Францоza характеризується не тільки цікавими тематичними й структурними особливостями, але й лексичним і стилістичним багатством. Хоча творчість цього письменника ще не настільки широко досліджена і опрацьована літературознавцями, проте містить в собі безцінні твори, що у повному обсязі передають всю реальність подій і життя людей. Француз не боїться критикувати тогочасний лад та виставляти головних героїв справжніми борцями за правду, які з жорстокістю розправляються з кривдниками народу, чим викликає справжнє захоплення і повагу читачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Наливайко Д. Карл Еміль Француз і його роман " За правду". За правду. Переклад Л. Горлача і Б. Савченка- Київ: Просвіта, 1972. 351с.
2. Наливайко Д. Українська тема творчості К.Е.Францоza . За правду: Роман, повість, оповідання. Пер. з нім./ Прим. М. Зимомрі. Ужгород: Карпати, 1982. С. 5-20.
3. Franzos K. E. Ein Kampf ums Recht. - Leipzig: Paul List Verlag, 1953. S. 447.

ПУБЛІЧНА ПОЛІТИЧНА ПРОМОВА: ОСОБИСТІСНИЙ ВИМІР

Пирлік Наталія

ORCID 0000-0002-3102-8554

*кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземних мов
Маріупольського державного університету*

Public political speech: personal dimension

The article examines the speech of German Chancellor A.Merkel on the occasion of the celebration of Unity Day. In the public speech of this politician, along with the traditional compositional structure of this kind of speech, parts of the presentation of emotional perception are established. Multi-level linguistic means of expressing the personal dimension are analyzed.

Key words: *public political speech , personal dimension , communicative speech structure*

Мова та політика нерозривно пов'язані між собою. Жодна політична система, жоден політик не існує поза комунікацією, поза мовою. Роль комунікації в політиці високо оцінювана, зважаючи ще й на той факт, що у ній відображено накопичений соціокультурний, історичний та інтелектуальний досвід держави. Становлення та розвиток політичної комунікації детерміновані трансформаційними процесами в суспільстві. В цьому сенсі слушно вважаємо думку німецького політолога Ф.Брауна про те, що « ...політика потребує відкритості... особливо для політичних лідерів важливі публічні виступи, для них це форма довести значущість своєї думки та прерогативу її тлумачення. Той, хто у політичних дискусіях вміє впливати своєю промовою, ...той виграє у політичній вазі, впливі, в політичній владі» (Braun, 2013: 320).

Текст публічного виступу трактується як соціальна дія політика, який формує власні комунікативні інтенції відповідно до ситуації, соціокультурних умов спілкування, загальної стратегії мовленнєвої поведінки й тактик взаємодії з адресатом.

Слід зазначити, що існує певна традиція у дослідженнях публічної політичної промови у Німеччині у другій половині ХХ ст., коли відбулися фундаментальні суспільно-політичні й культурні зміни після Другої Світової війни. Одним із перших ідеологічну складову мови почав вивчати німецький філолог В. Клемперер. Його класична робота «ЛТІ або мова Третього Рейху. Записна книжка філолога» демонструє інтерес до мови як соціально-політичного феномену. В такому ракурсі мова постає об'єктом дослідження у

працях інших авторів (Д. Шлоссер, К. А. Браун, У. Маас та ін.). Об'єднання Німеччини змістило фокус студій із «мовного розколу» (нім. *Sprachspaltung* (Х. Мозер)), «мовного відчуження» (нім. *sprachliche Entfremdung* (Р. Бахем)), «мовних дивергенцій» (нім. *sprachliche Divergenzen* (В. Хартунг, В. Дікманн)) на «другу епоху німецько-німецького мовного розвитку», на мовну конвергенцію (Hellman 1997: 14-16). Показово, що один із ключових лозунгів, популярний у 1989 році під час масових протестів, звучав: «Ми – один народ!» (нім. «Wir sind ein Volk!»).

Дослідники зосереджують увагу здебільшого на такій ознаці публічної промови, як монологічність, під якою розуміють зреалізований усно письмовий текст, де адресант не є автором тексту, попри наявність у промові притаманних мовній особистості політика рис.

Актуальність роботи зумовлена вивченням саме засобів презентації особистісного виміру у публічних промовах політиків, що подекуди залишається поза увагою вчених.

Метою дослідження є встановлення домінуювальних засобів реалізації особистісної складової публічних промов канцлера ФРН А. Меркель. Досягнення мети передбачає розв'язання таких завдань: а) схарактеризувати композиційну специфіку комунікативно-мовленнєвої структури; б) виявити різнорівневі мовні засоби формування особистісного аспекту публічної промови політика. *Матеріалом* для студіювання слугує публічна промова першої та єдиної жінки на посаді канцлера ФРН А. Меркель, зокрема промова з нагоди Дня Єдності 03.10.21 р. У роботі застосовано описовий метод, що містить прийоми відбору, інтерпретації, узагальнення та класифікації матеріалу, а також прагмалінгвістичний і контент-аналіз.

Традиційна композиція промови канцлера ФРН з нагоди Дня Єдності Німеччини від 03.10.21 р. містить розповіді про особисті історії, які глибоко вразили А. Меркель як людину. що вводяться ідентичними синтаксичними структурами та виступають маркерами переключення регістра промови з офіційного на особистий:

(1) нім. *Ich möchte Ihnen dazu ein Beispiel aus meinem Leben erzählen .*

(2) нім. *Auch hierzu möchte ich Ihnen ein Beispiel aus meinem Leben erzählen .*

Перша історія є емоційною реакцією А. Меркель не як політика, а як людини:

(3) нім. *Ich erzähle es auch nicht als Bundeskanzlerin. Ich möchte es vielmehr als Bürgerin aus dem Osten erzählen.*

Лексема нім. *Ballast* в опублікованій книзі про історію партії змусила стриманого, не поміченого у постійних проявах емоцій політичного лідера, показати себе публічно як серйозно й неприємно вражену людину:

(4) нім. *Sie, die als Fünfunddreißigjährige mit dem Ballast ihrer DDR – Biographie in den Wendetagen zur CDU kam ...*

Канцлер посилається на авторитетний тлумачний словник Duden, що однозначно трактує лексему нім. *Ballast* у негативному сенсі. А. Меркель виражає своє ставлення до цього оцінного судження щодо своєї біографії як баласту, використовуючи форму риторичного запитання. Ораторка підкреслює, розповідаючи про таке зневажливе ставлення до 35 років свого життя, що вона не жаліється ні в якому разі. Це синтаксично впорядковується у незвичний спосіб, виокремлюючи підрядне речення з конектором нім. *denn* в статусі самостійного, оскільки в ньому А. Меркель представляє себе як останню людину, якій потрібно жалітися, бо вона особисто дуже щаслива:

(5) нім. *Ich erzähle das hier nicht, um mich zu beklagen. Denn ich bin nun wirklich die Letzte, die Grund hätte, sich zu beklagen- so viel Glück, wie mir persönlich in meinem Leben beschieden ist.*

Лексему нім. *Ballast* канцлерка повторює в 10 реченнях 5 разів. Позиціонуючи себе однією з 16 мільйонів зі Сходу, що ввійшли до об'єднаної Німеччини зі своїми власними історіями життя, вона емоційно переживає знецінювання, що символізую ця лексема:

(6) нім. *...als eine von gut 16 Millionen Menschen, die in der DDR ein Leben gelebt haben, die mit dieser Lebensgeschichte in die Deutsche Einheit gegangen waren und solche Bewertungen immer wieder erleben -und zwar zähle dieses Leben*

vor der Deutschen Einheit nicht wirklich. Ballast eben, bestenfalls Gewichtsausgleich tauglich, im Grunde aber unnütze Last abzuwerfen. Ganz gleich, welche guten und schlechten Erfahrungen man mitbrachte: Ballast.

А. Меркель формує опозицію з двох лексем нім. *Leben – Ballast*. Навколо лексеми нім. *Leben* концентруються іменники (нім. *Lebensgeschichte, Erfahrungen*), дієслова (нім. *leben, erleben, gehen, mitbringen*), прикметники й прислівники (нім. *immer wieder, wirklich, gut, schlecht*), в свою чергу, лексема нім. *Ballast* виступає центральною для іменників нім. *Last, Gewichtsausgleich, Bewertung* та інших частин мови з негативною конотацією (нім. *unnütze, abwerfen, ganz gleich*). Для політика важливий часовий вектор, на тлі якого розгортається зазначена опозиція, а саме нім. *in der DDR, vor der Deutschen Einheit, in die Deutsche Einheit*, що підтримується також часовими формами дієслів – теперішнього й минулого часів (нім. *Präsens, Perfekt, Plusquamperfekt*).

Отже, особистісний вимір у промові А. Меркель формується різнорівневими мовними засобами. Особливої ваги набувають в цьому контексті засоби експресивного синтаксису, що уможлиблює вмале структурування презентації власних почуттів політика під час виголошення офіційної промови з приводу головного державного свята.

Література

1. Braun, Fabian (2013) Von Heuschrecken und spätrömischer Dekadenz Strategien im Kampf um Aufmerksamkeit. *Zwischen Macht und Ohnmacht* / Springer VS, Wiesbaden. S.320 – 327.
2. Hellmann, Manfred W. (1997) Tendenzen der sprachlichen Entwicklung seit 1989 im Spiegel der Forschung. *Der Deutschunterricht* Jg. 49, Nr 1, S. 17 – 32.
3. Rede von Bundeskanzlerin Dr. Angela Merkel beim Festakt zum Tag der Deutschen Einheit 2021 am 3. Oktober 2021 in Halle. URL: <https://www.bundesregierung.de/breg-de/suche/rede-von-bundeskanzlerin-dr-angela-merkel-1965628> (дата звернення 08.04.24)

**MANIPULATIVE STRATEGIES AND TACTICS IN ENGLISH-
LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE**
**МАНІПУЛЯТИВНІ СТРАТЕГІЇ І ТАКТИКИ В АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСІ**

Pleskanka M-Y. / Плесканка М-Є.

Student of the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University / здобувач вищої освіти факультету української та іноземної філології Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,

Koval N. / Коваль Н.

*Ph.D. (Philology), Associate Professor, Associate Professor of the English Language and Translation Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University / кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської мови та перекладу Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,
ORCID: [https:// orcid.org/0000-0003-2191-3135](https://orcid.org/0000-0003-2191-3135)*

Abstract. *This article explores manipulative strategies and tactics employed in contemporary English-language political discourse. Focusing on the analysis of prominent political speeches and communication practices, the authors identify key elements of manipulation and strategies utilized to shape public opinion and influence voters. The article also examines the peculiarities of political discourse, including its orientation towards power and influence, variability in reflecting societal ideas and values, and its correlation with the sphere of political processes. Through detailed analysis of these aspects, the article provides insights into the nature and effectiveness of manipulative practices in political discourse, as well as considers their ethical implications within the context of modern society.*

Keywords: *discourse, political discourse, manipulative strategies, influence tactics, power, political communication*

Анотація. *Ця стаття досліджує маніпулятивні стратегії та тактики, які використовуються у сучасному англомовному політичному дискурсі. Зосереджуючись на аналізі відомих політичних промов та комунікаційних практик, автори виявляють основні елементи маніпуляції та стратегії, що використовуються для формування громадської думки та впливу на виборців. Стаття також розглядає особливості політичного дискурсу, зокрема його орієнтацію на владу та вплив, мінливість у відображенні суспільних ідей та цінностей, а також його взаємозв'язок зі сферою політичних процесів. Шляхом детального аналізу зазначених аспектів, стаття пропонує відповіді на питання про природу та ефективність маніпулятивних практик у політичному дискурсі, а також розглядає їхні етичні аспекти у контексті сучасного суспільства.*

Ключові слова: *дискурс, політичний дискурс, маніпулятивні стратегії, тактики впливу, влада, політична комунікація*

Вступ. У сучасному політичному ландшафті англомовний політичний дискурс відіграє ключову роль у формуванні громадської думки та визначенні суспільних перспектив. Процеси комунікації та взаємодії між політичними акторами і громадськістю широко піддаються аналізу з точки зору їх впливу та ефективності. Однак, за цією красивою фасадною різнобарвністю політичного дискурсу часто стоять ретельно сплановані маніпулятивні стратегії та тактики, які мають на меті не лише інформувати, а й переконувати, маніпулюючи

свідомістю громадськості.

Мета статті. Розглянути та дослідити маніпулятивні стратегії і тактики, які використовуються у сучасному англomовному політичному дискурсі. Ця стаття спрямована на визначення основних аспектів маніпуляції в політичній комунікації та їхнього впливу на громадську думку та виборців.

Актуальність статті полягає в тому, що сучасне політичне середовище переповнене різноманітними комунікаційними стратегіями, спрямованими на вплив на громадську думку та формування політичних переконань. Зростаюча кількість англomовних політичних промов та заяв в медіа свідчить про необхідність дослідження та розуміння тих методів, які використовуються для маніпуляції суспільством.

У сучасній політичній науці та дослідженнях комунікації, поняття "дискурс" займає центральне місце як теоретичний каркас для аналізу мовленнєвих практик у політичних контекстах. Ідея політичного мовлення виникла з аналізу поняття "дискурс", дослідження якого зацікавило багатьох вчених. Цей термін походить від латинського "discursus", що перекладається як "розмова про щось", "бігання", "колообіг". [4, С.248] З часом його значення дещо змінилося: французьке "discours" в перекладі означає "розмова", "промова", англійське "discourse" - "мова", "виступ", "промова".

Завдяки науковцю З. Харрису вперше було сформульовано поняття "дискурсу". Він ґрунтувався на дистрибутивному методі, що розглядав дискурс як надфразову одиницю в контексті інших одиниць. У початку 1970-х років термін "дискурс" широко використовувався як синонім до слова "текст". Це пояснювалося тим, що в деяких мовах не було відповідника англо-французькому "дискурсу". Важливо відзначити, що під "текстом" розуміли будь-яке явище чи предмет дійсності, а не лише продукт мовної діяльності. [4, С.249]

На сьогоднішній день в науці немає єдиного визначення терміну "дискурс". Наприклад, для Ю. Хабермаса дискурс - це рефлексивна мовна комунікація, що має на меті досягнення взаєморозуміння за допомогою раціонального

усвідомлення цінностей, правил та засад соціального життя.[6, С.23]

Одним з ключових аспектів розуміння дискурсу є визнання його владних функцій. Дискурсивна практика не просто відображає дійсність, а й активно утворює певні смисли та значення, формуючи таким чином соціальні реалітети та ідентичності. В цьому контексті, дослідження політичного дискурсу дозволяє розуміти, як влада, ідеологія, та суспільні відносини відтворюються, утверджуються та констатуються через мовленнєві практики.

Результати дослідження. Політичний дискурс, як складова частина суспільного мовлення, має свої особливості, які відрізняють його від інших видів комунікації. При вивченні політичного дискурсу важливо враховувати його контекстуальні аспекти, що включають історичні, культурні, соціальні та інші фактори, що впливають на форму та зміст політичних висловлювань.

На сьогодні відсутня узгоджена дефініція політичного дискурсу серед науковців. Р. М. Перлоф розглядає політичну комунікацію як процес, під час якого використовуються мова та символи з метою навмисного або ненавмисного впливу на поведінку людей. [7, С.246] Зі свого боку, Б. Макнейер тлумачить цей тип риторики як процес, у якому головною метою є обговорення політичних питань, підкреслюючи, що невербальні засоби передачі інформації є не менш важливими, ніж вербальні. [7, С.143] Українська дослідниця Л. Мацько визначає поняття політичної промови з погляду лінгвістичної риторики як завчасно підготовлений виступ гострополітичного характеру з конкретно визначеними фактами, оцінками, обґрунтуваннями, планами або проєкціями на майбутнє. [3, С.7]

Однією з основних особливостей політичного дискурсу є його орієнтація на владу та вплив. У політичному дискурсі учасники, будь то політики, аналітики чи громадяни, зазвичай ставлять перед собою завдання переконати чи вплинути на інших у контексті політичних процесів. Тому політичні висловлювання часто мають аргументативний тон та стратегії, спрямовані на досягнення конкретних цілей.

Крім того, політичний дискурс відрізняється своєю мінливістю та

адаптивністю до змін в суспільстві та політичних умовах. Він може відображати широкий спектр ідей, переконань та цінностей, які відображають різноманітність суспільних груп та інтересів. Також, він чутливий до риторичних засобів та символів, які можуть впливати на сприйняття та реакції аудиторії.

Необхідно також враховувати те, що політичний дискурс є частиною більшого політичного процесу, який включає в себе вибори, прийняття законів, формування політичних коаліцій та інші аспекти суспільного життя. Тому аналіз політичного дискурсу дозволяє краще розуміти сутність та динаміку політичних процесів в сучасному суспільстві.

У своїх працях Д. Грейбер відзначає ключові функції політичного дискурсу, які включають в себе наступне [4, С.250]:

- Передача інформації (information dissemination) до аудиторії, щоб забезпечити її осведомленість та свідомість щодо важливих питань.
- Визначення основних тематик (agenda setting), які стають пріоритетними для обговорення та уваги громадськості та політичних акторів.
- Контроль за поширенням інформації, щоб забезпечити її відповідність стандартам та цілям політичного дискурсу.
- Прогнозування майбутнього, ґрунтуючись на аналізі минулого досвіду, для формулювання стратегій та прийняття рішень у політичній сфері.

Однією з характерних рис політичного дискурсу є його тісна взаємодія з засобами масової інформації та соціальними мережами. Це пояснюється тим, що саме медіа виступають посередниками між політичними діячами та їх аудиторією, і вони мають значний вплив на формування думок та переконань виборців. Цей вплив може мати маніпулятивний відтінок або навіть бути формою опосередкованої маніпуляції, яка включає інтерпретації, відволікання уваги від суттєвих питань або навіть пропаганду. Така динаміка між політиками, медіа та аудиторією створює складну динаміку в політичному просторі, де кожен з цих факторів впливає на формування громадської думки та прийняття політичних рішень.

Щоб оминати недовіру адресата, творці політичної реклами змушені вдатися до тактики прихованого впливу, яка маскує інтенцію рекламодавця. Маскування спонукання та волюнтативності створює ілюзію незаангажованості адресанта та свободи адресата в прийнятті рішень. [5, С.15]

Політичний дискурс, як складова частина суспільного мовлення, відрізняється широким спектром стратегій та тактик, що використовуються для досягнення політичних цілей. Глибокий аналіз цих стратегій і тактик відображає складність та динаміку політичного комунікаційного процесу. Можна виділити такі стратегії:

1. **Маніпуляція інформацією.** Однією з ключових стратегій є маніпуляція інформацією, що передбачає систематичне використання неповної, прихованої або спотвореної інформації для досягнення певних політичних цілей. Ця стратегія надає можливість політичним акторам контролювати аудиторію та формувати її думку відповідно до власних інтересів.

2. **Створення образу та ідентичності політичного лідера:** Ще однією важливою стратегією є створення образу та ідентичності політичного лідера. Ця стратегія передбачає активне формування публічного образу політика через використання різноманітних комунікаційних засобів, включаючи мовлення, візуальні елементи та соціальні мережі. Це дозволяє створити позитивний імідж та здійснювати ефективний вплив на громадську думку.

3. **Політичний маркетинг:** Крім того, стратегія політичного маркетингу зосереджена на застосуванні методів та технік з комерційної сфери для підвищення популярності та виборчого успіху політичних кандидатів. Це включає в себе використання рекламних кампаній, опитувань громадської думки, аналізу даних та інших інструментів для максимізації виборчого підтримки.

4. **Побудова соціального довіри та легітимності:** Ще однією важливою стратегією в політичному дискурсі є побудова соціального довіри та легітимності. Ця стратегія передбачає активне залучення до комунікаційних процесів громадськості та створення враження про відкритість, прозорість та

етичність політичних діячів. Політичні лідери часто намагаються підвищити свій авторитет та вплив шляхом підтримки громадських ініціатив, звернень до загальних цінностей та застосування мови, яка акцентує на спільних інтересах і потребах суспільства.

У США політичні кампанії зазвичай залучають команди фахівців з маркетингу для розробки стратегій реклами та просування кандидатів. У президентських виборчих кампаніях часто використовують опитування громадської думки для визначення ключових питань, які цікавлять виборців, та адаптації повідомлень кандидата до цих пріоритетів.

Наприклад, Барак Обама вдало використовував свій виступ на Демократичному Національному Конвенті, щоб зміцнити свій образ як емоційного, зворушливого та відданого лідера.

"Make America Great Again": Цей слоган був використаний та використовується в президентській кампанії 2016 та 2024 року Дональда Трампа в Сполучених Штатах. Він обіцяв відновлення великого статусу Америки на світовій арені та вирішення проблем в домашній політиці.

"Stronger Together": Цей слоган був використаний в президентській кампанії 2016 року Гіллари Клінтон в Сполучених Штатах. Він акцентував ідею об'єднання країни та спільної роботи для досягнення успіху.

Політичні лідери в США часто намагаються підвищити свій авторитет та довіру шляхом взаємодії з громадськістю через засоби масової інформації та соціальні мережі. Наприклад, політики проводять та публікують результати опитувань та досліджень для демонстрації своєї прозорості та спроможності прослуховувати та реагувати на думки громадськості.

Виділимо конкретні приклади використання цих стратегій в політичному контексті Великої Британії:

Під час кампанії Brexit було зауважено велику кількість дезінформації та маніпуляції інформацією в медіа та соціальних мережах. Різні сторони кампанії використовували спотворену інформацію та маніпулятивні техніки для впливу на громадську думку та рішення виборців. "Take Back Control": Цей слоган був

використаний під час кампанії Brexit у Великій Британії. Він підкреслював ідею повернення контролю над власними справами та прийняття рішень без втручання з боку Європейського Союзу.

У британській політиці використання різних маркетингових стратегій досить поширене. Наприклад, під час виборчих кампаній політичні партії використовують аналіз даних та цільову рекламу в Інтернеті для максимізації своєї аудиторії та підтримки.

Британські політики намагаються підвищити свою довіру та авторитет через взаємодію з громадськістю та медіа. Наприклад, під час кризи COVID-19 британський уряд активно спілкувався з громадськістю через прес-конференції, брифінги та соціальні мережі для пояснення своїх рішень та заходів, що сприяло збільшенню довіри громадськості до уряду.

У сучасному англomовному політичному дискурсі спостерігаються різні елементи маніпуляції, які використовуються для формування громадської думки та впливу на аудиторію. Деякі з цих елементів включають:

1. **Емоційне навантаження:** Політичні промови часто намагаються викликати емоційну реакцію у слухачів, використовуючи загострену мову, запальні теми або персональні історії. Це дозволяє політикам створювати певний настрій та враження, що може впливати на думку громадськості.

2. **Фальшиві факти та статистика:** Деякі політичні промови можуть містити неправдиву інформацію або спотворену статистику, щоб підсилити аргументи або вплинути на сприйняття проблеми. Це може вводити аудиторію в оману та впливати на прийняття рішень.

3. **Використання стереотипів та образів:** Політичні промови часто використовують стереотипи або образи, щоб спростити складні питання або впливати на думку аудиторії. Наприклад, використання образів "добра" та "зла" для розуміння політичних конфліктів або визначення ворога.

4. **Маніпуляція мовленням та тоном:** Політичні лідери можуть використовувати певний тон мовлення, такий як піднятий голос або заперечливі висловлення, щоб підсилити свої аргументи або засудити опонентів. Це може

впливати на сприйняття повідомлення та ставлення до політика.

Крім того, варто відзначити інші особливості сучасних англомовних політичних промов, такі як використання нових технологій для комунікації з аудиторією, зростання впливу соціальних мереж на поширення політичних повідомлень, а також росту ролі особистих брендів політиків у формуванні громадської думки.

Висновки. Аналізуючи відомі політичні промови та комунікаційні практики, ми виявили різноманітні елементи маніпуляції, такі як емоційне навантаження, фальшиві факти та образи, а також маніпуляція мовленням та тоном. Виявлено, що такі елементи використовуються для формування громадської думки та впливу на аудиторію.

Крім того, у статті розглянуто особливості сучасного політичного дискурсу, зокрема його взаємодію з медіа та соціальними мережами, використання нових технологій та зростання ролі особистих брендів політиків. Ці фактори впливають на способи сприйняття політичних повідомлень та формування громадської думки.

Отже, розуміння та аналіз маніпулятивних стратегій у політичному дискурсі є важливим завданням для розвитку сучасного політичного процесу та підвищення критичної грамотності громадськості. Дослідження таких стратегій дозволяє краще розуміти способи впливу політичних акторів та ефективно реагувати на маніпулятивні техніки у політичному дискурсі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Енциклопедія Сучасної України – [Електронний ресурс] / – Режим доступу : https://esu.com.ua/search_articles.php?id=24374
2. Ковальова О. Політичний дискурс: сучасні лінгвістичні інтерпретації. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 27, Т. 2, 2020. 101–107 с.
3. Мацько Л.І. Лінгвістична риторика. Наука і сучасність: зб. наук. праць. Ч. 4. Київ : Логос, 1999. 3–16 с.
4. Підгрушний, В.А. Особливості політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці. Студентський вісник Національного університету водного господарства та природокористування, 2(4), 2015. 248-251 с.
5. Ткачук-Мірошниченко О. Є. Імплікація в рекламному дискурсі (на матеріалі англомовної комерційної реклами): автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04 / О.Є. Ткачук-Мірошниченко. К., 2001. 18 с.
6. Habermas Jurgen, *The Theory of Communicative Action* –Boston: Beacon Press, 1981.

7. McNair B. An Introduction to Political Communication, 6th ed. London and New York: Routledge, 2018. 252 p.

8. Perloff R. M. The Dynamics of Political Communication: Media and Politics in a Digital Age. 2nd ed. London and New York: Routledge, 2017. 500 p.

**ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ
(НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ ДЖО БАЙДЕНА ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ)
LINGUISTIC FEATURES OF POLITICAL DISCOURSE
(BASED ON JOE BIDEN'S SPEECHES ABOUT THE WAR IN UKRAINE)**

Pohorila Anna/ Погоріла Анна

ORCID: 0000-0002-4342-8942

Кандидат педагогічних наук, доцент

*доцент кафедри практики англійської мови та методики її навчання,
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка/ Candidate of
Pedagogical Sciences, Associate Professor*

*Associate Professor of the Department of English Language Practice and Methods of Teaching,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University*

Анотація. У статті висвітлено сутність понять «політичний дискурс» та «політична промова» на основі теоретичних визначень вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. У роботі досліджено прагматико-лінгвістичні особливості використання лексико-стилістичних засобів у політичних промовах Дж. Байдена та зроблено висновок щодо їхнього впливу на цільову аудиторію. Продемонстровано, що слово є головним знаряддям політика, а політичний дискурс є відмінною базою для демонстрації лінгвального багатства слова.

Ключові слова: промова, дискурс, лексичні та стилістичні засоби.

Abstract. The article highlights the essence of the concepts of "political discourse" and "political speech" on the basis of theoretical definitions of domestic and foreign linguists. The pragmatic and linguistic features of the use of lexical and stylistic means in J. Biden's political speeches are studied and a conclusion is made about their impact on the target audience. It is demonstrated that the word is the main tool of a politician, and political discourse is an excellent basis for demonstrating the linguistic richness of the word.

Keywords: speech, discourse, lexical and stylistic means.

Вступ. Сучасний розвиток лінгвістики характеризується постійним зростанням зацікавлення до різних типів дискурсу, а саме політичний дискурс є площиною дослідження багатьох лінгвістів.

Актуальність даної теми дослідження зумовлена політизацією суспільної свідомості та постійним розвитком політичного дискурсу, який перебуває у стані постійної зміни та пристосування до політичної ситуації, що складається у світі та в Україні зокрема, особливо тепер коли наша держава перебуває під військовою агресією РФ. Саме тому, політичний дискурс є актуальним і

важливим, оскільки вплив та підтримка світових лідерів у цій війні є необхідною для України, і промови та звернення політичних лідерів та їх лінгвопрагматичні особливості викликають закономірний інтерес фахівців у галузі лінгвістики.

Мета даної розвідки полягає у виявленні та аналізі лінгвальних особливостей, які притаманні політичному дискурсу на матеріалі промов Джо Байдена про військову агресію рф щодо України. Досягнення поставленої мети вимагає вирішення відповідних завдань, а саме:

- висвітлення поняття «політичний дискурс»;
- характеристика ознак політичного дискурсу;
- аналіз особливостей політичної промови;
- виявлення лінгвальних особливостей промов Дж. Байдена щодо війни в

Україні.

Політичний дискурс та політична промова є предметом дослідження науковців, лінгвістів та політологів. Предметом їхнього дослідження є типи політичної промови, її структура та особливості її функціонування. Вивчення політичної промови здійснюють З. Дем'янков, О. Земська, Л. Мацько, О. Падалка та ін.

Дослідження здійснено за допомогою логічного методу аналізу наукових джерел, структурного та описового **методів**.

Результати. До політичного дискурсу відносять публічні виступи політиків, заяви політиків, політичних оглядачів та коментаторів, публікації у ЗМІ, матеріали спеціалізованих видань, що мають справу з різними аспектами політики. Вважається, перш за все, те, що основною функцією політичного дискурсу є функція впливу за допомогою мовлення, а лінгвістів цікавить те, які мовні та мовленнєві засоби використовуються для нав'язування політичних уявлень. За своєю природою політичний дискурс є когнітивним, тобто таким, що має справу з передачею знань, з оперуванням знаннями особливого роду і, головне, зі створенням нових знань. Для будь-якого політика є необхідним правильно розташувати, компоувати мовні одиниці, а саме, правильно

конструювати політичне мовлення відповідно до прагматичних настанов комунікації.

Американські мовознавці Девід та Роджер Джонсон окреслюють поняття «політичний дискурс» як «формальний обмін аргументованими думками щодо вибору аргументованих варіантів за допомогою яких вирішиться соціальна проблема» (Johnson, 2000: 317). Грузинські дослідники Н.Кірвалідзе та Н.Самнідзе вважають за необхідне створення нової дисципліни – політичної лінгвістики, яка має на меті «дослідження не лише думок та дій, але й політичної мови як невід’ємної частини цього процесу» (Kirvalidze, 2016: 162).

У сучасному мовознавстві поняття дискурс визначається як єдність мовлення та екстралінгвістичних, прагматичних, соціо-культурних чинників, які супроводжують мовлення.

Український вчений-мовознавець Ф. Бацевич стверджує, що поняття «політична комунікація» і «політичний дискурс» нерозривно пов’язані один з одним. Дослідник пояснює це тим, що «політична комунікація виступає як особливий вид політичних відносин, за допомогою якого суб’єкти регулюють поширення суспільно-політичних думок» (Бацевич, 2004: 122).

Сучасні дослідження у цій галузі наголошують на тому, що політична комунікація має власну особливу мову – так звану мову влади, або політичний дискурс. Загальновідомо, що кожен вид дискурсу має власні специфічні особливості та ключові поняття. О. Гончар розглядає сутність поняття «дискурс» у вузькому сенсі. Він позначає дискурсом «зв’язний текст, що складається з набору логічних тверджень та виходить з певних посилок» (Гончар, 2015: 35). Важливе значення дискурсу зумовлено його використанням для конструювання соціальних значень.

Нам імponує точка зору Ф. Бацевича, який розглядає політичний дискурс як спосіб тлумачення соціальної реальності в ключових термінах політики. Вчений наголошує, що політичний дискурс виступає як «вид мовної діяльності, обов’язковий для організації політичних процесів, а також містить відповідні твердження, концепти, поняття, тексти, тощо» (Бацевич, 2004: 128). Дослідник

стверджує, що комунікативний аспект політичного дискурсу полягає у тому, що це «система з трьох взаємопов'язаних складових: повідомлення, адресанта (спікера), адресата (того, хто отримує повідомлення). Особливість комунікатора як складової частини політичної комунікації в тому, що адресантом є індивідуально-колективний суб'єкт, тобто представник публіцистичного інституту» (Бацевич, 2004: 187).

В. Гавриленко та Д. Тітарова сходяться на думці, що «політичний дискурс відрізняється від інших видів власним словником термінів, логічними зв'язками між сенсом політичних номінацій, абстракціями, неологізмами і метафорами, типовими контекстами вжитку специфічної лексики, побудовою суджень» (Гавриленко, 2017: 133).

Очевидно, що політичний дискурс відображає повною мірою комплекс взаємовідносин між людиною і соціумом. Він безпосередньо впливає на формування картини світу у реципієнтів. Більшість публікацій акцентують увагу на факті, що політичний дискурс позиціонується як світ політики, до якого належать ораторські виступи та офіційні тексти на політичну тематику, постанови, укази, закони, наукові політичні статті, газетно-публіцистичні тексти. Кожен з цих різновидів політичного дискурсу має свої цілі (Климанська, 2007: 256).

Політичний дискурс має широкий діапазон використання. Науковці І. Самойлова та О. Подвойська у своєму дослідженні також висувають гіпотезу, згідно з якою до політичного дискурсу також належать тексти, за допомогою яких громадяни епізодично беруть участь у політичній комунікації, при цьому не позиціонуючись професійним журналістом, політологом, політиком. В цю категорію входять «різного роду інструкції, накази, розпорядження, листи і звернення, адресовані політичним діячам, повсякденні розмови, що стосуються політичних тем, детективи, мемуари, інші художні оповіді» (Самойлова, 2016: 237).

Політичний текст – це надзвичайно потужний елемент впливу, який зробив великий крок вперед від інших методів передачі та отримання інформації.

Більшість учених розділяють думку стосовно орієнтації на слухача як основної мети політичного виступу для формування необхідних політичних поглядів та вподобань. За твердженням Р. Вишнівського, діапазон мовних технологій в наш час настільки розвинений, що його вплив на поведінку людей беззаперечний. Причину цього вчений вбачає у «використанні мовних технологій у масштабних подіях у світі, зокрема під час президентських виборів, військових конфліктів, катастроф та часто для створення образів політиків» (Вишнівський, 2014: 95).

До політичного дискурсу відносять публічні виступи політиків, заяви політиків, політичних оглядачів та коментаторів, публікації у ЗМІ, матеріали спеціалізованих видань, що мають справу з різними аспектами політики. Вважається, перш за все, те, що основною функцією політичного дискурсу є функція впливу за допомогою мовлення, а лінгвістів цікавить те, які мовні та мовленнєві засоби використовуються для нав'язування політичних уявлень. За своєю природою політичний дискурс є когнітивним, тобто таким, що має справу з передачею знань, з оперуванням знаннями особливого роду і, головне, зі створенням нових знань. Для будь-якого політика є необхідним правильно розташувати, компоувати мовні одиниці, а саме, правильно конструювати політичне мовлення відповідно до прагматичних настанов комунікації.

Політична промова, яка виголошується політиком, щоб здійснити свої дві основні функції (інформативну та функцію впливу) повинна бути експресивною та виразною. Саме стилістичні засоби допомагають досягнути цього. Дж. Байден у своїх промовах не є таким красномовним, однак його промови містять численні лексико-стилістичні засоби. Найчисленнішими є метафоричні висловлювання:

«In this battle, we need to be clear-eyed» (Biden, 2023). На початку речення президент використовує інверсію, привертаючи черговий раз увагу до війни в Україні. У метафоричному значенні «clear-eyed» означає бачення речей такими, якими вони є насправді, без упередженості, видавання бажаного за дійсне чи ілюзійне. Цей заклик політик використовує з прагматичним та реалістичним

підходом з розумінням та вирішенням проблем у битві (маючи на увазі війну), наголошуючи на важливості чіткого та об'єктивного судження.

Загальновідомо, що емоційне мовлення тяжіє до повтору слів, словосполучень і речень. Якщо в логічному мовленні різноманітні повтори можуть здаватися зайвими, то в політичній промові «повтор – це один із потужних засобів афективного виділення, а його посилювально-видільна й емоційно-експресивна функції є основними. Повтор у політичному дискурсі постає в стилістично спрямованому плані, допомагає вести напружений монолог, передає схвильованість мовлення, спонукає до дій тощо» (Вінтонів, 2019: 161).

У політичному дискурсі повтор «постає в стилістично спрямованому плані, допомагає вести напружений монолог, передає схвильованість мовлення, спонукає до дій тощо. Ця риторична фігура додає до безпосереднього значення ту експресивність, яка насичує його внутрішнім змістом» (Соколова, 2021: 250).

За дослідженням С. Гіршберга, гасла політиків здаються правдивими, якщо вони постійно повторюються (Hirshberg, 199: 514). Для посилення своєї думки, категоричності висловлювання та зосередження уваги адресата на ключовому слові в промовах використовуються лексичні повтори й однакові граматичні форми:

1. The Russian military has begun a brutal assault on the people of Ukraine ***without provocation, without justification, without necessity.***

2. ***For weeks – for weeks***, we have been warning that this would happen.

3. ***There is no doubt – no doubt*** that the United States and every NATO Ally will meet our Article 5 commitments, which says that an attack on one is an attack on all.

4. And American oil and gas companies ***should not – should not*** exploit this moment to hike their prices to raise profits (Biden, 2023).

5. It was a message about ***the power — the power of faith, the power of resilience, and the power of the people*** (Biden, 2023).

Повтори використані у наведених прикладах ефективно демонструють

акцентувальну функцію, яка активізує сприйняття інформації аудиторією та зосереджує увагу на основних положеннях сприймання інформації щодо безпідставності та безсумнівного засудження дій російського агресора проти України. Отже, використання повтору Дж. Байденом у промові актуалізує увагу слухача на важливих моментах, водночас забезпечує зв'язність тексту та реалізує прагматико-комунікативну мету промови.

Отже, стилістичний прийом повторення, який у промовах Дж. Байдена зустрічається найчастіше, допомагає аудиторії зосередитись на основному, і є прикладом «м'якого» нав'язування.

Серед паралельних конструкцій виокремлюємо наступні антитези (протиставлення, контраст):

*«But we emerged anew in the great battle for freedom: a battle **between democracy and autocracy, between liberty and repression, between a rules-based order and one governed by brute force**»* (Biden, 2023). У наведеному уривку можна також відзначити антитезу («*democracy and autocracy*», «*liberty and repression*», «*a rules-based order and one governed by brute force*»). І хоча ці лексеми семантично є антонімами, в такому контексті вони протиставлені одне одному.

У промовах Дж. Байдена доволі переважають риторичні запитання, які використовуються з метою висловлення різноманітних модальних відтінків значення (сумнів, виклик, іронія тощо) й емоційного забарвлення промови. Президенти використовують емотивні риторичні запитання, які спрямовані на збудження певних емоцій в адресата, й директивні риторичні запитання, що апелюють до адресата, спонукаючи його до виконання дії:

***Would we stand up for** the sovereignty of nations?*

***Would we stand up for** the right of people to live free from naked aggression?*

***Would we stand up for** democracy? (Biden, 2023).*

Наведені приклади риторичних запитань спрямовані на зміну емоційного стану аудиторії. Такі запитання допомагають політику встановити контакт з цільовою аудиторією та привернути увагу до обговорюваної проблематики.

Проведений лексико-стилістичний аналіз промов політичного дискурсу Джо Байдена дозволяє виділити найбільш використовувані лінгвальні засоби і прийоми, які було проаналізовано на кількох мовних рівнях: лексико-семантичному (метафори, епітети, метонімії, перелічення) та синтаксичному (різні види повторення, риторичні запитання). Завдяки їхній наявності політичні промови Дж. Байдена набули емоційності, семантичної точності, стилістичної образності, синтаксичної стрункості, їх цитують та широко обговорюють. З впевненістю стверджуємо, що використання лексико-стилістичних засобів в промовах сучасного політичного дискурсу є ефективною комунікативною стратегією, яка сприяє досягненню поставленої політичної мети.

Висновки на основі аналізу політичних промов Дж. Байдена можна зробити висновок, що його політичні промови щодо ситуації в Україні, містять маніфест послідовників і захисників вільного, демократичного світу з його цінностями добра. Цього досягнуто використанням різноманітних лексико-засобів: епітетів, метафор, паралельних конструкцій, інверсій, з метою вплинути на почуття та емоції аудиторії, зосередження її уваги на проблематиці повідомлення, щоб виконати його комунікативні цілі.

Список літератури

1. Бацевич Ф. С. Основи Комунікативної Лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Вінтонів М., Мала Ю. Повтор як засіб експресивізації в політичному дискурсі. Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. 2019. Вип. 8(1). С. 159–169.
3. Вишнівський Р. Й. До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса, 2014. Вип. 13. С. 95–97.
4. Гавриленко В. М., Тітарова Д. Ю. Лінгвостилістичні особливості політичних промов Уїнстона Черчилля. Молодий вчений. № 4. Херсон, 2017. С. 132–136.
5. Гончар О. С. Функції евфемізмів у політичному дискурсі. Новітня філологія. Київ, 2015. Вип. 16. С. 35–41.
6. Климанська Л. Д. Соціально-комунікативні технології в політиці: Таємниці політичної «кухні»: монографія. Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2007. 332 с.
7. Климанська Л. Д. Соціально-комунікативні технології в політиці: Таємниці політичної «кухні»: монографія. Львів : Видавництво Національного університету

«Львівська політехніка», 2007. 332 с.

8. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. Філологічні науки. Ніжин, 2016. № 1. С. 235–238.

9. Соколова О.В. Стилїстика політичних промов Конрада Аденауера. Вчені записки ТНУ імені Вернадського. 2021. Т. 32 (71). № 4. С. 249–253.

10. Hirshberg St. Analyzing the Rhetoric of Nixon's «Checker's Speech». Reflexions on Language. New York : Oxford University Press., 1999. P. 512–519.

11. Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2000). Civil political discourse in a democracy: The contribution of psychology. *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, 6(4), 291–317. https://doi.org/10.1207/S15327949PAC0604_01

12. Kirvalidze N., Samnidze N. Political discourse as a subject of interdisciplinary studies. *Journal of Teaching and Education*. № 5. 2016. P. 161–170. [Електронний ресурс]. URL: https://www.researchgate.net/publication/319402411_POLITICAL_DISCOURSE_AS_A_SUBJECT_OF_INTERDISCIPLINARY_STUDIES.

ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING ENGLISH

Савченко Оксана/ Savchenko Oksana

кандидат філологічних наук, доцент,
Дрогобицький державний педагогічний
університет ім. Івана Франка/ PhD in Philology, Associate Professor,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical
Ivan Franko State Pedagogical University of Drohobych
Orcid: 0000-0003-1654-4646

Анотація. Нові технології завдяки своєму величезному потенціалу можливостей продовжують набирати популярність в галузі освіти, проте найбільший інтерес за останні роки викликав саме чат GPT. Це один з нових інструментів штучного інтелекту, який може бути фасилітатором у навчанні іноземної мови як у середніх навчальних закладах, так й у закладах вищої освіти. Оскільки штучний інтелект пропонує безліч опцій його використання, у цьому дослідженні з'ясовуються конкретні ефективні та доцільні способи його застосування при підготовці та проведенні занять з англійської мови. Окрім цього, окреслено переваги та негативні сторони використання нейромережі та запропоновано рекомендації щодо роботи з нею вчителем чи викладачем англійської мови.

Ключові слова: штучний інтелект, чат GPT, нейромережа, чат-бот, генерувати.

Abstract. New technologies continue to gain popularity in the field of education due to their enormous potential of opportunities, but the greatest interest in recent years has been aroused by GPT chat. This is one of the new artificial intelligence tools that can be a facilitator in foreign language learning in both secondary and higher education institutions. Since artificial intelligence offers many options for its use, this study identifies specific effective and appropriate ways to use it in the preparation and delivery of English language classes. In addition, the advantages and disadvantages of using a neural network are outlined and recommendations for teachers and English language instructors are offered.

Keywords: artificial intelligence, GPT chat, neural network, chatbot, generate.

Вступ. Чат GPT – унікальна технологія, яка з'явилася нещодавно (листопад 2022 року) і яка суттєво може вдосконалити, урізноманітнити та полегшити роботу в усіх сферах людської діяльності, зокрема і у викладанні іноземної мови. Це чат-бот, розроблений на основі штучного інтелекту, який може генерувати тексти, твори, завдання, перевіряти та розв'язувати тести в залежності від запиту користувача. ChatGPT – «чат-бот зі штучним інтелектом, який може працювати з текстом, програмним кодом, формулами та числами – генерувати все, що йому зададуть, а тому можливості для його використання практично безмежні, а сам інструмент здатен спростити роботу та підвищити ефективність працівників майже в будь-якій із існуючих галузей та сфер» (Бай, Дроздова, 2023: 12-13). Таким чином він може слугувати помічником і викладача у навчальному процесі.

Актуальність дослідження. Оскільки цей ресурс штучного інтелекту є новим винаходом, не позбавленим негативних сторін, і ще немає фундаментальних завершених наукових досліджень з його використання в мовній підготовці вчителя іноземної мови, тому його залучення у навчальний процес потребує детального тлумачення та окреслення ефективних шляхів його інтеграції в процес формування іншомовної комунікативної компетентності учнів та студентів.

В іноземній практиці дослідженням особливостей використання штучного інтелекту в освітньому процесі займаються Ж. Бельда-Медіна (J. Belda-Medina, 2022), В. Джунайді (B. Junaidi, 2020), Д. Гейед (J. Gayed, 2019), Н. Кім (N. Kim, 2022), К. Чжан (K. Zhang, 2021), а серед українських дослідників – А. Мельник, О. Остапович (О. Остапович, 2023), С. Остапович (С. Остапович, 2023), Ю. Мазуренко (Ю. Мазуренко, 2023), Г. Пристай (H. Prystai, 2023), О. Савченко (O. Savchenko, 2023), Гулич (M. Hulych, 2023) та інші.

Метою цієї розвідки є встановлення оптимальних способів використання чату GPT для підготовки та проведення занять з англійської мови, а також для власного професійного зростання. Важливо, що ця мовна модель сформована на базі даних в основному англійською мовою, тому вона найкраще формулює

відповідь власне англійською. У дослідженні використовувався метод аналізу чату GPT, його можливостей, а також потенційних небезпек.

Результати дослідження. На сьогоднішній день беззаперечним є факт, що чат-боти мають потужний потенціал для навчання і вивчення іноземної мови, адже, як доводять науковці, вони сприяють: ефективності навчального процесу (Е. Ву, 2020), зацікавленості і активізації учнів (К. Zhang, 2021), полегшенню викладання та вивчення іноземної мови в різних ланках освіти (В. Junaidi, 2020), вдосконаленню критичного мислення студентів (J. Belda-Medina, 2022), розвитку вмінь говоріння, аудіювання, читання та письма (J. Gayed, 2022). Більш того, як “Інтернет, так і загалом цифрові технології відкривають нові можливості для комунікації та ефективної взаємодії в освітньому середовищі, є невичерпним джерелом інформації, як показує практика, стають у нагоді в часи, коли традиційне аудиторне навчання є неможливим” (Савченко, 2021: 67). Однак багато науковців вважають спірним застосування чат-ботів через низку причин таких, як втрата ролі вчителя, порушення академічної доброчесності тощо. Тому перш ніж розпочати роботу з цим інструментом, слід насамперед вивчити недоліки його функціонування, щоб надалі правильно вибудувати роботу з ним. Перший недолік стосується неперевіреності достовірної інформації. Чат-бот може генерувати текст, який не завжди є правдивим або дотримується стандартів точності. Він створений на основі нейромережі, яка поповнена базою даних до 2022 року. Хоча його функціонування постійно вдосконалюється і розвивається, слід завжди перевіряти текст на неточності і корегувати їх. Як зазначають українські дослідники чату GPT у царині філології та перекладу, “чат GPT добре порадиться з простими запитаннями, проте його відповіді на комплексні запити, що потребують аргументації та порівняльного аналізу різних точок зору, є примітивними, недосконалими і здебільшого порожніми. Зокрема, замість аргументації Chat GPT часто перефразовує одне й те саме твердження” (Остапович, 2023). Наступною негативною особливістю є відсутність особистого підходу, адже чат не може адаптуватися до індивідуальних потреб кожного учня чи студентка, як це може

зробити живий викладач. Також використання GPT зменшує взаємодію між студентом і викладачем, що може негативно вплинути на процес засвоєння знань та формування навичок та вмій. І останній недолік – це потенційне необмежене використання чату викладачем, що неодмінно призведе до втрати професійного росту, творчості та індивідуального підходу до тих, хто вивчає англійську. Проаналізувавши вищесказане, вважаємо доцільним власне фрагментарне, дозоване застосування GPT на заняттях англійської мови та ретельний аналіз викладачем згенерованих ним текстів.

У яких випадках викладачі можемо звернутися за допомогою до цього популярного інструменту? Припустімо, викладач, окрім завдань з базового підручника, хоче запропонувати учням інші цікаві і захопливі методи, прийоми та види діяльності. Він може попросити чат згенерувати ідеї завдань та видів діяльності, пов'язані з певною мовною чи комунікативною темою. Це можуть бути загальні рекомендації щодо проведення аудіювання, читання, усного чи писемного мовлення із переліком прийомів та вправ. Більш того, чат-бот може розробляти фрагменти уроку на розмовну тему, використовувати наявні сучасні Інтернет-ресурси.

Наступною можливістю штучного інтелекту є підбір глосарію до теми, зокрема і сталих виразів та ідіом; наведення прикладів їх використання у реченнях.

Найзручнішою функцією чат-бота, як показує практика, є розробка додаткових вправ на закріплення лексики та граматики, на перевірку розуміння прочитаного або прослуханого, особливо у ситуаціях, які вимагають нагальності. Штучний інтелект здатен створювати різні типи тестових завдань: true-false, multiple choice, matching тести, речення з пропусками, завдання з одним правильним варіантом відповіді, відкриті запитання для обговорення тощо.

За допомогою GPT можна відшукати будь-які інтернет-ресурси, потрібні для відпрацювання певної розмовної теми, лексичної одиниці чи граматичної структури. Це може бути аудіо чи відеоподкаст, книга чи її уривок, фільм або

його фрагмент, новина, підручник чи посібник, онлайн-платформи для створення карток, презентацій, ігор тощо.

Чат дозволяє не лише здійснювати пошук додаткової інформації на будь-яку тему, слугуючи аналогом Вікіпедії, але й спростити будь-який текст чи виділити головні тези в ньому. Також можна його попросити підготувати наочність для проведення заняття: таблицю, схему тощо.

Найбільшим побоюванням, яке асоціюється зі штучним інтелектом, є виконання завдань учнями та студентами лише за допомогою цього чат-боту. Виявити плагіат можливо, застосувавши такі онлайн-інструменти як AI Content чи Unichek або безпосередньо запитавши GPT, чи цей текст є згенерований власне ним. До того ж, досить нескладно самотійно запідозрити плагіат у згенерованому тексті, адже він містить частотне вживання пасивного стану, повтори, часом неточну інформацію, неіснуючі посилання.

Щоб отримати задовільний результат, слід максимально точно і лаконічно сформулювати запит і при потребі вказати вік цільової аудиторії або, бажаніше, їхній рівень володіння англійською мовою. До прикладу, “Make tests on the use of Present Simple versus Present Continuous Tense, level B2.

Test 1: Present Simple vs. Present Continuous

Instructions: Fill in the blanks with either the present simple or present continuous form of the verb in parentheses.

1. Sarah usually (go) _____ to the gym after work, but today she (stay) _____ home because she feels sick.
2. Listen! The birds (sing) _____ outside. I love the sound of them.
3. My brother (study) _____ for his exams at the moment. He (take) _____ them next week.
4. Every morning, I (drink) _____ a cup of coffee while I (read) _____ the newspaper.
5. Look! The children (play) _____ football in the park. They (have) _____ so much fun.

Test 2: Present Simple vs. Present Continuous

Instructions: Choose the correct form of the verb in parentheses to complete the sentences.

1. Clara _____ (not, work) today because she _____ (take) a day off.
2. Why _____ you _____ (watch) TV? You _____ (have) an exam tomorrow!
3. Water _____ (boil) at 100 degrees Celsius.
4. He _____ (usually, wear) glasses, but today he _____ (wear) contact lenses.
5. Maria _____ (try) to learn Spanish, so she _____ (attend) Spanish classes twice a week.

Прикметно, що два тести фактично однотипні, адже у другому завданні в дужках насправді не подаються вже готові правильні і неправильні форми дієслова для обрання, а лише інфінітив дієслова. Як бачимо, друге завдання складено не цілком коректно. Тому викладачеві слід ретельно перевірити текст запиту на виявлення неточностей чи невідповідностей. І навіть у випадку їхньої наявності, вони можуть запропонуватись студентам як вправи на виявлення і виправлення помилок.

Існує безліч варіантів освітніх та параосвітніх чат-ботів з різними можливостями їхнього застосування, проте, як показує дослідження, покроковий спланований сценарій роботи з ними, який передбачає самостійне вивчення мови одночасно з університетським навчанням під керівництвом кваліфікованого викладача, приводить до системного знання іноземної мови і розцінюється як найефективніша форма навчання із залученням цих елементів штучного інтелекту (Savchenko, 2023).

Висновки. Прикладів використання GPT є чимало, не всі способи ще випробувані. Хоча його застосування іноді викликає багато диспутів, у багатьох випадках він – дійсно ефективний помічник. Слід пам'ятати, що він “повинен доповнювати досвід викладання, а не замінювати потребу в більш особистих взаємодіях” (Мельник, 2024: 105). Не слід й зловживати допомогою чат-боту, а його відповіді мають піддаватися критичному мисленню. У поєднанні з власними методами викладання, цей штучний інтелект сприятиме зацікавленню і активізації студентів на занятті шляхом їхнього урізноманітнення додатковою інформацією, новими інтерактивними завданнями та ефективними методами і прийомами навчання, а також дозволить зекономити час і зусилля на пошук необхідної інформації.

Список літератури

1. Бай С. І., Дроздова Ю. В. Освіта в умовах диджиталізації. Виклики часу. Диджиталізація у викладанні іноземних мов: вимога часу чи модний тренд?: збірник доповідей міжвузівського науково-методичного семінару «Диджиталізація у викладанні іноземних мов: вимога часу чи модний тренд?» (м. Київ, 15 лютого 2023 р.) / відпов. за випуск К. В. Богатирьова, доц. Київ, 2023. С. 12–14.

2. Мельник А. Використання чат-боту у практичній мовній підготовці майбутніх викладачів англійської мови. Актуальні питання підготовки сучасних учителів і викладачів іноземних мов. Вісник Національного університету “Чернігівський колегіум” імені Т.Г. Шевченка: серія “Педагогічні науки”. Чернігів, 2023. №21 (177). С. 100–107.
3. Остапович О. Я., Остапович Н. В., Мазуренко Ю. С. ChatGPT у підготовці філологів і перекладачів. Виклики і перспективи. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія». Острог : Вид-во НаУОА, 2023. Вип. 17(85). С. 200–205.
4. Савченко О.О. Цифрові технології в дистанційному навчанні англійської мови ЗВО. *Молодь і ринок*. Щомісячний науково-педагогічний журнал. Дрогобич, 2021. № 9 (195). С. 66–72.
5. Belda-Medina J., Calvo-Ferrer J. R. Using chatbots as AI conversational partners in language learning. *Applied Sciences*. 2022. №12(7). PP. 1-16.
6. Gayed J. M., Carlon M. K. J., Oriola A. M., Cross J. S. (2022). Exploring an AI-based writing assistant's impact on English language learners. *Computers and Education: Artificial Intelligent*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/358857126_Exploring_an_AI-based_writing_Assistant's_impact_on_English_language_learners.
7. Junaidi B. H., Julita K., Rahman F., Derin T. Artificial intelligence in EFL context: Rising students' speaking performance with Lyra virtual assistance. *International Journal of Advanced Science and Technology*. 2020. № 29 (05), PP. 6735-6741.
8. Kim N.Y., Cha Y., Kim H.S. Future English learning: Chatbots and artificial intelligence. *Multimedia-Assisted Language Learning*. 2019. No 22(3), PP.32–53.
9. Savchenko O., Prystai H., Hulych M., L., Sobol L., Stupnytska H. Neuropedagogy of Communication-Imitation Opportunities for the Ukrainian English Teacher Brain. *Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. Romania: Lumen Publishing House, 2023. Vol.14.No.3.P.164-181
10. Zhang K., Aslan A. B. AI technologies for education: Recent research & future directions. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 2021. № 2. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2021.100025>.

УДК 811.111'42'38:070

STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH NEWSPAPER TEXT

СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛОМОВНОГО ГАЗЕТНОГО ТЕКСТУ

Slyvka L./ Сливка Л.

*Candidate of Philological Sciences,
Senior Lecturer of the Department of English Language and Translation,
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University/
кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри
англійської мови та перекладу, Дрогобицький державний
педагогічний університет імені Івана Франка
orcid.org/0000-0002-5556-0203*

Abstract. *The article examines the stylistic features of the newspaper text, which include the use of specific vocabulary, grammatical constructions, the formulation of headings and subheadings, the structure of the text, and other linguistic means. It was established that one of the*

defining characteristics of the newspaper text is its concise nature. In order to be accessible to a wide audience, newspaper text should be written in an easily comprehensible style. The theoretical aspects of the stylistic features of the English newspaper text are defined as comprising various aspects of the language, including vocabulary, grammar, syntax, and language devices that facilitate the achievement of the newspaper text's purpose. The stylistic devices most commonly employed in newspaper texts have been identified as metaphors, similes, epithets, hyperbole, allegory, irony and sound effects such as assonance, alliteration and rhythm. Each of these devices has its own distinctive characteristics and can be employed for a variety of purposes.

Keywords: newspaper text, stylistic features, stylistic devices, metaphors, similes, epithets, hyperbole, allegory, irony, assonance, alliteration, rhythm.

Анотація. У статті розглядаються стилістичні особливості газетного тексту, які включають використання специфічної лексики, граматичних конструкцій, формулювання заголовків і підзаголовків, структуру тексту та інші мовні засоби. Встановлено, що однією з визначальних характеристик газетного тексту є його лаконічність. Для того, щоб бути доступним для широкої аудиторії, газетний текст повинен бути написаний у легкому для сприйняття стилі. Теоретичні аспекти стилістичних особливостей англійського газетного тексту визначаються як такі, що охоплюють різні аспекти мови, включаючи лексику, граматику, синтаксис та мовні засоби, які сприяють досягненню мети газетного тексту. До стилістичних прийомів, які найчастіше використовуються в газетних текстах, належать метафори, порівняння, епітети, гіперболи, алегорії, іронія та звукові ефекти, такі як асонанс, алітерація та ритм. Кожен з цих прийомів має свої відмінні характеристики і може бути використаний для різних цілей.

Ключові слова: газетний текст, стилістичні особливості, стилістичні прийоми, метафори, порівняння, епітети, гіпербола, алегорія, іронія, асонанс, алітерація, ритм.

Introduction. Newspaper text represents the principal mode of written communication employed to disseminate information to the general public, including updates on current affairs, news and other significant developments. The stylistic features of newspaper text can be defined as the use of specific vocabulary, grammatical constructions, the formulation of headings and subheadings, the structure of the text and other linguistic means.

One of the most crucial stylistic elements of a newspaper text is its objectivity. The objective of a newspaper text is to present information in an impartial manner, with the author avoiding the imposition of their own opinion upon the readers. This is accomplished through the utilization of factual data, statistical information, and other forms of evidence that substantiate the presented information.

One of the defining characteristics of newspaper text is its brevity and conciseness. It is important that newspaper text is accessible to a wide audience, therefore it should be written in an easy-to-understand language. It is not uncommon for authors to utilise abbreviations and acronyms in order to reduce the number of

words in their text.

Furthermore, the structure of newspaper text facilitates the organisation of information and the comprehension of its underlying logic. A typical newspaper text comprises a title, subheadings, an introduction, a body, and a conclusion. Each of these elements fulfils its role in the structure of the text and is characterised by a corresponding style.

The theoretical aspects of the stylistic features of English newspaper text encompass a range of linguistic elements, including vocabulary, grammar, syntax, and language devices, which collectively facilitate the achievement of the newspaper text's intended purpose. Theoretical aspects of the stylistic features of English newspaper text that are of particular importance include:

1. The functionality of language can be defined as the manner in which language is used to achieve a specific purpose. The language employed in a newspaper text should perform a number of functions, including informing, persuading, supporting public opinion, and so forth. The stylistic features of the text must correspond to the functions it performs.

2. Style as an individual characteristic: The style of a newspaper text can be considered an individual characteristic of the journalist who wrote it. The distinctive characteristics of a writer's style can be identified through the use of specific words, phrases, grammatical constructions, and punctuation marks.

3. The language level of the text is: Newspaper texts may be written at different language levels, including scientific, popular-scientific, journalistic, and conversational. The language level of a text is contingent upon the subject matter and the intended readership.

4. The grammatical and syntactical correctness of the text is of paramount importance. It is expected that newspaper text will be free of grammatical and syntactical errors. Stylistic features of the newspaper text may include the use of different grammatical constructions, sentences of varying lengths and complexity.

5. The use of images and metaphors: It is possible for newspaper text to include the use of images and metaphors in order to enhance the text's visual appeal and to

facilitate comprehension for the reader.

The stylistic features of English newspaper text can vary depending on the type of newspaper and its target audience. However, some general features can be identified:

- **Short sentences:** The typical structure of a newspaper text is characterized by short sentences and paragraphs, which facilitates the rapid assimilation and comprehension of information.

- **Direct style:** The vocabulary and tone of newspaper articles are typically straightforward and unambiguous, eschewing complex words and colloquial expressions.

- **Active form:** The active voice is employed with greater frequency in newspaper articles, which allows readers to discern the actor or actors involved in the action.

- **Headings and subheadings:** Headings and subheadings in newspaper articles are typically concise and to the point, designed to capture the reader's attention and provide a general overview of the article.

- **Facts and Evidence:** Newspaper articles frequently include a multitude of facts and evidence that substantiate the author's claims.

- **Reporter's style:** Newspaper articles often exhibit a reporter's style, wherein the events are presented in a straightforward manner, without extensive analysis. Newspaper headlines frequently employ hyperbole, or exaggeration, to capture the attention of readers.

- **Use of quotes:** Newspaper articles often include quotations from individuals, which provide a further insight into the topic of the article and offer a visual representation of the events.

- **Intonation:** Newspaper articles may contain the intonation of the author, which can influence the reader's opinion of the event.

Newspaper texts can be classified according to their purpose and the nature of the information they contain. The main types of newspaper texts are as follows:

- **News** is a short text that contains basic information about an event that

happened recently or at the moment. News stories often have headlines that provide basic information about the event and subheadings that provide additional context or background information.

- A comment is a text that expresses the opinion of a journalist or another person on a certain topic or event. The comment can be written on behalf of the author or some expert who has a certain competence in the area.

- An interview is a text that contains a conversation with one or more people on a certain topic. The interview can be recorded or conducted live. It can be made with celebrities, experts or ordinary people who have an interesting opinion or experience.

- A report is a detailed description of an event or place, often containing the author's own observations. The report can be written on the basis of one's own experience, or on the basis of information gathered from other sources.

- Features: This type of newspaper text contains in-depth analyzes of topics of interest to readers. They may contain interviews, research and expert commentary.

- Editorials: This is a type of newspaper text in which the newspaper editor gives his personal views and comments on the topics discussed in the newspaper. They usually contain the newspaper's point of view on important issues.

- Reviews: This type of newspaper text provides an overview of events happening in various fields, such as politics, science, culture, etc. They may contain information analysis and expert comments.

- Promotional materials: this is a type of newspaper text that contains advertisements for goods and services. They can be located in various parts of the newspaper, including the front page, inside pages and appendices.

The study of stylistic features is an essential component of language analysis. Stylistics examines language as a means of expressing thoughts, feelings and ideas through the use of different speech styles. In order to study the stylistic features, it is necessary to determine the means of speech and their influence on the perception of the text.

The most common stylistic devices used in newspaper texts are metaphors, similes, epithets, hyperbole, allegory, irony and sound effects such as assonance,

alliteration and rhythm. Each of these tools has its own distinctive characteristics and can be employed for a variety of purposes.

In order to analyse the stylistic features of a text, it is necessary to consider its general structure, grammatical and lexical organisation, expressiveness and emotionality of speech, sentence structure and the use of words. It is also important to consider the context and cultural characteristics of the language.

Conclusion. Summarizing the study of the stylistic features of the English newspaper text, we can conclude that this type of text has its own unique features that help achieve various communicative goals, such as informing, persuading, providing an entertaining effect, etc.

One of the principal stylistic devices of a newspaper text is its headlines. Headings can be of different types, including short, long, and interactive, and are employed for various stylistic purposes, such as attracting readers' attention and conveying the main content of the text.

In addition, newspaper text can be presented in a variety of formats, including news, comment, interview, report, and so forth. Each of these formats is characterised by its own distinctive features, which reflect the differing communicative objectives and linguistic styles employed.

It is also important to note that a newspaper text can utilise different speech styles, such as official-business or scientific-popular, depending on its purpose and audience.

In general, newspaper text represents a complex language genre, requiring the author to possess a comprehensive understanding of various stylistic tools and communicative strategies in order to achieve effective communication with readers. The study of its stylistic features can assist both professional journalists and those with an interest in the English language and culture.

References:

1. Zdroveha V. *Teoriia i metodyka zhurnalistyky tvorchosti* : pidruch. Lviv : PAIS, 2004. 268 p.
2. Lukianets T. I. *Reklamnyi menedzhment* : navch. posibnyk. K. : KNEU, 2003. 440 p.
3. Mykhailyn I. L. *Osnovy zhurnalistyky* : pidruch. K. : TsUL, 2002. 284 p.

4. Johnson Fern L. *Imaging in Advertising: Verbal and Visual Codes of Commerce*. Routledge, 2012. 256 p.
5. Marieke de Mooij. *Global Marketing and Advertising: Understanding Cultural Paradoxes*. SAGE, 2010. 323 p.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИВЧЕННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ЗВО

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH AT UNIVERSITY

Ступницька Галина / Stupnytska Halyna

ORCID: 0000-0001-9173-2925

кандидат філологічних наук, доцент кафедри
практики англійської мови і методики її навчання,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка/ PhD in Philology,
Associate Professor of the Department of
English Language Practice and Methods of Teaching,
Ivan Franko Drohobych State Pedagogical University

Анотація. У розвідці здійснено спробу проаналізувати застосування інноваційних технологій при вивченні англійської мови у закладах вищої освіти. Висвітлено вагому роль використання VR-окулярів з метою успішного проведення занять з іноземної мови, спілкування з одногрупниками, друзями, подорожування, гри, проведення дозвілля в цікавий спосіб. Репрезентовано застосування цифрових підручників для покращення та пришвидшення процесу вивчення англійської мови, розвитку самостійності студентів, всебічного розвитку особистості, урізноманітнення навчальної діяльності. Окреслено ефективність використання гейміфікації при викладанні іноземної мови, що забезпечує індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу. Обґрунтовано важливість технології біометричного аналізу для отримання більш релевантної навчальної інформації.

Ключові слова: інноваційні технології, штучний інтелект, віртуальна реальність, цифрові підручники, технології аналізу біометричних даних.

Abstract. The research attempts to analyze the use of innovative technologies in teaching English in higher education institutions. The article highlights the important role of using VR glasses for successful foreign language classes, communication with classmates, friends, traveling, playing games, and spending leisure time in an interesting way. The article presents the use of digital textbooks to improve and accelerate the process of learning English, develop students' independence, comprehensive personality development, and diversify learning activities. The effectiveness of using gamification in teaching a foreign language, which ensures individualization and differentiation of the learning process, is outlined. The importance of biometric analysis technology for obtaining more relevant educational information is substantiated.

Keywords: innovative technologies, artificial intelligence, virtual reality, digital textbooks, biometric data analysis technologies.

Вступ. Освіта є однією з найважливіших сфер людської діяльності та вирішальним фактором розвитку людства. У багатьох країнах світу віддавна побутує думка, що майбутнє належить тій цивілізації, яка оптимально розвиває

інтелектуальний та творчий потенціал своїх громадян. Поряд з наукою, суспільно-політичними інститутами, засобами масової інформації та культурою освіта є важливим чинником створення високоефективної економіки та головним засобом формування громадянського суспільства. Життя в сучасному суспільстві вимагає від студентів закладів вищої освіти таких важливих когнітивних навичок, як уміння виробляти власну думку, розуміти досвід, вибудовувати ланцюжок доказів, чітко та впевнено висловлювати свої думки. Сучасні інноваційні технології навчання перевершили найсміливіші очікування наших предків. Використання найбільш інноваційних технологій, які надихають на вивчення англійської мови у ЗВО, потребує ґрунтовного дослідження та зумовлює **актуальність** розвідки.

Мета дослідження – проаналізувати сучасні методи викладання англійської мови у ЗВО, їхнє значення та застосування.

Методи дослідження: абстрагування, класифікація, порівняльний аналіз, аналіз літератури.

Одним з важливих векторів розвитку сучасної освіти є впровадження інноваційних технологій у навчальний процес. Віртуальна реальність вже не є чимсь унікальним. VR-окуляри можна легко замовити онлайн, якщо не брати до уваги їхню високу вартість. У віртуальній реальності можна грати в ігри, спілкуватися з друзями, одногрупниками, подорожувати та випробовувати нові й незвичайні способи проведення вільного часу. VR і AR дозволяють перетворити рутинний навчальний процес на справжню пригоду. Від багатокористувацьких онлайн-ігор з VR-функціоналом до справжніх занять з англійської мови з викладачем, але в незвичній атмосфері. Соціальні платформи віртуальної реальності можна використовувати як завгодно (Науменко, 2018).

Йдеться про нейронні мережі та багаторівневі програмні алгоритми. Нейромережі здатні аналізувати величезну кількість індивідуальної інформації та з допомогою складних алгоритмів відбирати найбільш корисний контент для кожного користувача. У цифровому підручнику ED Class ми використовуємо

програмні алгоритми, які постійно вдосконалюються, щоб допомогти користувачам покращити та пришвидшити процес вивчення англійської мови.

Система аналізує запитання, які ставить користувач. На основі цього вона підбирає найцікавіший навчальний контент. Крім того, програма аналізує типові помилки, які допускає користувач, та збільшує навантаження на ці теми. Це означає, що якщо студент заплутався у вживанні часової форми Present Perfect, то незабаром зрозуміє, що на цю тему є набагато більше курсів. І так до тих пір, поки тема не буде засвоєна (Конопляник, 2020).

Такі алгоритми здатні контролювати і спрямовувати процес навчання англійської мови. ED Class – цілком придатний приклад цього. Немає сумніву, що справжній штучний інтелект зможе працювати в навчанні в поєднанні з реальними викладачами та доповнювати живі заняття. Навіть у тій формі, в якій він існує зараз, ШІ дає змогу заощадити велику кількість часу. Приміром, програмні алгоритми, підключені до Big Data, за декілька секунд здатні скласти план навчання студента.

Надтонкі екрани, товщиною з аркуш паперу, можуть позбавити студентів необхідності носити паперові книги. Одна сторінка формату А4 поміщається в книзі, і всі необхідні книги можна завантажити. Технологія електронного паперу вже активно розробляється провідними виробниками. Нещодавно компанія Sony представила прототип такого пристрою. Його вага – 63 г (формат А4). Пристрій гнучкий, його можна навіть згорнути в трубочку, контакти та пікселі при цьому не пошкоджуються. Окрім того, подібний дисплей з сенсорним екраном вже розробляється. Можна уявити, що всі книжки та робочі зошити помістяться на одному аркуші (Саєнко, 2011).

Говорячи про інноваційні технології при вивченні іноземної мови, маємо на увазі не лише пристрої, а й нові інструменти для навчального процесу. Гейміфікація знаходиться в авангарді найефективніших систем, які доповнюють процес навчання англійської мови в ЗВО. Ігрові елементи роблять процес навчання цікавішим, урізноманітнюють його і не дають загубитися в рутинних завданнях. Гейміфікація дозволяє змістити акценти у сприйнятті

навчання. Замість домашнього завдання студент отримує «завдання», за виконання якого він отримує «досвід». Досвід, у свою чергу, відкриває нові, більш складні завдання, тобто більш складні програми та курси. Навчання стає грою, а гра не може бути нудною, вона приносить багато радості та мотивує до ще більшого навчання (Дроздова, 2019).

У процесі вивчення англійської мови у ЗВО важливий не тільки кінцевий результат, а й сам процес. На очному курсі викладач все помічає і робить правильні висновки. Як щодо онлайн-курсів чи курсів, які не передбачають репетиторства?

Тут можуть допомогти технології біометричного аналізу. Це окремий пласт технологій і методів обробки інформації, яку можна зібрати у студента під час навчання. Приміром, «стеження за очима» або «стеження за поглядом». З допомогою веб-камери та дозволу на використання програмного забезпечення система може відстежувати рух зіниць користувача. Таким чином, можна визначити, на яких елементах затримується погляд студента, і чим він цікавиться. Пізніше інформація обробляється з допомогою нейронних мереж, і студент отримує більш релевантну навчальну інформацію. Те саме стосується і відстеження курсору. Правильно оброблені біометричні дані можуть багато розповісти про інтереси студента. Дані збираються лише під час навчання, втручання в особисте життя студента не допускається (Дроздова, 2021).

Результати. Використання інноваційних технологій, зокрема VR-окулярів, цифрових підручників, гейміфікації, викликає у студентів більше зацікавлення вивченням англійської мови, велике бажання пізнати щось нове, незвідане, вивчаючи іноземну мову, сприяє всебічному розвитку особистості. Технології аналізу біометричних даних під час онлайн-навчання англійської мови у ЗВО вже активно тестуються на придатність до професійного використання. Незабаром можуть з'явитися системи, які враховуватимуть фізичні реакції студента під час заняття, таким чином покращуючи точність підбору робочих тем і підвищуючи успішність навчання.

Висновки. Застосування інноваційних технологій при вивченні

англійської мови у ЗВО відкриває широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, сприяє розвитку самостійності студентів, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу, сприяє модернізації традиційної системи освіти. Сучасні технології навчання іноземної мови повинні мати такі системні характеристики, як логічна побудова процесу, концептуальність, ефективність, динамічність, відтворюваність, цілісність і взаємозв'язок окремих частин.

Список літератури:

1. Конопляник Л. М. Інноваційні технології у викладанні англійської мови у вищій школі. *Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. О. Г. Шостак. К. : Талком, 2020. С. 258-261.*
2. Науменко У. В. Інноваційні методи навчання англійської мови у вищій школі в умовах модернізації. *Молодий вчений. 2018. Вип. 3.1 (55.1). С. 118-122.*
3. Сасенко Н. С. Інноваційні технології у навчанні іноземних мов професійного спрямування. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. 2011. Вип. 18. С. 213-221.*
4. Дроздова В. В. Використання сучасних технологій у навчанні та викладанні іноземної мови (на прикладі ІКТ). *Науковий вісник Ужгородського університету. Ужгород, 2019. Вип. 1 (44). С. 63-67.*
5. Дроздова В. В., Рогульська О. О., Рудніцька К. В. Особливості використання проектних технологій у процесі дистанційного навчання іноземної мови в ЗВО. *Науковий вісник Ужгородського університету. Ужгород, 2021. Вип. 1 (48). С. 127-132.*

УДК 811.111=030.161.2:821.111.09(092)

CORRELATION BETWEEN THE WAYS OF EXPRESSING THE CATEGORY OF DETERMINATION IN THE LANGUAGE PAIR «ENGLISH – UKRAINIAN»

СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАСОБІВ ВИРАЖЕННЯ КАТЕГОРІЇ ДЕТЕРМІНАЦІЇ У МОВНІЙ ПАРІ «АНГЛІЙСЬКА – УКРАЇНСЬКА»

Shahala L. / Шагала Л.Б.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the English Language and Translation
Department / кандидат педагогічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу*

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3518-0270>

Klymko K. / Климко К.А.

*Master's student at the Faculty of Ukrainian and Foreign Philology / магістрантка факультету
української та іноземної філології*

Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University,

Drohobych, Ivan Franko 24, 82100

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка,

Дрогобич, Івана Франка 24, 82100

Abstract. *The article deals with the peculiarities of expressing the categorial meanings of*

determination caused by structural differences of synthetic and analytical languages. The issue is among the topical grammar translation problems, especially in cases when the category is not explicated in one of the interacting languages on the morphological level. The ways of rendering the contextual meanings of the English article are illustrated as based on George Orwell's novel «1984» translated into Ukrainian by Viktor Shovkun.

Keywords: category of determination, language structure, translation, contextual meaning, ways of rendering.

Анотація. У статті йдеться про особливості вираження значень категорії детермінації, що зумовлено структурними відмінностями синтетичних та аналітичних мовних систем. Окреслене питання належить до актуальних граматичних проблем перекладу, особливо у разі відсутності морфологічних маркерів в одній з мов, які взаємодіють. Ілюстративні приклади засобів відтворення контекстуальних значень англійського артикля розглянуто на матеріалі українського перекладу англомовного роману Джорджа Орвелла «1984», виконаного Віктором Шовкуном.

Ключові слова: категорія детермінації, структура мови, переклад, контекстуальне значення, засоби відтворення.

Вступ. Семантична категорія детермінації притаманна багатьом мовам. Це стосується й української та англійської мов, проте вони мають різні засоби вираження категоріальних значень, що набуває особливої **актуальності** при взаємодії мов у процесі перекладу.

Означені мови за своєю граматичною структурою належать до флективних, тобто закінчення слів (флексії) передають граматичні значення (відмінок, число, рід, час, особа, стан тощо). Хоча обидві мови мають низку спільних граматичних категорій, серед яких і детермінація, українська мова є синтетичною (наявні формальні показники зв'язку між повнозначними словами), а англійська – аналітичною (відсутність таких ознак) (Кочерган, 2002: 326-327).

У наукових розвідках розглядаються перекладознавчі проблеми, які зумовлені розбіжностями між мовами. У центрі уваги багатьох дослідників - питання, пов'язані з відтворенням значення мовної одиниці засобами різних рівнів, збереженням граматичної семантики при перекладі, вираженням детермінації за допомогою артикля тощо (Корунець, 2003; Литвак, 2004; Служинська, 2015).

Процес перекладу - це не проста заміна однієї одиниці мови іншою. В українській мові детермінація виражена на лексичному рівні, а в англійській - за допомогою демонстративів, квантифікаторів та системи артиклів (Foley &

Hall, 2005: 272). Останні належать до граматичного рівня і мають формальне вираження. Перекладач повинен вирішити задачу – адекватно відтворити смисл, здійснивши перехід від одного рівня одиниць мови першоджерела до іншого рівня у цільовій мові.

Метою дослідження є аналіз лексичних засобів відтворення семантичної категорії детермінації у перекладі з англійської мови на українську за необхідності передачі значень, які експліковані у тексті оригіналу за допомогою артиклів.

За допомогою компаративного **методу**, що лежить в основі досягнення мети, відслідковуються типові випадки вживання певних розрядів займенників української мови, що ідентифікують марковані іншими одиницями елементи смислу.

Категорія детермінації розкривається через поняття «означеності» та «неозначеності». Тобто чи сприймається назва предмета, про який йдеться, як єдине ціле, або ж предмет розглядається як такий, що належить до загального класу (Кочерган, 2002: 269). В англійській мові це цілком виразно проявляється у граматичному аспекті, а саме за допомогою системи артиклів, у якій - неозначений артикль «*a*»/«*an*» та означений артикль «*the*». В українській мові відсутні аналогічні формальні морфологічні маркери для вираження детермінації. Проте, у системі мови є відповідні лексичні (займенники, числівники, прикметники тощо) та синтаксичні засоби (порядок слів) (Корунець, 2003: 211 – 213).

Розуміння основних функційних навантажень артиклів у системі англійської мови майбутні перекладачі опановують у ході вивчення відповідних філологічних дисциплін. У плані підготовки фахівців у галузі перекладу, важливим є вміння розпізнати його конкретне контекстуальне значення та віднайти адекватний лексичний спосіб перекладу.

Розглянемо це на основі аналізу ілюстративних прикладів з роману «1984» Джорджа Орвелла (переклад українською - Віктора Шовкуна).

Неозначений артикль «*a*»/«*an*» здебільшого співвідноситься із

узагальненням, невизначеністю, неконкретністю і вживається, коли описуваний предмет чи явище згадується вперше. Варто зауважити, що переклад супроводжується низкою лексико-граматичних трансформацій. Наприклад:

«*At one end of it a coloured poster, too large for indoor display, had been tacked to the wall.*» (Orwell: 3) - «*На стіні висів кольоровий плакат, явно завеликий для цього приміщення.*» (Орвелл: 5).

Також артикль «a»/«an» супроводжує опис у загальних рисах: «*It was an enormous pyramidal structure of glittering white concrete, soaring up, terrace after terrace, 300 metres into the air.*» (Orwell: 6) - «*Величезна пірамідальна споруда з блискучого білого бетону, що стриміла – тераса за терасою – на триста метрів у височінь.*» (Орвелл: 8).

Означений артикль «the» має широке коло значень, найбільш поширене з яких - при повторному посиланні на предмет (явище) або ж коли читач (слухач) знає, про що йдеться. Наприклад:

«*Inside the flat a fruity voice was reading... The voice came from an oblong metal plaque like a dulled mirror which formed part of the surface of the right-hand wall.*» (Orwell: 3-4) - «*Голос лунав із видовженої металевої пластини, схожої на закінтюжене дзеркало, яка утворювала частину поверхні стіни праворуч.*» (Орвелл: 6) «*It depicted simply an enormous face, more than a metre wide: the face of a man of about forty-five, with a heavy black moustache and ruggedly handsome features.*» (Orwell: 3) - «*На ньому було зображене лише величезне обличчя, понад метр завширшки – обличчя чоловіка приблизно сорока п'яти років з густими чорними вусами і грубими, проте симпатичними рисами.*» (Орвелл: 5).

Розглянуті випадки демонструють так званий «нульовий переклад», що не спричиняє втрати імплікативних значень, так як зміст і стилеві особливості можна відтворити завдяки трансформаційним перетворенням на різних рівнях.

Труднощі у відтворенні граматичного значення в перекладі пов'язані, головним чином, з відмінностями у семантиці на граматичному рівні систем мов. Необхідність передачі значення морфем у перекладі залежить від їхньої функції та комунікативного навантаження (Литвак, 2004: 3).

Попри «нульовий» переклад, категоріальне значення артикля передають також іншими засобами, а саме лексичними. Лексичні одиниці представлені у таких випадках різними частинами мови: займенники, прикметники, числівники, сполучники тощо.

Найпродуктивнішим при відтворенні смислу «означеність/неозначеність», коли маркером виступає артикль, є використання займенників української мови. Англійський артикль – службова частина мови. Займенник – це самостійна частина мови, яка вказує на предмети, та безпосередньо їх не називає. У науковій літературі виділяють такі розряди займенників: особові (*я, ти, ми, вони*), зворотні (*себе*), присвійні (*мій, твій, його, її*), вказівні (*той, цей*), означальні (*весь, всякий*), питальні (*хто, що, який*), заперечні (*ніхто, ніщо*) та неозначені (*щось, дехто*) (Караман, 2011: 236 – 239). У рамках питання, що досліджується, вартими уваги є саме присвійні та вказівні займенники як засоби перекладу артиклів в англійській мові.

У аналізованому художньому творі Віктор Шовкун вдається до присвійних та вказівних займенників для експлікації значення артикля «*the*» у випадках, зумовлених ситуацією та контекстом мовлення, наприклад:

«*It resembled the face of a sheep, and **the** voice, too, had a sheep-like quality.*» (Orwell: 16) – «Він нагадував вівцю, і в **його** голосі також вчувалося овече бекання.» (Орвелл: 17).

«***The** stuff was like nitric acid, and moreover, in swallowing it one had the sensation of being hit on the back of the head with a rubber club.*» (Orwell: 8) - «На смак **цей** **наній** був як азотна кислота, і, ковтаючи його, здавалося, ніби по голові уперіщив гумовий кийок.» (Орвелл: 9).

«*Party members were supposed not to go into ordinary... , but **the** rule was not strictly kept.*» (Orwell: 9) – «Членам партії не рекомендувалося користуватися звичайними крамницями..., але **цього** **правила** не завжди дотримувалися...» (Орвелл: 10).

Займенники із розряду неозначених є досить близькими до одного з основних значень артикля «*a*»: *I heard a confused noise. - Чувся якийсь гомін. It*

might have been driven from a ship. – Його, мабуть, відірвало від якогось корабля.

Для відтворення контекстуальних значень артикля «a»/«an» автор перекладу обирає такі займенники як означальний, вказівний та числівник «один», наприклад: «*How could you make appeal to the future when not a trace of you...?*» (Orwell: 35) - «*Чи варто звертатися до майбутнього, коли у фізичному розумінні після тебе не залишиться жодного твого сліду...?*» (Орвелл: 31).

«*...to a time when thought is free...*» (Orwell: 35) – «*... до того часу, коли думки були або будуть вільними*» (Орвелл: 31).

«*...when the members of a family stood by one another with out needing to know the reason.*» (Orwell: 38) – «*... коли члени однієї родини підтримували одне одного, не замислюючись над тим, навіщо вони це роблять.*» (Орвелл: 33).

Отже, хоча категорія артикля англійської мови не має еквівалентного відповідника в українській мові, проте співвідносними засобами вираження категорії детермінації є лексичні одиниці, виражені різними частинами мови. У перекладі різноманітні прояви означеності чи неозначеності здебільшого передають за допомогою займенників. У випадку означеного артикля частіше зустрічаються присвійні, вказівні займенники; для неозначеного артикля – означальні, неозначені, а також числівник. У професійній діяльності перекладач повинен враховувати контекст, стилістику тексту, а також особливості мови, на яку здійснюється переклад.

Список літератури:

1. Караман С.О. Сучасна українська літературна мова : навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / С.О. Караман, О.В. Караман, М.Я. Плющ [та ін.]; за ред. С.О. Карамана. К.: Літера ЛТД, 2011. 560 с.
2. Корунець І.В. Порівняльна типологія української та англійської мов. Вінниця: «Нова Книга», 2003. 464 с.
3. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. Київ : Видавничий центр «Академія», 2002. 368 с.
4. Литвак С.Я. Деякі методологічні аспекти проблеми відтворення граматичної семантики при перекладі. *Вісн. Сум. держ. ун-ту. Сер. Філол. науки.* 2004. № 4. С. 17-22.
5. Служинська Л.Б. , Гумовська І.М. Артикль як традиційний засіб вираження детермінації в німецькій та англійській мовах. *Наукові записки націон. ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологічна» / гол. ред. І. Д. Пасічник. Острог: вид-во нац. ун-ту «Острозька академія». 2015. Вип. 58. С. 300-302.*
6. Орвелл Дж. 1984: роман; з англ. пер. В. Шовкун. К.: Вид-во Жупанського, 2015. 312 с.

7. Foley M., Hall D. *Advanced Learners' Grammar*. Pearson Education Ltd. 2005. 384 p.

8. Orwell, George. 1984. URL: <http://surl.li/swiy1> (дата звернення: 25.03.2024).

THE SPECIFICS OF THE USE OF HOMONYMS IN THE ENGLISH CONTEXT

СПЕЦИФІКА ВЖИВАННЯ ОМОНІМІВ В АНГЛІЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Yablonska Tetiana / Яблонська Тетяна

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor of the Department «Philology», Odessa National Maritime University / доктор педагогічних наук, професор кафедри Філологія,

Одеський національний морський університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6801-8704>

Abstract: *The relevance of the English Language learning is substantiated in the article for many reasons. First, because of its semantically reach system. Secondly, due to a huge number of polysemantic words, homonyms, synonyms, phrasal verbs etc. Thirdly due to its emotional colouring and individuality. The article considers the specifics of the use of homonyms in English context. Such methods of research as descriptive (for a general description of the context of a phrasal verb in English); contextual-interpretive (to identify the functional and semantic meaning of a phrasal verb), as well as a method of creating a problem situation with the help of a phrasal verb. The essence of the terms «homonyms» and «homophones» is defined; the place of homonyms and homophones in the English Language is considered and the features of their usage in this discipline are determined. The features of perception and memorization of homonyms are considered. Attention is paid to such well-known classification of homonyms as homophones. It has been proven that homonyms and especially homophones are one of the most difficult moments regarding mastering the English language, but despite this, it is thanks to their use in the context that the English language becomes more «alive», extraordinary and emotionally colored, and in turn, the constant study of homophones and the use of their meanings in the context contributes to the memorization of new lexical units through associations, images and situations.*

Keywords: *homonyms, homophones, context, English, polysemy, specifics, linguistic difficulties.*

Анотація: *У статті обґрунтовується актуальність вивчення англійської мови з багатьох причин. По-перше, через її семантично досяжну систему. По-друге, величезною кількістю полісемантичних слів, омонімів, синонімів, фразових дієслів тощо. По-третє, емоційним забарвленням та індивідуальністю. У статті розглядаються особливості вживання омонімів в англійському контексті. Використано такі методи дослідження, як описовий (для загального опису контексту вживання фразового дієслова в англійській мові); контекстуально-інтерпретаційний (для виявлення функціонально-семантичного значення фразового дієслова), а також метод створення проблемної ситуації за допомогою фразового дієслова. Визначено сутність термінів "омоніми" та "омофони", розглянуто місце омонімів та омофонів в англійській мові та визначено особливості їх використання в даній дисципліні. Розглянуто особливості сприйняття та запам'ятовування омонімів. Приділено увагу такій відомій класифікації омонімів, як омофони. Доведено, що омоніми, а особливо омофони, є одним з найскладніших моментів щодо оволодіння англійською мовою, але, незважаючи на це, саме завдяки їх використанню в контексті, можна досягти значних успіхів у вивченні англійської мови.*

Ключові слова: *омоніми, омофони, контекст, англійська мова, полісемія, специфіка, мовні труднощі.*

Introduction. English is considered one of the most semantically rich language systems in the world. Most lexemes have several meanings, which is why the meaning of words can change dramatically depending on the context. There are a lot of polysemantic words in the English language. On the one hand, this is convenient because you need to remember fewer words to convey the same amount of information. On the other hand, it is confusing because it is sometimes difficult to understand which of the many meanings applies.

Unfortunately, students often try to limit the study of vocabulary to one or two of the most common meanings. This factor may seem logical at the initial stages of learning, but starting from the Upper-Intermediate level, you will actually have to relearn words. Sometimes students are inattentive to the appropriate context. They can also be lazy when it is necessary to look for advanced definitions and examples of word usage in dictionaries. When they meet with a great number of homonyms, sometimes it becomes difficult to learn a lot of their meanings in various contexts and it leads them to misunderstanding.

Based on this, we will now focus on what exactly are English words that have several meanings, and how to learn to correctly choose their meanings. And we will also talk about the most common words in English with the largest number of meanings. **The purpose of the research** is the specifics of the use of homonyms in the English context.

Methods of the research. Such methods of the research as descriptive (for a general description of the context of a homonym in English); contextual-interpretive (to identify the functional and semantic meaning of a homonym), as well as a method of creating a problem situation with the help of a homonym).

The term «homonym» has deep Greek roots and is made up of two Greek words: homos (same) and onyma (name). Thus, homonyms in English are words that are similar in sound or spelling, but at the same time have different meanings. The result is that in a certain context, a word that sounds or spells the same has a completely different meaning.

Homonyms are words that are spelled and pronounced the same, but have

different meanings. There are many such words in the Ukrainian language too. E. g. bark – гавкати/bark – кора дерева. *Dogs bark at strangers and hear strange noises. – Собаки гавкають на незнайомих людей і чують дивні звуки. Willow bark extract is basically aspirin. – Екстракт івової кори – це фактично аспірин. The same thing can be said about the word train – тренуватися/train – поязг. E. g. All of these kids can come and train for free. – Усі ці діти можуть приходити та тренуватися безкоштовно. Train tickets can be bought even thirty minutes before departure. – Квитки на поязг можна купити за тридцять хвилин до відправлення. The word tie also has several significant meanings, i.e. краватка/вузол/прив'язувати. E. g. Tie your horse to that stake. – Прив'яжи свого коня до стовпа. Most guys get cuff links or a tie for their birthday. – Більшість чоловіків отримують на день народження запонки або краватку.*

Homonymy is a very tricky phenomenon, which in the English language is fraught with another mystery. Having heard a word, for example, in a conversation with a native speaker, you may not immediately understand what exactly is being said. Even if you want to look up the meaning of a word you hear in a dictionary, it will be difficult for you to do so. After all, its spelling may differ from its audio pronunciation. There are a lot of homonyms in English. According to some data, their share is about 19.5% of all existing words in the English language (Medvedeva, 2021; Nikiporets, 2021; Gadaychuk, 2021: 414).

The first version states that in the process of language development, a certain part of the words lost their original phonetic form. This led to the fact that the «new» words began to sound differently, becoming similar to other words in meaning. For example, the words «night» and «knight». In Old English, these words were not homonyms because the «k» in knight was originally pronounced distinctly. But today, due to changes, the letter «k» is not pronounced, although it is written. As it is known, many words were borrowed from Latin and French. As a result, foreign words underwent phonetic changes, which led to their pronunciation being similar to words that already existed in English. The difference in accents also plays a role here. The British, Irish, and Americans also like to abbreviate words when speaking. It is

interesting that the share of various abbreviations is almost 7% of all homonyms in the English language (Homonyms in the English Language, 2022).

Homonyms cause difficulties for those who speak English. Let us take, for example, a pair of absolute homonyms flat (smooth, without elevations or depressions, with a straight and smooth surface/shallow, low-edged) and flat (apartment). That's why there are two possible translation options for the sentence «It is a flat», namely «Це квартира/воно плоске». It can be difficult for a beginner to translate this sentence correctly the first time. But if you have already advanced a little, you understand that the article would not be placed before the adjective. And since it exists, it means it is a noun (apartment). But things are not always so simple.

There are many pairs of words that belong to the group of homophones, and in almost all dialects of English. They are the source of most misunderstandings in English dialogues. Homophones are words that sound alike but are spelled differently and therefore have different meanings. Homophones are the basis of British humor, because almost half of the jokes consist of English words with double meanings and puns. Here are some examples of similar jokes. They cannot be translated literally, so we will add some explanations. E. g. *My bicycle can't stand on its own. It's too tired.* This sentence literally translates as «Мій велосипед не може стояти самостійно. Він двоколісний». But the last sentence sounds exactly the same as the phrase «*It's too tired*», which can be explained as «*He was broken to pieces/ He was all to pieces*». – Він дуже втомився. One more example. My pony has a cough today. He's a little hoarse. The literal translation is also quite ordinary: «Мій поні сьогодні застудився. Він трохи осіп». But the word «hoarse» sounds identical to the word «horse». The result is «He's a little horse». – Він маленька конячка (The role and meaning of homophones in the process of learning English, 2021).

Due to the similarity of pronunciation, it can be very difficult to understand the meaning of words in dialogue during a live conversation. It's interesting that sometimes even the speakers themselves get confused with this. For example, the homophones «there», «they're» and «their» are among the top 3 most common mistakes made by speakers. But people who learn English as a second language

almost always write everything correctly. Here are some more interesting examples of homophones:

No (ні) або know (знати):

There are no more shoes left. – Черевиків більше не залишилося.

I don't know where they all went. – Я не знаю, куди вони всі поділись.

Role (роль) або roll (крутити):

Are you ready to start your new role at the company? – Чи готові ви приступити до нової посади в компанії?

You have to roll the dough to make a croissant. – Для приготування круасана потрібно розкочати тісто.

Sent (дієслово to send у минулому часі) – cent (цент) – scent (аромат)

Rain (дош) – reign (правління) – rein (привязка)

Knead (замішувати тісто) – need (потребувати)

Reek (поганий запах) – wreak (відплата)

Deer (олень) – dear (шановна, поважна людина)

Conclusions. From all said above we can conclude that, despite the specifics of studying homonyms, it is still possible to defeat them. To do this, it is important to replenish your vocabulary, memorize words in pairs and even whole groups, and also actively practice writing these words. An integrated approach will give good results. Any person who strives to master the English language at a high level will be able to correctly identify the words they hear without any problems or difficulties. In this case, context will always help overcome all linguistic difficulties.

Bibliography

1. Медведєва С., Никипорець С., Гадайчук Н. Шляхи подолання комунікативних невдач при спілкуванні іноземною мовою. *Грааль Науки*. Вінниця, 2021. Вип.1. С. 412–416. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.19.02.2021.085>

2. Омоніми в англійській мові URL : <https://buk1.com.ua> > news

3. Роль і значення омофонів у процесі вивчення англійської мови. URL : <https://duikt.edu.ua> > news-1.

FEATURES OF LOW COLLOQUIAL VOCABULARY AND ITS TRANSLATION

ОСОБЛИВОСТІ ЗНИЖЕНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ

Yaskevich O.K. / Яскевич О.К.

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor of the English Language and Translation Department / кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської мови та перекладу

Abstract. *The article highlights some issues of using slang for stylistic purposes: to create the effect of novelty in contrast to recognized samples, conveying a certain mood of the characters.*

The impact of learning low colloquial vocabulary of the English language on the student's speech is considered. The study of low colloquial vocabulary and its communicative functions is important in the study of the English language. We consider slang and low colloquial vocabulary as one of the constituent parts of English lexicology. Here, the questions of lexicological and stylistic research are defined, with which it is necessary to acquaint the students

Анотація. *У статті висвітлюються деякі питання вживання сленгу в стилістичних цілях: до створення ефекту новизни, незвичайності, на відміну від визнаних зразків, передачі певного настрою персонажів.*

Розглядається вплив вивчення зниженої лексики англійської мови на мовлення студента. Дослідження зниженої лексики та її комунікативних функцій має значення у вивченні англійської мови. Ми розглядаємо сленг та знижену лексику як одну зі складових частин англійської лексикології. Тут визначаються питання лексикологічних та стилістичних досліджень, з якими необхідно ознайомити студентів

Інтерес дослідників до різних видів ненормативної лексики, особливо такого специфічного, як сленг, існував завжди. І це цілком зрозуміло, оскільки сленг приваблює метафоричністю, виразністю і «нетрадиційністю» номінації. Сленг вживається у стилістичних цілях: до створення ефекту новизни, незвичайності, на відміну від визнаних зразків, передачі певного настрою говорить, додання висловлюванню конкретності, жвавості, зримості, точності, стислості, образності, а також щоб уникнути штампів, кліше.

При цьому сленг є «невід'ємною частиною будь-якої розвиненої природної мови, яка виникає як неминучий наслідок кодифікації національної мови. Сленг ... як найбільш динамічний пласт лексико-семантичної системи мови дуже швидко оновлюється, тому він репрезентує в концентрованому вигляді базові концепти, свого роду лінгвістичний полігон, на якому перевіряються багато нових елементів мови і потім частково засвоюються стандартною, літературною мовою» [Волошин 2000: 10].

Немає однозначного ставлення до використання сленгу у різних стилях мовлення. Все це зумовило необхідність комплексного вивчення сленгу на

матеріалі кількох мов, зокрема англійської та української, що сприяє підвищенню мовної компетенції мовців, розвитку культури мови та почуття комунікативної доцільності вживання мовних засобів у різних сферах спілкування. Цим визначається актуальність нашого дослідження.

Сленг має яскраву національно-мовну та соціальну специфіку, тому найчастіше використовується у творах художньої літератури для створення колориту та образної характеристики персонажа.

Мета дослідження - на основі опису прагматичних, функціональних, смислових та художніх особливостей елементів зниженої лексики в англійській та українській мовах встановити характерні способи еквівалентної передачі відповідних лексичних елементів у перекладі.

Фактичний мовний матеріал для аналізу та опису підбирався методом суцільної вибірки з творів сучасної художньої літератури. При аналізі прикладів використовувалися засоби лексичних трансформацій, а також методи контекстного, семантичного, морфологічного та словотворчого аналізу, метод порівняльного опису.

Аналіз сленгу як одного з найбільш специфічних видів ненормативної лексики у структурно-семантичному, етимологічному, функціональному та стилістичному аспектах дозволяє стверджувати, що сленгові лексеми відрізняються більш відкритим характером порівняно з жаргоном та арго, а також пейоративністю значення, виражають емоційно-оцінне ставлення комунікантів до навколишнього оточення, свідчать про ціннісні орієнтири та інші внутрішні характеристики особистості промовця, служать засобом створення мовної характеристики персонажа та сприяють деавтоматизації читацького сприйняття. Все це зумовлює необхідність дослідження обценної та сленгової лексики в стилістичному зіставному, комунікативному та прагматичному аспектах, що і становить перспективу вивчення.

Проаналізувавши цю роботу, ми приходимо до таких висновків. Знижена лексика є характерною частиною мовної субкультури у мові. Елементи зниженої лексики проникають у різні розмовні мовні жанри: просторіччя,

жаргон, сленг. Як така, знижена лексика не має строго окресленої сфери застосування, але представлена різними жанровими репрезентаціями. Для зниженої лексики характерна висока експресія, прагматичне, смислове навантаження. У цілому нині знижена лексика, у будь-яких ситуаціях її вживання, покликана посилити регулятивну функцію мовлення, смисловий вплив автора на адресата.

При сприйнятті та розумінні елементів зниженої лексики у мові потрібна опора на ситуацію, врахування максимальної кількості ситуаційних факторів, що мотивують вживання цього елемента. При перекладі зниженої лексики необхідно передусім враховувати не так формальну віднесеність елемента до того чи іншого жанрового регістру, скільки його зумовленість ситуативними чинниками, його смислове навантаження.

Ми можемо сказати, що знижена лексика є складним для перекладу маловивченим пластом англійської мови. У українській літературній традиції мало розвинений переклад зниженої лексики, зважаючи на багатогранність цього лексичного пласта, розмитість кордонів між його складовими та цензурних заборон у минулому.

При перекладі стилістично зниженої лексики найчастіше вдаються до глибоких перекладацьких трансформацій. Часто зустрічаються описовий переклад, компресія. Трапляються також випадки складних лексичних замінок-компенсація, генералізація, конкретизація, смислова конверсія та ін.

Особливо грубі лексичні одиниці можуть перекладатися за допомогою прийомів евфемізації.

Причинами невдалого перекладу найчастіше є те, що перекладачеві часто доводиться вдаватися до прийомів, що знижують експресію. Сюди можна віднести недостатній облік ситуаційних чинників мовлення, що також призводить до необгрунтованого заниження чи завищення стилістичної експресії.

Причинами невдалого перекладу також може бути і некомпетентність перекладача: незнання значень слів, недостатнє володіння мовою оригіналу.

Отже, ми можемо сказати, що з перекладі зниженої лексики слід використовувати диференційований підхід, у якому враховуються вікові, соціальні та індивідуальні особливості персонажа. Завдання перекладача ускладнюється тим, що йому потрібно знайти такі виразні засоби, які були семантично та стилістично рівноцінно прийнятними в оригіналі, знайомими основній масі читачів, на яких розрахований переклад, але водночас достовірні щодо того, що їх знає дійова особа твору. Перекладачеві слід також пам'ятати, що в перекладі одиниць зниженої лексики часто бере участь метафора, особливо це стосується жаргону і сленгу, тому часто доводиться вдаватися до перекладу через образ.

Тому лише точне знання значень лексем, їх семантичних і стилістичних особливостей, стилю та образної системи тексту, що перекладається, є основним критерієм перекладу зниженої лексики.

Список літератури:

- 1.Вовк В.Н. Языковая метафора в художественной речи: Природа вторичной номинации. К., 1986. 142 с.
- 2.Коптілов В.В. Актуальні питання українського художнього перекладу. К.: Дніпро, 1971. 132 с.
- 3.Корунець І.В. Українське художнє слово для англомовного світу. Всесвіт.- 1985. № 8. С.136-140.
- 4.Медвідь О.С. Просторіччя в сучасній англiстиці. Питання романо-германської філології та методики викладання іноземних мов. Вип.2., К, 1975. с. 20 -25.
- 5.Раєвська Н.М. English Lexicology. К. Вища школа, 1971.
- 6.Яскевич О.К. Англійські фамільярно-розмовні слова та їх ознаки. Іноземна філологія. Львів: Вища школа, 1989. Вип. 93 С.27-39.
7. Partridge E. Slang to-day and yesterday. London, 1970. p.476.
8. Sweet H.A. New English Grammar, Logical and Historical. Oxford, 1955, p.132.

CONTENT

Preface	3
COMPETENCE-BASED APPROACH IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO STUDENTS OF NON-PHILOLOGICAL SPECIALITIES Hrytsak Oksana, Ovcharenko Liliia	5
DEVELOPMENT OF STUDENTS' FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE THROUGH THE USE OF PODCASTING TECHNOLOGY Prystai Halyna	14
EXPLORING THE DIVERSE VOICES OF MODERN AUSTRALIAN FICTION Babelyuk Oksana	19
FUNCTIONING OF TERMS IN THE STRUCTURE OF ENVIRONMENTAL DISCOURSE Bila L., Koval N.....	24
LINGUISTIC ANALYSIS OF TOURIST DISCOURSE ЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ДИСКУРСУ Blahuta O., Koval N.....	32
HATE SPEECH IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE Vrublevska Zhanna, Koliassa Olena	37
CHARACTERISTICS OF NETWORK DISCOURSE AND INTERNET COMMUNICATION Hronin S.D., Koliassa Olena.....	43
ORGANIZATION OF THEATRICAL ACTIVITIES AS ONE OF THE WAYS TO IMPROVE THE EFFECTIVENESS OF THE EDUCATIONAL PROCESS Gulich Maria	49
VILLAIN PROFILE IN THE NOVEL <i>THE HEARTS AND LIVES OF MEN</i> BY FAY WELDON Oksana Dubytska	54
THE ROLE OF METAPHOR IN POLITICAL DISCOURSE Kirda I., Nataliia Koval	60

ADAPTING PROJECT MANAGEMENT TERMINOLOGY FOR TRANSLATION NEEDS IN THE INFORMATION TECHNOLOGY CONTEXT: FUNCTIONAL CHALLENGES AND STRATEGIES Lysychenko Oleksandr	65
BERTHA VON SUTTNERS KRITISCHE BEMERKUNGEN ZU DER LITERATUR IHRER EPOCHE Lopuschanska Iryna	76
REFLECTION OF THE TRADITIONS AND CUSTOMS OF THE ENGLISH PEOPLE IN PHRASEOLOGICAL UNITS Lutsiv Iryna, Koliasa Olena	81
MILITARY SYMBOLS IN HERALDIC POETRY OF THE UKRAINIAN BAROQUE Melnychuk Iryna.....	86
OVERVIEW OF THE MAIN APPROACHES TO THE ANALYSIS OF STYLISTICS AND LANGUAGE IN DETECTIVE PROSE Mytsak Khrystyna, Koliasa Olena	91
SPECIFICS OF SLOGAN TRANSLATION IN ENGLISH ADVERTISING DISCOURSE Moskaliuk Olena, Tkachenko Aliona.....	97
THE INFLUENCE OF THE DEVELOPMENT OF INFORMATION TECHNOLOGY ON THE CREATION OF LEXICAL INNOVATIONS IN MODERN ENGLISH Muzychka Svyatoslav, Koliasa Olena.....	102
SYLISTIC TECHNIQUES IN COMIC EFFECT CREATION IN ENGLISH POLITICAL DISCOURSE Naboka Olena.....	107
LINGUISTIC MEANS OF EXPRESSION IN THE NOVEL BY KARL FRANZOS “EIN KAMPF UMS RECHT” Lopushanskyy V., Petriv V.	111
PUBLIC POLITICAL SPEECH: THE PERSONAL DIMENSION Pyrlik Natalia	117
MANIPULATIVE STRATEGIES AND TACTICS IN ENGLISH-LANGUAGE POLITICAL DISCOURSE Pleskanka M-Y., Koval N.	121

LINGUISTIC FEATURES OF POLITICAL DISCOURSE (BASED ON JOE BIDEN'S SPEECHES ABOUT THE WAR IN UKRAINE) Pohorila Anna	129
THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN TEACHING ENGLISH Savchenko Oksana	137
STYLISTIC FEATURES OF ENGLISH NEWSPAPER TEXT Slyvka L.	143
THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN TEACHING ENGLISH AT UNIVERSITY Stupnytska Halyna	149
CORRELATION BETWEEN THE WAYS OF EXPRESSING THE CATEGORY OF DETERMINATION IN THE LANGUAGE PAIR «ENGLISH – UKRAINIAN» Shahala L., Klymko K.	153
THE SPECIFICS OF THE USE OF HOMONYMS IN THE ENGLISH CONTEXT Yablonska Tetiana	159
FEATURES OF LOW COLLOQUIAL VOCABULARY AND ITS TRANSLATION Yaskevich O.K.	164

SCIENTIFIC EDITION
Conference proceedings

**INNOVATIVE PROCESSES IN LANGUAGE AND
LITERATURE:
CHALLENGES OF TIMES**

Proceedings of International Scientific and Practical Conference

April 29, 2024

(in Ukrainian and English)

*The materials are presented in the author's edition.
Authors are responsible for the content, authenticity of quotations,
and correctness of links*

Authorized for printing 30.04.2024.
Publisher's sheet 10
Order No. MGE04-2024. Contracted price.

Published:
ScientificWorld -Net Akhat AV
Lußstr 13,
Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@promonograph.org
<https://de.promonograph.org>

ISBN 978-3-989240-17-9

9

783989

240179

